

ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ,

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ,

ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Γ΄.

15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, 1865.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 63.

H

ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

ΟΤΑΝ τῶν ἐπακολουθημάτων τῆς μωαμεθανικῆς κηρακτῆσεως ἐπλήρωσε μάλλον τὰς καρδίας τῶν χριστιανῶν, ὅσον ἡ ἀφιέρωσις τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας Σοφίας εἰς λατρείαν μουσουλμανικὴν. Ἐκαστος περιπηγῆς ἀπὸ Δυσμῶν ἐρχόμενος, ἔστω καὶ τῆς ψυχροτέρας φύσεως, ἀδύνατον νὰ ἴδῃ πρῶτον ἢ δὴ τὴν ἡμισέληνον τοῦ Ἰσλάμ ἀκτινοβόλον ἐπιβάίνουσαν τοῦ θόλου τῆς Ἀγίας Σοφίας χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ συγκίνησιν τινα· καὶ ἡ συγκίνησις αὕτη ζωηροτέρα ἀποβαίνει, ἅμα, εἰσδύσας ὑπὸ τὸν ἄθικτον καὶ πάντοτε μεγαλοπρεπῆ θόλον, θεωρήσῃ τὸ θυσιαστήριον, καθ' ἣν ὄραν οἱ υἱοὶ τοῦ προφήτου διατελοῦσι προσευχόμενοι. Ἰς πρὸς τοὺς χριστιανούς τῆς Ἀνατολῆς τὸ πικρὸν τοῦτο αἰσθημα δὲν ἀπολείπεται πολὺ τῆς ἀδιλλάκτου ὀργῆς, μεθ' ἧς θεωροῦσι τὴν κατάσχεσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τῶν αὐτῶν Τούρκων. Ἀλλ' οὐχ' ἦσαν, ἂν καὶ ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει ἀναγκάζονται νὰ ὑπομένωσι τὴν πολιτικὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀπίστου αὐτῶν δεσπότη, τοῦλάχιστον ἀπολαύουσι χωρὶς ὑλικῶν κωλυμάτων τοῦ δι-

καίωματος τοῦ νὰ προσέρχονται εἰς τὰ μνημεῖα ἐκεῖνα, ἅπερ εἰσι τὸ ἰδιάζον ἀντικείμενον τῆς λατρείας αὐτῶν, καὶ δὲν ὑφίστανται τὴν διττὴν ὕβριν τῆς θρησκευτικῆς βεβηλώσεως προστιθεμένην εἰς τὴν ἀδικίαν τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἡ Ἀγία Σοφία ὡς τζαμίον μεταποιηθεῖσα, εἶναι δι' αὐτοὺς κατάδηλον μαρτύριον καὶ τῆς μουσουλμανικῆς ἱεροσυλίας καὶ τῆς ἡττης τῶν χριστιανῶν, θλιβερὰ ἀνάμνησις, τὴν ὁποίαν ἔτι ζωηροτέραν καθιστᾷ ἡ τήρησις τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος ἐν τῇ τεταπεινωμένῃ βασιλικῇ.

Εἰς τὸν ποιητικὴν φαντασίαν ἔχοντα ἄνθρωπον, τὸν ἐπισκεπτόμενον τὸ νέον τζαμίον, αὐτὸ τὸ οἰκοδόμημα φαίνεται ὅτι ἔχει, οὕτως εἰπεῖν, συνείδησιν τῆς ὕβρεως, τὴν ὁποίαν ὑφίσταται. Ἡ κατάσταση εἰς ἣν τὸ μνημεῖον τοῦτο εὐρίσκειται εἶναι ὡς ἄφωνος διαμαρτύρησις κατὰ τῆς ἀσεβοῦς χρήσεως, εἰς ἣν οἱ Τούρκοι τὸ κατεδίκασαν. Καθὼς αἱ πρῶται ἐκκλησίαι, ἦτο μετ' ἀκριβείας ἀνατολικῶς ὠκοδομημένη, διευθυνομένη δηλονότι ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, καὶ ἐπειδὴ τὸ μέγα θυσιαστήριον, ὅπερ ἠγείρετο ἐν τῇ ἡμικυκλίῳ ἀψίδι ἔκειτο εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἐσχατίαν τοῦ οἰκοδομήματος, οἱ πιστοὶ εἶχον κατ' ἀνάγκην τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς ἀνατολὰς, καὶ ὅλαι αἱ προσφοραὶ καὶ ἱεραὶ τελεταὶ ἐγίνοντο κατὰ τὴν θέσιν

τάτην. Σήμερον δὲ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ μωαμεθανικοῦ τυπικοῦ ἐπειδὴ ὁ πιστὸς προσευχόμενος ὀφείλει νὰ στρέφεται πρὸς τὴν Μέκκην, ἤτοι, ἐν Κωνσταντινουπόλει, πρὸς δυσμὰς, τὸ κουβούκλιον ἐν τῇ νέᾳ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ κεῖται κατ' ἀνάγκην ἐκτὸς τοῦ κέντρου τῆς ἀψίδος οὕτως, ὥστε ὁ ἄμβων, οἱ τάπητες ἐφ' ὧν γονυπετοῦσι προσευχόμενοι καὶ αἱ μακρὰί σειραὶ τῶν μουσουλμάνων προσευχομένων παριστῶσι πρόσωπον διαφερόντως ἀντικειμένην πρὸς τὰς ἀπλουστέρως γνώσεις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀρμονίας. Ἀντὶ πραγματικῶς νὰ σχηματίζωσι παραλλήλους γραμμὰς κατὰ μῆκος τοῦ οἰκοδομήματος, τὰ πάντα φκίνονται λοξὰ καὶ οὐδόλως συμφωνοῦσι πρὸς τὰ καθ' ἕκαστον μέρος τῆς πρώτης κατασκευῆς. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι οἱ ἄψυχοι τοῖχοι τοῦ σεβαστοῦ τούτου μνημείου διετήρησαν περισσότερον ἐκ τοῦ πνεύματος ἐκείνου, ὅστις ἀνήγειρεν αὐτοὺς, ἢ τὰ διεσθαρμένα τέκνα τῆς ἐκπτώτου Ῥώμης τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ὅτι ἀνοῦνται νὰ καμφθῶσιν εἰς τὴν θέλησιν τῶν ὑπερηφάνων δεσποτῶν των, ἐνώπιον τῶν ὁποίων οἱ ζῶντες χριστιανοὶ ὄφειλον νὰ κλίνωσι τὴν κεφαλὴν.

Τὸ τζαμίον τῆς Ἁγίας Σοφίας κατέστη ἀπὸ πολλοῦ ἀντικείμενον συμφέροντος διὰ τοὺς περιηγητὰς τοὺς διατρέχοντας τὴν Ἀνατολήν. Ἀλλ' οὐχ ἦττον σπανίως τὸ συμφέρον, ὅπερ διεγείρει τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, ὑπερέβη τὴν ἀπλὴν περιέργειαν· τὸ συμφέρον προσέτι τοῦτο ἀνήχθη μᾶλλον ἐπὶ τῆς Ἁγίας Σοφίας, τοιαύτης ὁποία διατελεῖ σήμερον, ἢ ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων καὶ τῶν χριστιανικῶν παραδόσεων, αἵτινες συνδέονται μετ' αὐτῆς. Ὅσοι πραγματικῶς γινώσκουσι τοὺς ἄρους ὑφ' οὓς ὑποχρεοῦται νὰ ὑποβληθῇ χριστιανός τις, ὅπως τύχη τῆς εἰσόδου ἐνὸς τζαμίου, καὶ τὴν βάσκανον ἐπαγρύπνησιν εἰς ἣν ὑποτάσσεται διὰ τὴν εἰσόδον τῆς ἐπισκέψεως, οὗτοι εὐκολῶς θέλουσιν ἐνοήσει πόσον ὀλίγον συγκαὶ καὶ δύσκολοι ὑπῆρξαν αἱ περιστάσεις τοῦ νὰ σπουδάσῃ τις ἐντελῶς καὶ ἀκριβῶς τὴν βασιλικὴν τάτην, τὸ σπουδαιότερον ἀπάντων τῶν μνημείων τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Οὕτως, ἀπέναντι τοῦ ἄκρου συμφέροντος, ὅπερ αὐτὴ προσφέρει εἰς τὸν ἀρχαιολόγον καὶ καλλιτέχνην, ὅ,τι ἡμεῖς γινώσκουμεν ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα μερῶν αὐτῆς, κατὰ μέγα μέρος ἠντλήσαμεν ἐκ τῆς περιγραφῆς, τὴν ὁποίαν ποιεῖται ὁ Προκόπιος, σύγχρονος τῆς θεμελιώσεως τῆς ἢ ὁ Ἀγαθίας, ἐκ τῶν στίχων τοῦ Παύλου Σιλεντιαρίου, ἐξ ὧν ἐκ περιστάσεως ἀνέφερον

ἄλλοι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς καὶ πρὸ πάντων ἐκ τοῦ πολυτίμου συγγράμματος τοῦ Ducange, ὅστις εἶναι ὁ μέγας πίναξ τῶν ὧν ἐγράφησαν περὶ Βυζαντίου τοῦ ἀρχαίου καὶ μέσου αἰῶνος, οὐχ ἦττον δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀγγελίων τῶν νέων περιηγητῶν, τῶν ὧν μάλιστα ἠδυνήθησαν νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν Κωνσταντινουπόλιν πρὸ τῆς προσφάτου δημοσιεύσεως τῶν συγγραμμάτων περὶ ὧν εἵπομεν.

Ἡ ἀρίστη ἐκθεσις, τὴν ὁποίαν σήμερον κατέχομεν, τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τοῦ τζαμίου τῆς Ἁγίας Σοφίας ὀφείλεται εἰς τὴν εὐτυχῆ ἀνάγκην, ἐν ἣ ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις, ἐπιχειρήσασα ἐσχάτως τὴν ἐπισκευὴν τῆς οἰκοδομῆς, εὐρέθη τοῦ νὰ μεταχειρισθῇ ἔμπειρον ἀρχιτέκτονα εὐρωπαϊον τὸν ἱππότην Fossati. Τὰ θαυμαστά σχέδια τοῦ καλλιτέχνου τούτου λιθογραφήθηκα ἐν τῷ συγγράμματι ἐπιγραφομένῳ «Ἁγία Σοφία» παριστῶσιν ἐν πρὸς ἐν ὅλα τὰ μέρη τοῦ μνημείου. Τὸ σοφὸν σύγγραμμ. τοῦ K. Salzenberg, περικλείει ὅλας τὰς ἀρχαιολογικὰς καὶ ἱστορικὰς λεπτομερείας, αἵτινες δὲν ἦσαν βεβαίως τῆς ἀρμοδιότητος βιβλίου ἔχοντος κυρίως σκοπὸν ἐπιστημονικόν. Ἐνῶ διεπραγματεύοντο τὴν ἐπισκευὴν ὁ συγγραφεὺς ἐστάλη εἰς Κωνσταντινουπόλιν δαπάνη τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσίας ἐπίτηδες, ἵνα σπουδάσῃ καὶ περιγράψῃ ὅλα τὰ ἀντικείμενα, τὰ δυνάμενα νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς διαφώτισιν τῆς ἱστορίας, τῆς θρησκείας καὶ τῆς τέχνης τοῦ Βυζαντίου, ἢ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Σοφίας, τοῦ σεβαστοτέρου τῶν ἐν τῷ Βυζαντίῳ μνημείων.

Ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις συνδρομὴν περιστάσεων εὐνοϊκωτέραν διὰ τὴν ἀποστολὴν ταύτην τῶν ὧν παρουσίασθησαν. Μετὰ μακρὰν ἐγκατάλειψιν καὶ μετὰ ἐπανορθώσεις ἀδεξίου καὶ ἀνεπαρκείας, τὸ τζαμίον ἐφθάσεν εἰς τοιαύτην ἐτοιμότητα κατὰστασιν, ὥστε κατὰ τὸ ἔτος 1847 ὁ μακαρίτης Σουλτάνος Ἀβδουλ Μεζίτης ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ ἐπιθεωρηθῇ ὀλόκληρον τὸ οἰκοδομημα καὶ νὰ διορισθῇ πλήρης τούτου ἐπισκευή. Γινομένων τῶν ἐργασιῶν, ὅτε ἐφθάσε πλησίον τῆς βορείου εἰσόδου ὁ K. Fossati ἀνεκάλυψεν ὑπὸ ἐλαφρὸν τι στρώμα κονιάματος, ὅπερ ἐξάπαντος ἐτέθη ὅπως κρύπτη τὸ σχέδιον [ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀληθῶν πιστῶν, ὡραίαν τινὰ ψφιδωτὴν ζωγραφίαν μόλις βεβλαμμένην καὶ διατηρούσαν εἰσέτι ὅλην τὴν ζωηρότητα τῶν πρώτων αὐτῆς χρωμάτων. Εἰς περαιτέρω ἐρευνᾶν προχωρή-

σαντες παρετήρησαν ὅτι τὰ μωσαϊκὰ ταῦτα ἐξετείνοντο εἰς ἅπαν τὸ οἰκοδόμημα· ὁ δὲ σουλτάνος, μετ' ἐλευθεριότητος πρὸς ἣν ἕκαστος φίλος τῶν τεχνῶν ὀφείλει μετ' εὐγνωμοσύνης νὰ ἐπευφημήσῃ, συγκατετέθη εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ K. Fossati, τοῦ νὰ ἐξαφανισθῇ τὸ στρώμα τοῦ κονιάματος καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἔργον, ὅπερ ἐπανεφέρην εἰς φῶς τὰ πρῶτα κοσμήματα τῆς ἀρχαίας βασιλικῆς. Τὸ τζαμίον ἦτον ἐμπεφραγμένον εἰσέτι δι' ὀρθῶν παραπηγμάτων πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς σπουδαίας ταύτης ἐργασίας ὅποτε ἐφθασεν εἰς Κωνσταντινουπόλιν ὁ K. Salzenberg. Μετὰ εὐλακροῦς εὐγνωμοσύνης ἀνεγνώρισεν οὗτος τὰς εὐκολίας, τὰς ὁποίας ἐχορήγησεν εἰς αὐτὸν ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ ἱππότης Fossati καὶ, ἂν καὶ αἱ ἀντιγραφὰι τῶν κοσμημάτων τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας, τὰς ὁποίας ἐδημοσίευσεν, ἀνήκουσαι εἰδικῶς εἰς τὴν ζωγραφίαν δὲν εἶναι τοσοῦτον μεγάλου ἀριθμοῦ, ὅσον ἐδύνατο νὰ ἐλπίζῃ ὁ ἀναγνώστης, εἶναι ὅμως εἰς ἄκρον χαρακτηριστικὰ καὶ μεγίστης ὠφελείας ἄξια· τόσον ὑπὸ τὴν θρησκευτικὴν ἐποψιν, ὅσον ὑπὸ τὴν ἱστορικὴν καὶ ἀρχαιολογικὴν. Οὐδὲν ἐπεισῶδιον τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας ὑπάρχει μετ' οὗ δὲν εἶναι συνδεδεμένη ἡ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Σοφίας. Οὐδὲν γινώρισμα διακριτικόν τῆς βυζαντινῆς τέχνης ὑπάρχει, τοῦ ὑποίου αὐτῆ δὲν περικλείει ἄφθονα παραδείγματα. Εἰς τὰ ἀναριθμήτα ταύτης κατέκαστα, ἅπερ διατηροῦνται ἐν τοῖς μνημείοις, ἐφ' ὧν ἀσήμαντον μεταβολὴν ἐπήνεγκεν ὁ χρόνος καὶ ἅπερ ὅτε φθόνος καὶ ἡ περιφρόνησις τῶν κατακτητῶν δὲν ἐφθασε νὰ καταστρέψῃ ἢ τοῦλάχιστον νὰ μετασχηματίσῃ, αὐτὴ παρέσχεν εἰδήσεις πλήρεις ἐνδιαφέροντος ἐπὶ τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας τῆς ἀρχαίας Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Εἰς ὅλας ταύτας τὰς ἀναζητήσεις ἢ εὐρύτερα καὶ βαθύτερα σπουδῆ τῆς τέχνης καὶ τῆς ἱστορίας, τῶν ὁποίων τὴν ἀποστολὴν ἀνεδέχθη ὁ ἡμέτερος αἰὼν, ὀφείλει νὰ παράσῃ αἰσθησὶν τινὰ σημαντικότεραν καὶ προσοχὴν σεβαρωτέραν· ἡ Ἁγία Σοφία δὲν πρέπει πλέον νὰ ἦναι ἀπλῶς σκοπὸς περιπάτου διὰ τὸν περιηγητὴν ἢ ἀπλοῦν θέαμα διὰ τὸν ἐραστὴν τῆς ζωγραφίας.

Ἀδύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ ἱστορία τῆς σεβασμίας ταύτης ἐκκλησίας ἀνέρχεται εἰς ἣν ἐποχὴν ὁ Κωνσταντῖνος ἐξελέξατο τότε πρῶτον τὸ Βυζάντιον διὰ νέαν μητρόπολιν τοῦ κράτους. Κατ' ἀρχὰς οἱ τίτλοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας ἐν

τῷ Βυζαντίῳ ἦσαν λίαν μέτριοι· ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας ἦτο ἀπλῶς ἐπίσκοπος ὑποκείμενος εἰς τὸν μητροπολίτην τῆς Ηρακλείας. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς μετακομίσεως τῆς ἑδρας τοῦ βασιλείου ἡ νέα πρωτεύουσα τοῦ Κωνσταντίνου ἤρξατο νὰ αὐξάνῃ ἐν ἀξιώμασι. Ἡ προσωπικὴ ἰσχὺς τὴν ὁποίαν ὁ ἐπίσκοπος ἐκτίσαστο δι' ἣν κατεῖχε θέσιν ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ αυτοκράτορος, ταχέως ἤρχισε νὰ ἀνανακλᾷ ἐπὶ τοῦ θρόνου του. Οὐδόλως φροντίζομεν νὰ ἀκολουθήσωμεν τὰ πρῶτα βήματα τῆς πρὸς τὴν κυριαρχίαν ταύτης προόδου· ὅπως δὴποτε ἐπέκεινα τοῦ ἡμίσεως αἰῶνος μετὰ τὴν θεμελιώσιν τῆς αυτοκρατορικῆς πόλεως ὁ πέμπτος κανὼν τῆς Β' οἰκουμενικῆς Συνόδου, συγκροτηθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 381, οὐ μόνον ἀπένειμεν εἰς τὸν ἐπίσκοπον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ πρωτεῖα τῆς τιμῆς ἀμέσως μετὰ τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ῥώμης, ἀλλ' ἵνα θέσῃ ὡς βᾶσιν τῆς πρωτοκαθεδρίας ταύτης τὴν ἀρχὴν, ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολις εἶναι ἡ νέα Ῥώμη, ἔσπειρε τὰ σπέρματα τῆς ἀντιζηλίας πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ῥώμην, τῆς ὁποίας ἀντιζηλίας λύσις ὑπῆρξεν ὁ πλήρης χωρισμὸς τῆς Ἀνατολικῆς ἀπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀξία τοῦ θρόνου ἐξεδηλώθη διὰ τῆς καλλονῆς καὶ μεγαλοπρεπείας τῶν ἐκκλησιῶν καὶ κατ' ἐξοχὴν τῆς μητροπόλεως. Μία τῶν σκέψεων, αἵτινες ὑπεχρέωσαν τὸν Κωνσταντῖνον ἵνα ἐκλέξῃ τὸ Βυζάντιον διὰ νέαν πρωτεύουσαν, ἐβασίλευσε εἰς τὰς ὠφελείας, τὰς ὁποίας ἡ θέσις αὐτοῦ παρείχεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Τὰ πλοῦσια καὶ ποικίλα μάρμαρα τῆς Προκονήσου, ἡ ξυλικὴ ἥτις ἐδύνατο νὰ παραχθῇ ἐκ τῶν ἀπεράντων δασῶν τῶν περὶ τὸ Εὐξείνου Πόντου· τὸ δημιουργικὸν πνεῦμα καὶ ἡ δεξιότης τῶν ἀρχιτεκτόνων καὶ ἐργατῶν τῆς Ἑλλάδος, ταῦτα πάντα εὐκόλως ἐδύνατο νὰ χορηγῶσι τὰ δέοντα εἰς τὸ Βυζάντιον, καὶ ἀπέναντι τῆς μεγαλοδορίας τῶν ὠφελημάτων τούτων, τὰ ὁποία ὁ Κωνσταντῖνος μετεχειρίσθη πρὸς καλλωπισμὸν τῶν μεγάρων, καθιδρυμάτων καὶ λοιπῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων τῆς νέας πόλεως, ἡ μεγαλοπρέπεια, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς τὰς ἐκκλησίας αὐτῆς, ὑπερέβη πάσας τὰς λοιπὰς αὐτοῦ ἐπιχειρήσεις. Ἡ μεγαλοπρεπεστέρα τῶν ἐκκλησιῶν τούτων ἦτο ἡ τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Τὸ ὄνομα τοῦτο πολλὰκις κακῶς ἐννοεῖται ὑφ' ὧν νομίζουσιν ὅτι ἡ ἐκκλησία τοῦ Κωνσταντίνου ἦτο καθιερωμένη εἰς ἀγίαν τινὰ. Τὸ καλενδᾶριον τῆς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Ἐκκλησίας

είναι ἀληθές ὅτι ἀναφέρει πλείονας τῆς μίας ἀγίας Σοφίας. Οὕτως γίνεται λόγος περὶ μίας ἀγίας Σοφίας, ἥτις ἐμαρτύρησεν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀδριανοῦ μετὰ τῶν τριῶν αὐτῆς θυγατέρων Πίσσεως, Ἐλπίδος καὶ Ἀγάπης. Ἐτέραις τὴν ἐμαρτύρησεν ἴσως κατὰ τινὰ τῶν τελευταίων διωγμῶν, καθ' ὃν χρόνον καὶ ἡ ἀγία Εἰρήνη καὶ τρίτη τις εἶναι εἰσέτι τὸ ἀντικείμενον ἰδιαζούσης λατρείας ὡς μάρτυς τῆς ἀρχαίας πόλεως Φιρμίου. Ἄλλ' ὅμως ἐξ οὐδεμιᾶς τῶν ἀγίων τούτων ἔχει τὸ ὄνομα τῆς ἡ βασιλικῆς τοῦ Κωνσταντίνου. Ἡ ἐκκλησία αὕτη καθιερώθη εἰς τὴν Θεῖαν Σοφίαν, τούτεστι εἰς τὸν Θεῖον Λόγον, ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Ἀγίας Σοφίας, ληφθὲν κατ' ἀναφορὰν τῆς σπουδαιοτάτης ἐκείνης προφητικῆς ρήσεως τοῦ ὀγδόου κεφαλαίου τῶν Παροιμιῶν, καὶ οἰκείου ὄν τῆς θεολογικῆς γλώσσης τοῦ τεταρτοῦ αἰῶνος. Ὅπως δὴποτε ἔχει τὸ πρῶμα, ἡ πρώτη ἐκκλησία, τὴν ὁποίαν ὠκοδόμησεν ὁ Κωνσταντῖνος ἀπὸ τοῦ ἔτους 325 μέχρι 326, ὑπῆρξεν οὕτως εἰπεῖν τὸ σπέρμα ἐξ οὗ βραδύτερον ἀνέκυψεν ἡ νέα Ἀγία Σοφία.

Τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἱστορίας τῆς Ἀγίας Σοφίας διακρίνονται δι' ἀναριθμητῶν περιπετειῶν καὶ περιλαμπάνουσιν, ἀληθῶς εἰπεῖν, τὴν ἱστορίαν τῶν τεσσάρων διακεκριμένων ἐκκλησιῶν τοῦ Κωνσταντίνου, Κωνσταντίου, Θεοδοσίου καὶ τέλος τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Μετὰ τριάκοντα τέσσαρα ἔτη ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως τῆς Ἀγίας Σοφίας ὑπὸ τοῦ πρώτου χριστιανοῦ αυτοκράτορος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος, εἴτε διότι αὕτη δὲν ἦτο πλέον ἰκανῶς μεγάλη, εἴτε διότι εἶχεν ὑποστῆ βλάβας κατὰ τινὰ σεισμῶν, ἀνεκαίνισεν αὐτὴν ἐνώσας μετ' αὐτῆς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀγίας Εἰρήνης, ἥτις ἐπίσης εἶχεν οἰκοδομηθῆ ὑπὸ τοῦ πατρὸς του. Εἰ καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ Κωνσταντίου δὲν διήρκεσε μακρότερον τῆς τοῦ πατρὸς του, ἔλαβεν ὅμως τὴν δόξαν νὰ καταστῆ ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὸ στάδιον τῆς ῥητορικῆς ἐγγλωττίας τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἐν ᾧ συγχρόνως ἡ καταστροφὴ αὐτῆς ἀναπολεῖ ἄπαξ διαπαντός τὸν θρίαμβον καὶ τὴν πτώσιν τοῦ ἐνδόξου τούτου Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τῷ περιβάλλῳ τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἡ ὑπεράνθρωπος τοῦ Πατρὸς τούτου ῥητορεία ἰσχυρῶς νὰ ἀποσπᾷ καὶ αὐτῶν τῶν φύλων κατοίκων τῆς ὕλοβίου πόλεως τὰς ἐπαινετήσας, τῶν ὁποίων ἡ διήγηση φαίνεται τοσοῦτον ζένη εἰς νέους τινὰς ἀναγνώστας τῶν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου

ῥήτορος γεγραμμένων σελίδων. Ἐκεῖ διὰ τῶν ἀνιμῶν αὐτοῦ περιγραφῶν τῆς ἀσέμνου περιβολῆς τῶν γυναικῶν ἐπεσπάσατο τὸ μῖσος τῆς αυτοκρατορικῆς ἰδιοτροπίας τοῦ νεωτερισμοῦ. Ἡ ἐκκλησία αὕτη ὑπῆρξε τὸ θέατρον τῆς ἀξιωματικῆς ἐκείνης σκηνῆς, τῆς τοσοῦτον βαθύως δραματικῆς, ὅποτε ὁ πεπτωκὸς λειτουργὸς Εὐτρόπιος ἤλθε νὰ προσκολληθῆ εἰς τὸ θυσιαστήριον τῆς Ἀγίας Σοφίας, ζητῶν καταφύγιον ἐναντίον τῆς μανίας τοῦ λαοῦ, ἐν ᾧ ὁ Χρυσόστομος διὰ τινος μεμαλοπρεποῦς προσημίου ἐπὶ τῆς ἀσταθείας τοῦ ἀνθρωπίνου μεγαλείου ἀφώπλιζε τὴν ὀργὴν τοῦ ὄχλου, ἐπικαλοῦμενος τὴν συμπάθειαν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν πεπτωκῶτα αὐτοῦ ἔχθρον. Οὐδὲν θαυμαστὸν ἐὰν οἱ ζήσαντες ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν θελητῶν τῆς εὐφραδοῦς ἐκείνης φωνῆς, ἅμα αὕτη ἠναγκάσθη νὰ σιγήσῃ διὰ τῆς σκληρᾶς ἐξορίας τῆς ἐπιβληθείσης εἰς τὸν μέγαν ῥήτορα, ἐπίστευσαν ὅτι βλέπουσιν ἐκδίκησιν τῆς θεῆς Νεμέσεως ἐν τῇ καταστροφῇ τῆς ἐκκλησίας, ἥτις τοσοῦτον συνεχῶς ἀντήχησεν ἤχους μελωδικοῦς τοῦ χρυσοῦ ἐκείνου κώδωνος. Ἡ Ἀγία Σοφία διὰ τοῦ θείου τινος δόγματος, ὡς ἐπίστευσεν ὁ λαὸς, καταστράφη τὸ δεύτερον κατὰ τὸ ἔτος 404 εἰς τὰς ταραχὰς, αἵτινες ἠκολούθησαν τὴν ἐξορίαν τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἡ τρίτη Ἀγία Σοφία ὠκοδομήθη κατὰ τὸ ἔτος 415 ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου τοῦ δευτέρου. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοδοσίου διήρκεσε μακρότερον τῶν δύο αὐτοῦ υἱῶν. Διήλθε τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν περὶ τῆς ἐνασκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐρίδων εἶδε τὴν ἀρχὴν αὐτῶν καὶ ἐπέζησε σχεδὸν μέχρι τοῦ τέλους. Ὑπὸ τὸ χρυσοῦν στέγασμα τῆς βασιλικῆς τοῦ Θεοδοσίου ὁ Νεστόριος ἐσκανδάλισε τὴν ὀρθοδοξίαν τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ καὶ ἔδωκε τὴν πρώτην ὄθησιν εἰς τὸ φεράννημον αὐτοῦ σχίσμα, ἐπαινετήσας εἰς τὰς βιαίας διακηρύξεις τοῦ ῥητορος ἐκείνου, ὅστις ἀπέβριπτεν ἀπὸ τῆς Παρθένου Μαρίας τὸν τίτλον τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ἀμβωνος ταύτης ὁ αυτοκράτωρ Ζήνων ἐδημοσίευσεν τὸ λαμπρὸν αὐτοῦ ἐνωτικὸν διάταγμα, δι' οὗ ματαίως ἤλπισεν νὰ κατευνάσῃ τὴν καταστρεπτικὴν διχόνοιαν. Ἡ Ἀγία Σοφία τοῦ Θεοδοσίου ὑπῆρξε τὸ θέατρον τῆς πρώτης πράξεως τῆς μακρᾶς πάλης μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ῥώμης, τοῦ μεγάλου σχίσματος τοῦ Ἀκακίου, ὅποτε μὲ κίνδυνον τῆς ἰδίας ζωῆς εἰς παράβολος μοναχὸς προσέβραβε τὴν παπικὴν βουλὰν τοῦ ἀφορισμοῦ ἐπὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ μαν-

θροῦ τοῦ Ἀκακίου, ἐν ᾧ οὗτος ἐβaine πρὸς τὸ θυσιαστήριον. Ἡ ἐκκλησία αὕτη ὑπῆρξε μάρτυς τῆς λύσεως τῆς συγκρούσεως ἐκείνης, ἥτις, μετὰ το πρῶτα ἔτη, κατέληξεν εἰς τὴν πλήρη καὶ ἀπόλοτον ὑποταγὴν εἰς τὴν Ῥώμην ἐπιβληθείσαν ὡς ἕρον συνδιαλλαγῆς διὰ τῆς δικτυπώσεως τοῦ Πάπα Ὁρμίσδα.

Τὸ οἰκοδόμημα, ὑπερ ἐγένετο ἐπὶ Θεοδοσίου διήμερον ἐπὶ ἑκατὸν δεκατέσσαρα ἔτη, ἀπὸ τοῦ 415 — 532 ἀλλὰ καταστράφη τὸ πέμπτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ εἰς τινὰ συμφορὰν, ἥτις ἐπὶ τινὰ ἔτη κατέστησεν ἔρημον τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὴν ἀξιωματικῶν δηλατῶν μάχην μεταξὺ τῆς μερίδος τῶν κυανῶν καὶ πρασίνων τοῦ Ἰπποδρομίου.

Ἡ ἀνακαίνισις τῆς Ἀγίας Σοφίας, ἥτις εἶχε καταστραφῆ ἐν τῇ πυρκαϊᾷ τῇ ἀναφθεῖσῃ ὑπὸ τῆς ἄγλοκρατίας ἀπέβη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ἰουστινιανοῦ καθήκον χριστιανικοῦ ἐξίλασμοῦ πύχ' ἤττον ἢ αυτοκρατορικῆς μεγαλοδοξίας. Οὐδὲν ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀπετεροῦθη συνεπείᾳ ἰδιαιτέρας τινος πράξεως ἀσεβείας ἀπ' εὐθείας κατ' αὐτῆς ἀναφερομένης ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι αἱ ἀρχαῖαι ἐριδες τῶν θρησκευτικῶν μερίδων τῆς ἀνατολῆς ὑπῆρξαν ἐν πᾶν κυριώτερον στοιχείων τῆς διχονοίας, ἥτις ἐξέκαυσε τὴν δλεθρίαν ταύτην διάστασιν. Αὐτοὶ οἱ στρατιῶται, τοὺς ὁποίους ἡ ἐγγύριος κυβέρνησις μεταχειρίζετο πρὸς κατάθλιψιν τῆς ἀταξίας, καὶ οἵτινες κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν λεγεῶνων νεοσυλλέκτων μεταξὺ τῶν Ἑρούλων, τῆς ἀγριωτέρας φυλῆς τῶν βαρβάρων τοῦ βασιλείου, ἔλαβον μέγα μέρος εἰς τὰς τερατώδεις ἱεροσυλίας, αἵτινες μᾶλλον τῆς χύσεως ἀνθρωπίνου αἵματος ἐξύβρισαν τὰ θρησκευτικὰ τῆς πόλεως αἰσθήματα.

Ὀλόκληρος ἡ ἱστορία τῆς ἀνακαίνισεως τῆς Ἀγίας Σοφίας μᾶς ἀποκαλύπτει διὰ τοῦ περιεργότερου τρόπου τὴν ἐπιβροχὴν αὐτοῦ τοῦ πνεύματος. Ἡ ἐπιχειρήσις τῆς ἀνακαίνισεως ταύτης ἤρξατο μετὰ ἐλευθεριότητος τοιαύτης καὶ προήχθη μετὰ δυνάμει ἐπίσης τοιαύτης, αἵτινες προδίδουσι κί ντρα λίαν διαφέροντα τῶν ἀπλῶν ἀνθρωπίνων κινήτρων. Ἡ Κωνσταντινούπολις μόλις ἤρχιζε, μετὰ τὴν κατεῖνασιν τῶν ταραχῶν, νὰ ἀναλαμβάνῃ ἀπὸ τῆς νάρκης καὶ νὰ βλέπῃ εἰσερχομένου πάλιν λαθραίως εἰς τὰς ἐστίας τῶν τοὺς κατοίκους τῆς ὄσοι εἶχον καταφύγει ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς παραλλίας ὅποτε ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπεφόρτισε τὸν ἐκ Τράλλεων Ἀνθέμιον νὰ ποιήσῃ τὸ σχέδιον τῆς

νέας βασιλικῆς ἐπὶ τινὸς μεγαλοπρεποῦς κλίμακος τέως ἀγνώστου. Τὴν 23 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 532 τεσσαράκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν καταστροφὴν ἐτέθη πανηγυρικῶς ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ νέου οἰκοδομήματος. Διαταγαί, ἵνα μεταχειρισθῶμεν τὰς λέξεις τοῦ χρονογράφου, ἐξάληταν ταῦτοχρόνως εἰς ὅλους τοὺς ἡγεμόνας, σατράπας δικαστάς, ταμίαις καὶ νομάρχας καθ' ὅλον τὸ κράτος, ὅπως ἀποστείλωσιν ἕκαστος ἐκ τοῦ ἰδίου κράτους στήλας, περίστυλα, ὀρεῖχαλκον, θύρας, μάρμαρα καὶ εἴ τι ἕτερον ὑλικὸν δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸ σχεδιασθὲν ἔργον. Δύναται τις νὰ κρίνῃ μετὰ ποίας ἀκριθείας αἱ διαταγαὶ ἐξετελέσθησαν ἐξετάζων τὴν τοσοῦτον ποικίλην, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον μεγαλοπρεπῆ παράστασιν τῶν στηλῶν καὶ μαρμάρων, ἅτινα σχηματίζουσι τὸν καταπληκτικώτερον χαρακτήρα τῆς ἀγίας Σοφίας, καὶ ἄπερ κατὰ τὸ πλείστον, καθὼς μέλλομεν νὰ ἰδῶμεν, εἰσὶ τὰ λάφυρα τοῦ ἀρχαίου πλούτου τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Θέλομεν ἀρκεσθῆ νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα ὀκτὼ πορφύρας στήλας ἐξαχθείσας ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡλίου ἐν Παλμύρα, τὰς ὁποίας ὁ Αὐρήλιος εἶχε πέμψει εἰς Ῥώμην, εὐγενῆς δὲ τις καὶ χήρα Ῥωμαῖα, καλουμένη Μαρκία, τῆς προικὸς τῆς ὁποίας αἱ στήλαι αὗται ἀπετέλουσαν μέρος προσήνεγκε δῶρον τῷ Ἰουστινιανῷ ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτῆς σωτηρίας.

Συμβεβηκότα τινὰ τῆς ἐπιχειρήσεως εἰσὶν ἀληθῶς τοσοῦτον καθ' ἑαυτὰ περιεργα, καὶ παρέχουσι τοσοῦτον εἰδικὰς πληροφορίας περὶ τῶν ἡθῶν καὶ ἰδεῶν τοῦ χρόνου ἐκείνου, ὥστε πρκακινουῖσιν ἡμᾶς νὰ ἐκλεξώμεν τινὰ μεταξὺ σωρείας λεπτομερειῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον συναξαρτίων, αἵτινες παρενετέθησαν ὑπὸ τοῦ ἀνωμόμου χρονογράφου, διατηρήσαντος μεγαλύτερον ἀριθμὸν παραδόσεων περὶ τῆς κατασκευῆς τῆς οἰκοδομῆς.

Ἡ εὐρεῖα ἐκτασις, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰουστινιανὸς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ δώσῃ εἰς τὴν οἰκοδομὴν, κατέστησεν ἀναγκαίαν τὴν ἀγορὰν χώρου ἐκτείνουμένου εἰς τὸ ἀμέσως παρακείμενον μέρος τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας, καὶ καθὼς συνήθως συμβαίνει αἱ ἀπαιτήσεις τῶν ἰδιοκτητῶν ὑψώθησαν ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης ἐν ἣ εὐρέθη ὁ ἀγοραστής. Σπουδῆς δὲ ἄξιον εἶναι, ὅτι διάφορον πνεῦμα ὠδήγει ἕκαστον εἰς τὰ ἐπιχειρήματά του ὅπως ἐξακλήσῃ τὸ δίκαιον τῆς ἰδιοκτητοῦ.

Τὸ πρῶτον πρόσωπον εἰς ὃ ἀπευθύνθησαν ἦτο χήρα τις καλουμένη Ἄννα, τῆς ὁποίας ἡ ἰδιοκτησία ἐτιμήθη ἀντὶ 85 χρυσῶν λίτρων ὑπὸ τῶν αὐ-

τοκρατορικῶν ἐπιτετραμμένων. Ἡ χήρα ἀπέρριψε παρρησίᾳ τὴν προσφορὰν ταύτην καὶ διεκήρυξεν ὅτι αὐτὴ θὰ ὑπελόγιζε τὴν οἰκίαν τῆς ἀξίας ἑὸ κεντικρίων χρυσοῦ. Ἀλλ' ἅμα ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν τῷ ἐνθέρμῳ αὐτοῦ ζήλω τοῦ νὰ καταστῇ κτήτωρ τοῦ οἰκοπέδου, ἀπεφάσισε νὰ ἐμφανισθῇ αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τῆς χήρας, τοσοῦτον αὐτὴ κατεπλάγη ὑπὸ τῆς συγκαταβάσεως τοῦ αυτοκράτορος, καὶ τοσοῦτον ἐξήφθη ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὥστε οὐ μόνον παρεχώρησε τὸν ζητούμενον τόπον, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἀμοιβὴν ἀπέρριψε· περιωρίσθη δὲ μόνον νὰ παρακαλέσῃ ὅπως θάψωσιν αὐτὴν πλησίον τοῦ τόπου ἐκείνου, ὥστε εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ χωρίου τῆς παλαιᾶς αὐτῆς κατοικίας νὰ δυνηθῇ νὰ διακηρύξῃ τὴν τιμὴν τοῦ κτήματος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως. Ἡ γυνὴ ἐπομένως αὐτὴ ἐτάφη παρὰ τὸ σκευοφυλάκιον ἢ θησαυρὸν τῶν ἱερῶν σκευῶν.

Εὐνοῦχος τις Ἀντίοχος ὀνομαζόμενος, ὁστιάριος τῆς αὐλῆς, ἐδειξεν ὅλως διάφορον διαγωγὴν, ἀλλ' ἦτις οὐδ' ἐλάχιστον χαρακτηρίζει τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Ἡ οἰκία αὐτοῦ ἔκειτο εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σήμερον εὐρίσκεται κατ' εὐθείαν ὑπὸ τὸν μέγαν δόμον αὐτῆς ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ αυτοκρατορικοῦ πραγματογνώμονος ἀντὶ τῶν χρυσοῦν λιτρῶν. Ἀλλ' ὁ Ἀντίοχος ἀπήτησε ποσὸν πολὺ μεγαλύτερον καὶ ἐπιμόνωσ ἠρνήθη ἵνα ἐλαττώσῃ τι τῆς ἀπαιτήσεώς του. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν τῇ σπουδῇ αὐτοῦ, ἦτον ἕτοιμος νὰ ἐνδώσῃ· ἀλλ' ὁ Στρατήγιος, ἐπιτετραμμένος τὸν θησαυρὸν παρεκάλεσε τὸν αυτοκράτορα ἵνα ἐναποθέσῃ αὐτῷ τὴν ὑπόθεσιν, καὶ οὕτως συνέλαβε καὶ ἔλαβεν εἰς φυλακὴν τὸν ἰσχυρογνώμονα ἰδιοκτήτην. Ἡ τύχη ἠθέλησεν, ὥστε ὁ Ἀντίοχος νὰ ἦναι σφοδρὸς ἐραστής τῶν ἀγώνων τοῦ ἵπποδρομίου καὶ ὁ Στρατήγιος ὑπελόγιζε τὸν χρόνον τῆς φυλακίσεως οὕτως, ὥστε νὰ συμπεριλάβῃ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐμελλε νὰ παρασταθῇ ἑκτακτὸν τι θέαμα, ὅπερ κατὰ τὴν νεωτέραν γλῶσσαν ἠθελε ὀνομασθῆναι τὸ ὠραιότερον ἵπποδρομίου τῆς ὥρας τοῦ ἔτους. Κατὰ πρῶτον ὁ Ἀντίοχος ἐτήρησεν ἥθος σταθερὸν, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἐπλησίαζεν ὁ καιρὸς τῶν ἀγώνων, ὁ πειρασμὸς ἀπέβαινεν ἰσχυρότερος καὶ ἡ ἀπόφασίς αὐτοῦ ἤρχισε νὰ κραδαίνηται. Τέλος ἅμα ἐφθασεν ἡ πρώτη τῆς μεγάλης ἡμέρας, ἔρρηξε φωνὰς μεγάλας, αἰτίνας ἀντήχησαν ἐξωτῆς φυλακῆς, καὶ ὑπεσχέθη ὅτι, ἐὰν ἀπέλυον αὐτὸν πρὸς καιρὸν ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ ἀπολαύσῃ τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτοῦ θεάματος, θὰ παρεχώρησιν

τὴν ἰδιοκτησίαν αὐτοῦ καθ' ἃς συμφωνίας θὰ προτείνεν ὁ αυτοκράτωρ. Τὴν δεξιμὴν ἐκείνου τὸ ἵπποδρομίου εἶχεν ἀρτίσει καὶ ὁ αυτοκράτωρ εἶχε καταλάβει ἤδη τὴν θέσιν τοῦ ἄλλ' ὁ Στρατήγιος οὐδέλω ἐδίστασε νὰ τὸ διακόψῃ· ὠδήγησε παρεκρήμα τὸν Ἀντίοχον εἰς τὸ βῆμα τοῦ αυτοκράτορος καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν συνηγμένων θεατῶν ἐτελείωσε τὴν ἀγορὰν.

Ὁ τρίτος ἰδιοκτήτης ἦτο σκυτοτόμος τις φέρων τὸ κλασσικὸν ὄνομα τοῦ Ξενοφάντος. Πάν ὅ,τι ἐπὶ τῆς γῆς ἐκτάτο συνίστατο εἰς παράπηγμά τι ἐν ᾧ ἦσκει τὴν τέχνην του, καὶ ὅπερ ἦτο ἐξοχὴ τις ἐπὶ τοῦ τοίχου μιᾶς τῶν οἰκιῶν αἰτίνας, ἦσαν καταδεδικασμένοι νὰ καταδαφισθῶσιν ὅπως καθαρισθῇ τὸ νέον ἔδαφος. Προσῆνεγκον αὐτῷ τιμὴν πλουσίαν διὰ τὸ παράπηγμα· ἀλλ' ὁ σκυτοτόμος, ἂν καὶ δὲν ἠρνήθη νὰ τὴν παραχωρήσῃ συνέλαβε τὴν ἰδιοκτησίαν νὰ ἀπαιτήσῃ ὡς ἐπισηχτικὴν συνθήκην, ἵνα οἱ διάφοροι σκοποὶ τῶν ἀμαζηλατῶν χαιρετήσωσιν αὐτὸν, καθ' ἕνα τρόπον ἐχαιρέτων τὸν αυτοκράτορα διεροχόμενοι ἐνώπιον αὐτοῦ εἰς τὸ ἵπποδρομίου. Ὁ Ἰουστινιανὸς συνήνεσεν εἰς τοῦτο, ἀλλὰ μετεχειρίσθη ὀλιγωτέραν γενναϊότητα εἰς τὸ μηχανήμα, ὅπερ ἔπαιξεν εἰς τὸν πτωχὸν ἄνθρωπον. Ἡ ὑπὸ τοῦ Ξενοφάντος ἐπιβληθεῖσα συνθήκη ἐφηρμόσθη κατὰ γράμμα· ἔθεσαν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ βήματος τοῦ κέντρου ὑπερηφάνως ἐνδεδυμένον λευκὴν ἀλουργίδα. Οἱ σκοποὶ καθὼς διήλθον ἐν πομπῇ ἐνώπιον τοῦ μέρους, ὅπερ ἐκεῖνος κατεῖχε, ἀπένειμον τακτικῶς εἰς αὐτὸν τὸν ὀρισμένον χαιρετισμὸν· ἀλλ' ὁ δυστυχῆς σκυτοτόμος ἐστερήθη τοῦ θριάμβου, ὑφ' οὗ πρότερον ἐκολακεύθη, διότι ἠναγκάσθη, ἐν τῷ μέσῳ τῶν κραυγῶν καὶ τοῦ γέλωτος τοῦ πλήθους νὰ δεχθῇ τὸν χαιρετισμὸν ἐστραμμένα ἔχων τὰ νῶτα πρὸς τὸν σύλλογον!

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ προσεχὲς φυλλάδιον).

Ο ΣΤΕΦΑΝΩΘΕΙΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. (1)

Τὸ ψεῦδος εἶναι, ἀναμφιβόλως, ἀποτρόπαιον ἐλάττωμα, καὶ ὅμως, ἐὰν κατηργεῖτο, ἡ ζωὴ θὰ καθίστατο δύσκολος ὁ μᾶλλον ἐνθερμος ὑπερασπιστῆς τῆς ἀληθείας εἶναι δυστυχῶς ἠναγκασμένος νὰ ψευσθῇ εἰς τινὰς δυσκόλους περιστάσεις καὶ τὰ ἐπὶ τὰ θαλάσσια ἀμαρτήματα εἰς τὰ ὅ-

(1) Συνέχεια ἀπὸ φυλλάδιου 62.

ποιᾶ ὁ δίκαιος ὑποπίπτει καθ' ἐκάστην, εἶναι ἐπιπρὸς ψεῦδη ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπαγορευθέντα. Ὁ νέος μας μουσικὸς ἐναντίον τῆς εὐγενοῦς καλλιτεχνικῆς του εἰλικρινείας καὶ τῆς πρὸς τὸ ψεῦδος ἀποστροφῆς του, ἠναγκάσθη διὰ πρώτην ἰσως φορὰν νὰ κρύψῃ τὴν θλιβερὰν ἀλήθειαν εἰς τὴν ὠραίαν του Γεσουάλδην. Ἀποκοιμηθεῖσα αὐτὴ ἐν τῷ μέσῳ τῶν χρυσοῦν τῆς ὀνειρῶν καὶ ἐγερθεῖσα ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν εἰσεῖτι αὐτῶν, θὰ ἀπληπίζετο μετάνουσα τὴν ἀλήθειαν. Ὅθεν ὁ Λεονῆς κατὰ τὴν συνέντευξίν του ὑπὸ τὰς πορτοκαλλέας τοῦ κήπου τῆς ἐφρόντισεν ὅπως μὴ τῇ φανερώσῃ τὴν εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ θεάτρου ἐπίσκεψίν του, καὶ τὰ κατὰ τὴν προλαβοῦσαν ἐσπέραν διατρέξαντα. Ἀφίνουσα ὅμως αὐτὴν ἐν τῇ μέθῃ τῶν ἐλπίδων τῆς, ἔλαβε τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ ὀπισθῇ μὲ θάρρος καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὰ κύματα τὴν τριήρη τῆς Κλεοπάτρας του, ἐὰν εὕρισκε καλλιτέχνας διατεθειμένους νὰ τὸν συνδράμωσι· καὶ ἦττον ὑπερηφάνους· ὄφειλεν ὅμως ἐκάστην ἐσπέραν νὰ ἐφευρίσκη νέα ψεῦδη, καὶ νὰ προσθέτῃ αὐτὰ εἰς τὰ τῆς προτεραίας, τακτικὴ ἀφόρητος δι' αὐτὸν, καθιστώσα μάλιστα ἐγκληματικὰς τὰς παρηγορίας ἔρωτος εὐτυχούς.

Μὴ τολμῶν δὲ νὰ ἐπισκεπτήται συχνὰ τὸν διευθυντὴν, παρεμόνευεν ἐνίοτε πολλὰς ὥρας ὑπὸ τὰ προτύλαια τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου ὅπως τὸν συναντήσῃ, τυχαίως δῆθεν, εἰσερχόμενον ἢ ἐξερχόμενον τῆς οἰκίας του. Ὁ εὐφυὴς Ἴταλὸς διευθυντῆς μὴ προσέχων παντάπασιν εἰς τὰς ἐνέδρας ταύτας, ἐδίδεν εἰς τὸν ἀτυχῆ μουσικὸν ἐλπίδας διφορούμενας. Ἡμέραν ὅμως τινὰ μετὰ ζωνρὰν φιλονεικίαν αὐτοῦ μετὰ τινος *contralto*, ἠθέλησε νὰ δώσῃ πέρασ εἰς τὰς συναντήσεις ταύτας τὰς ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου καὶ νὰ ὀμιλήσῃ ἐν εἰλικρινείᾳ πρὸς τὸν Λεονῆν.

— Φίλε μου, τῷ εἶπε μετὰ χειρονομιῶν, τὸ μελόδραμά σας εἶναι ἀδύνατον νὰ παρασταθῇ· θὰ ἀναγκασθῶ νὰ ἐξοδεύσω εἴκοσι χιλιάδας ταλλήρων ὅπως τὸ φέρω εἰς τὴν σκηνὴν καὶ δὲν ἔχω οὔτε μίαν δραχμὴν. Φέρω εἰς τὴν σκηνὴν ἐν ἀριστοῦργημα τοῦ Δοντζέτη, Rosmonda d' Inghilterra, τὸ ὁποῖον τόσον ἔκαμε κρότον εἰς Πέργολαν τελευταίως, χωρὶς νὰ ἐξοδεύσω λεπτὸν, διότι ἡ ἀπαθήκη μου εἶναι πλήρης ἵπποτικῶν λογγῶν καὶ ὕλων, ἅτινα ἀπαιτοῦνται εἰς παράστασίν του.

— Ἀλλὰ, διέκοψεν ὁ Λεονῆς, δὲν βλέπω ὁποῖον μέγα ἐξοδὸν θὰ ἀπαιτήσῃ ἢ παράστασις τῆς Κλεοπάτρας.

— Πῶς! δὲν τὸ βλέπετε! ὁποῖαν διαβολοῦσιν δὲν συνέλαβετε, νὰ θέσητε ἐπὶ τῆς σκηνῆς δευτέραν φορὰν τὴν τριήρη τῆς Κλεοπάτρας ἀναπλεύσαν τὸν Κύδνον!

— Ἐλήφθη ἐκ τῆς ἱστορίας, Κύριε· γνωρίζετε τοὺς τέσσαρας ὠραίους τῆς Εὐριάδος στίχους;

— Ὁχι! εἶπε ξηρῶς ὁ διευθυντής.

— Ἴδου αὐτοί, ἐπανελάθεν ὁ Λεονῆς.

Δὲν ἦτο τόσον εὐμορφὸς ἡ Κλεοπάτρα ὅταν εἰς τὴν Ἰατρὸν τὸν κύριον συνέχε τῶν Ῥωμαίων, Ἐνὸς λαοῦ ἐκ τῶν ὀχθῶν τοῦ Κύδνου τῶν ὀραίων Κρατῶν θυμιατήρια. . . .

Ἄ! τὰ θυμιατήρια, ὁ Κύδνος, διέκοψεν ὁ διευθυντής, ὅλαι αὐταὶ αἱ ἀνοησίαι θὰ μοῦ δαπαγήσουν δέκα χιλιάδας σκούδα! καὶ ἐκτὸς τούτου ἡ μουσικὴ σας ἔχει μέγα ἐλάττωμα.

— Ὁ Λεονῆς ὀπισθοχώρησεν ὑψώσας τὰς χεῖράς του πρὸς τὸν οὐρανόν.

— Μάλιστα, Κύριε, ἐλάττωμα μέγα δι' ἡμᾶς τοὺς Ἴταλοὺς. Ἡ μουσικὴ σας εἶναι γερμανικὴ, καὶ συντεθειμένη κατὰ τὸ *Robert le Diable*, ὅπερ παρέστησαν πρὸ μικροῦ ἐν Παρισίοις.

— Ἄ, τοῦτο εἶναι ἀνυπόφορον! ἀνέκραξεν ὁ Λεονῆς· δὲν ἐγνώριζα κἄν αὐτὸ τὸ μελόδραμα, ἐπομένως οὔτε τὸ εἶδα παριστανόμενον, οὔτε τὴν μουσικὴν του ἀνέγνωσα. . . Θέλετε νὰ εἰσέλθητε ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας ταύτης, ὅπως ὀρκισθῶ ἐπὶ τοῦ εὐαγγελίου!

— Ἄ, Κύριε, στὸν διάβολον καὶ σεῖς καὶ ἡ Κλεοπάτρα σας, ἀνέκραξεν ὁ διευθυντής.

Καὶ ἀπεμακρύνθη ταχέως, ἀφήσας τὸν Λεονῆν ἰστάμενον ὡς ἀγαλμα ἐνώπιον τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου.

Ἡ ὀργὴ διεδέχθη μετ' ὀλίγον τὴν ἀπελπίσιν. Προσβολὴ ἐλαφρὰ, ὡς αὐτὴ, λαμβάνει ἐνίοτε ἐκτεταμένως διαστάσεις, ὅταν γίνεται εἰς μὴ ἐπιδεκτικὰς κρίσεις, καὶ μάλιστα εἰς νέους μουσικούς. Ἄμα λοιπὸν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του ὁ Λεονῆς ἔγραψε πρὸς τὸν διευθυντὴν τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν.

«Μὲ ἐξυβρίσατε ἐν τῇ δημοσίᾳ πλατείᾳ διὰ λόγου καὶ διὰ χειρονομιῶν, βραπισκῶν τὸν ἄερα. Ἐν τῇ ἵπποτικῇ σας ἐπλοθήκῃ θὰ εὕρητε βεβιαίως ἐν ἕξίφῳ· διστάζω μόνον διὰ τὸ θάρρος σας, ἀλλὰ δὲν ἀπελπίζομαι, ἀποτεινόμενος πρὸς ἄνδρα ἐγὼ ὁ νεανίας.

«Ἐπειδὴ ὅμως εἶναι ἀπηγορευμένη ἡ μονομαχία ἐπὶ τοῦ παπικοῦ ἔδαφους, σας ἀναμένω μετὰ τὸν

ὕπὸ τὴν Pont - Centino ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Badico-
Hiani· ἐκεῖ ἡ γῆ εἶναι οὐδετέρα, μὴ ἀνήκουσα
μήτε εἰς τὴν Τοσκάνην μήτε εἰς τὸν Πάπαν. Ὅ-
στις φρονεῖσι τὸν ἕτερον δὲν εἶναι τιμωρητέος.
Ἐκλέγω τὸ πιστόλιον. Φέρετε τὰ ὄπλα σας, τὰ
δέχημαι ὡς ἐδικά μου.

Ὁ ὕψ' ὑμῶν προσβληθεῖς

ΛΕΟΝΗΣ.»

Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἐνεπιστεύθη ὁ Λεονῆς
εἰς τινὰ νέον μαθητὴν τῆς γαλλικῆς σχολῆς, ὅστις
ἀπήντησε τὸν διευθυντὴν εἰς τὸ θέατρον, ὅπου
προσεκλήθη ὑπὸ τῶν ἱπποτῶν τοῦ Bosmonda
d' Inghilterra νὰ θέσῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸ τέλος
τῆς πρώτης πράξεως. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐπετρέπη
εἰς τὸν κομιστὴν τῆς ἐπιστολῆς νὰ διατρέξῃ τὸ
θέατρον ὅπως πλησιάσῃ τὸν διευθυντὴν, ὁ πρῶ-
τος ὑψίφωνος ἀνέλαβε νὰ ἐγχειρίσῃ τὴν ἐπι-
στολὴν καὶ νὰ φέρῃ τὴν ἀπάντησιν. Ὁ διευθυντὴς
λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν, τὴν ἤνοιξε καὶ βίψας τὸ
ὄμμα του ἐπὶ τοῦ τέλους αὐτῆς ὅπως μάθη τίς ὁ
γράφων, τὴν ἔθεσε εἰς τὸν κόλπον του χωρὶς νὰ
τὴν ἀναγνώσῃ, εἰπὼν, *πολὺ καλά, καὶ ἐξηκολού-*
θησε τὴν ἐργασίαν του.

Ὁ ὑψίφωνος ἔδωσε τὴν ἀπάντησιν τοῦ διευ-
θυντοῦ εἰς τὸν περιμένοντα νέον, καὶ ὡς ὅλοι, ἐ-
νόμισε δέον νὰ προσθέσῃ κάτι τι εἰς τὴν ἀπάν-
τησιν. «*Πολὺ καλά, εἶναι εὐχαριστητέος.*

— Ἄ! εἶναι εὐχαριστητέος, εἶπεν ὁ Λεονῆς,
φαίνεται ὅτι ἀγαπᾷ τὰ τοιαῦτα. Τόσῳ καλλίτε-
ρον ἐφοβοῦμαι μὴ ἀποτεινῶμαι πρὸς τινὰ ἄ-
νανδρον.

Ὅλην τὴν ἡμέραν παρεσκευάζε τὰ πρὸς ταξεί-
διον ἀναγκαῖα, ἀλλ' ἔστρεψεν τὸ μόνον χρημάτων,
ὡς πάντοτε. Συνήθροισεν λοιπὸν ὅλα τὰ πολυτίμα
του πράγματα, μήτε τοῦ ὥρολογίου του ἐξαιρου-
μένου, καὶ μετέβη παρὰ τινι μεταπράτῃ, ὅστις,
ὡς ὅλοι οἱ τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου ἄνθρωποι,
τὰ ἐθεώρησε μὲ ἀδιαφορίαν, ὡς ἀνάξια προσοχῆς,
ὅπως τὰ λάβῃ ἀντὶ εὐτελοῦς ποσοῦ. Τὸ σπου-
δαιότερον ὅμως μέλημα τοῦ Λεονῆ ἦτο πῶς νὰ
ἀπατήσῃ τὴν Γεσουάλδην. Τῇ ἐπροφασίσθη λοιπὸν
ὅτι ἐμελλε νὰ κάμῃ ταξείδιόν τι ὅπως ἐπισκε-
φθῇ τὴν ἐξοχικὴν οἰκίαν τοῦ ἐραστοῦ τῆς Κλεο-
πάτρας, ἣν οὗτος εἶχεν ἐν Φιουμικίνῳ. Ἡ πρό-
φασις αὕτη ἤλπιζεν ὁ Λεονῆς ὅτι ἤθελε φανῆ
πολὺ φυσικῶς εἰς τὴν ἐρωμένην του.

Αἱ Ῥωμαῖτι γυναῖκες δύνανται νὰ διακρίνωσιν
ἐν τῇ ὁμιλίᾳ τοῦ ἐραστοῦ ἐὰν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ

ὑπάρχει θλίψις τις, διότι ἀνατρεφόμεναί ἐν τῷ
μέσῳ τοῦ μουσικοῦ ἐκείνου κόσμου, ἔχουσι τὴν
ἀκοὴν πολὺ λεπτήν. Περί τῶν προμαντευσῶν
τούτων ὁ Βιργίλιος ἔγραψεν ἐξιστορῶν τὰ περὶ
Διδούου τὸ περίφημον ἐκεῖνο «*Quis fallere pos-
sit amantem.* Οὐδὲν δύνανται νὰ ἀπατήσῃ ἐρω-
μένην, εἰς τόπον μάλιστα, ὅπου ὅλοι τραγωδοῦν
καλῶς, καὶ αὐτοὶ οἱ ἔχοντες κακὴν φωνήν.»

Κατὰ τὴν συνέντευξιν λοιπὸν ταύτην ὁ Λεονῆς
κατέβαλεν ἀπάσας αὐτοῦ τὰς προσπάθειας
ὅπως κρύψῃ τὴν ἀληθῆ του θέσιν, ἀλλ' οἱ ὀφθαλ-
μοὶ τῆς Γεσουάλδης εἰσέδουν εἰς τοὺς ἐδικούς
του, τὰ ὧτὰ τῆς ἠκροάζοντο ἀλανθάτως τὴν
φωνὴν του, παρεκροπομένην ὡς ἐκ τῆς ἀθυρίας
του τοὺς νόμους τῆς φυσικῆς μελωδίας. Συγκίνη-
σις ξένη ὅλως εἰς τὸν ἔρωτα ἐκυρίευσεν τὸν Λεο-
νῆν, καὶ ἐμπόδιζε τὴν ἔκφασιν τῶν ἐνδείξεων τῆς
τρυφερότητος καὶ τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα συνώ-
δευον πάντοτε τὰς ἐσπερινὰς συνεντεύξεις τῶν
δύο ἐραστῶν.

Εἰς γυναῖκα ἤττον τῆς Γεσουάλδης ἀρχίνοῦν ἡ
αἰφνιδίᾳ αὕτη μεταβολὴ ἤθελε γεννήσῃ ὑποψίαν,
πολὺ δὲ μᾶλλον εἰς αὐτήν. Ὅθεν μὲ πᾶσαν θυ-
σίαν ἀπεφάσισεν αὕτη νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ μυστή-
ριον τοῦ ἐραστοῦ τῆς, καὶ πρὸς τοῦτο μετεχειρί-
σθη ὅλα τὰ μέσα, ὅσα εὐφυῆς γυνὴ δύναται ἐκ
τοῦ προχείρου νὰ ἐξεύρῃ. Πηρεκάλεσε, ἀπήτησε
διὰ τῆς μελωδικῆς τῆς φωνῆς, καὶ ἐπειδὴ ὁ Λεο-
νῆς ἀπέφυγε, τὸν διέταξε μὲ ὕφος βασιλισσῆς
νὰ τῇ ἀποκαλύψῃ τὸ πᾶν.

— Εἶμαι πλέον παρὰ Ἰταλῆς, τῷ εἶπεν, εἶ-
μαι Ῥωμαῖα. Ἐὰν δὲν ἀπόλεσα τὸν ἔρωτά σου,
δύναμαι νὰ ἀκούσω ἕλας τὰς δυστυχίας καὶ αὐ-
τὴν τὴν ἀπώλειαν τῆς περιουσίας καὶ τοῦ μέλ-
λοντος σου, χωρὶς νὰ καταβληθῶ.

Ἡ ὁμιλία αὕτη ἔφερε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπὶ
τοῦ νέου μας μουσικοῦ ἐνηγκαλίσθη τὴν Γε-
σουάλδην μετὰ τρυφερότητος καὶ διηγήθη εἰς αὐ-
τὴν ὅλας τὰς ἀτυχίας του, ἐν αἷς περιείχετο καὶ
ἡ πρὸς μονομαχίαν πρόκλησις, ἡ δὲ ἐξομολόγη-
σις του αὕτη τῷ ἔφερεν ἀνακούφισιν τινὰ, διότι
συνεμερίζετο τὴν δυστυχίαν του μετὰ φίλης ἐ-
χούσης τὸ θάρρος νὰ λάβῃ μέρος εἰς αὐτήν. Τέ-
λος ἠλευθεροῦτο ἐκ τῆς τυραννίας τοῦ ψεύδους.

Ἡ δὲ Γεσουάλδην ἀκροαζομένη μετὰ προσοχῆς
τὴν ἐξομολόγησιν ταύτην ἐζήτηε νὰ μαντεύσῃ ἐκ
τε τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἐκ τῶν λόγων τοῦ Λεονῆ.
Ἐὰν ἠγαπάτο ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ἐνδιεφέρετο ἡ καρ-
δίᾳ τῆς. Ἐκαστος λόγος, ἐκάστη φράσις τῆ συν-

κίνει τὴν καρδίαν καὶ ἐπὶ τέλους διεσκαδάσθη πᾶ-
σι ἀμφιβολία περὶ τοῦ διακαοῦς πρὸς αὐτὴν ἔρω-
τος τοῦ νέου. Θέατρον, μουσικὴ, μελωδράμα,
διευθυντὴς τῆ ἡσῶν ἀντικείμενα ἀδιάφορα· καὶ
αὕτη εἰσέτι ἡ μονομαχία δὲν τὴν ἀνησυχίει πολὺ,
ὡς γινομένη μετὰξὺ νέου εἰκοσαετοῦς, πλήρους ζέ-
ους καὶ θάρρους καὶ ἐνὸς διευθυντοῦ θεάτρου ἡ-
λικιωμένου.

— Λοιπὸν, εἶπεν ὁ Λεονῆς, ἀναχωρῶ τὴν ἐσ-
πέρην ταύτην διὰ Pont-Centino. Θὰ ἀναχωρή-
σω μετ' οὐ πολὺ καὶ θὰ φθάσω εἰς τὸν προσδιο-
ρισθέντα τόπον αὐριον τὸ ἔσπερας. Διὰ κάθε ἐν-
δεχόμενον ἐπαθεώρησα τὸ διαβατήριον μου. . .
ὅπως δίδω ἐν μάθημα εἰς τὸν αὐθάδη ἐκείνον
διευθυντὴν καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας εἶμαι ἐνταῦθα,
εἰς τοὺς πόδας σου, ὡραία μου φίλη.

Ἡ Γεσουάλδην ἐπιώπα' ἐφαίνετο προσηλωμένη
εἰς σκέψιν τινὰ ἐξ ἐκείνων, αἵτινες ὑπάρχουσιν εἰς
τὸ βάθος τῆς ψυχῆς πρὶν ἢ κοινοποιηθῶσι, διότι
ἐξ αὐτῶν ἐξαρτᾶται τὸ μέλλον τοῦ βίου μας.

Αἰφνὴς ἐθλίψε μετὰ σφοδρότητος τὴν χεῖρα τοῦ
Λεονῆ, ὡσεὶ ἔλαβε τελευταίαν τινὰ ἀπόφασιν, καὶ
τῷ εἶπε.

— Καὶ ἀφοῦ ἐπανεῖλθης εἰς Ῥώμην τί σκοπεῖς
νὰ κάμῃς;

— Νὰ σὲ νυμφευθῶ, εἶπεν ἐκεῖνος μετὰ ζέ-
ους.

— Ἀλλὰ δὲν ἔχεις περιουσίαν' εἶσαι πτωχὸς
ὡς ὅλοι οἱ μεγάλοι μουσικοὶ οἱ ἐπὶ τῆς σκηνῆς
τοῦ κόσμου εἰσερχόμενοι, ἐγὼ δὲ ἄλλο τι δὲν
ἔχω ὡς προῖκά μου εἰμὴ τὸν ἔρωτά μου. Ἐὰν
δὲν εἶχον ἐκεῖ εἰς τὴν οἰκίαν μας τέσσαρας ἀδελ-
φούς καὶ πέντε ἀδελφοὺς θὰ ἠδυνάμην νὰ λάβω
τις τῆς πατρικῆς μου περιουσίας. Βλέπεις ὅτι
ἔχω ὅλην τὴν διαθέσιν. . . Ἄς ἴδωμεν τί θὰ κά-
μῃς ἐπανερχόμενος εἰς Ῥώμην.

— Θὰ σὲ λατρεύω!

— Ἀλλὰ τοῦτο δὲν θὰ μᾶς χορηγήσῃ τὰ μέ-
σα τῆς ζωῆς. Δὲν πρέπει δὲ νὰ σκέπτησαι πλέον
περὶ τοῦ μελωδράματός σου, ἡ Κλεοπάτρα. . .

— Πῶς! ἀνεφώνησεν ὁ Λεονῆς περὶ τούτου
σκέπτομαι περισσότερο παρὰ ποτὲ λέγουσιν ὅτι
ἠθέλησα νὰ μιμηθῶ τὴν γερμανικὴν μουσικὴν
ἐστὼ! τόσῳ καλλίτερον, θὰ παραστήσω τὸ μελό-
δράμα μου ἐν Γερμανίᾳ. Ἰπάρχουν εἰκοσι θεάτρα
ἐκεῖ μὲ περιφήμους ὀρχήστρας, καὶ εἰς τὰ εἰκοσι
θὰ εἰσάξω τὴν Κλεοπάτραν· ὅταν δὲ μεταβῶ εἰς
Παρισίους μὲ τοὺς στεφάνους τοῦ Ῥήνου, οἱ διευ-
θύνται τῶν γαλλικῶν θεάτρων θὰ μοῦ ζητήσωσι

γονυκλιτῶς τὴν Κλεοπάτραν μου. Ὅπως ἐπι-
τύχῃ τις εἰς Παρισίους, πρέπει νὰ ἦναι ἡ ἀποθαμ-
μένος ἡ ζένος. Θὰ μετονομασθῶ ὅθεν τότε Λεο-
νισβοῦργος.

— Καὶ ἐγὼ; εἶπεν ἡ νέα κόρη μετὰ θλίψεως.
Ἐγὼ; Οὐδὲν τρομερώτερον τοῦ μονοσυλλάβου
τούτου τοῦ ἐγωῖσμοῦ, ὅταν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ
ὑπερηφάνου στόματος ἀνθρώπου εὐτυχοῦς. Ακού-
σατε αὐτὸ ἀπ' ἐναντίας προφερόμενον ὑπὸ τῶν
βροδινῶν τῆς νεάνιδος χειλέων ἢ τῶν ρυτιδωμένων
γυναικῶς ἐνδυσῶν, καὶ πάραυτα ἡ συγκίνησις σὰς
καταλαμβάνει καὶ δάκρυα ἀποσπῶνται τῶν ὀφ-
θαλμῶν σας. Εἶναι ἡ ἀπεγνωσμένη φωνὴ τῆς ἀδυ-
ναρίας καὶ τῆς δυστυχίας αἰτούσης τὸ διαλαῖωμα
τῆς πρὸς τὴν ζωὴν, ὡς δημιουργημάτων τοῦ Θεοῦ
καὶ μέλος τῆς κοινωνίας τῆς καλουμένης ἀνθρω-
πίνης· εἶναι ὁ συμπαθὴς τῆς λύπης θρήνος ὁ προ-
καλῶν τὴν προστασίαν τῶν ἰσχυρῶν.

— Σὺ. . . εἶπεν ὁ Λεονῆς πνίγων τοὺς στε-
ναγμούς του, σὺ! Ἀλλὰ δὲν θὰ σὲ ἐγκαταλείψω·
ἡ ζωὴ μου ἔχει ἀνάγκην τῆς ἰδικῆς σου, θὰ ἀνα-
πνέω τὸν ἀέρα τὸν ὁποῖον σὺ ἀναπνέεις. Ἐκεῖ ἐν
Γερμανίᾳ θὰ ἔχω τὴν ἐργασίαν μου καὶ θὰ ἀπο-
λαμβάνω ἐξ αὐτῆς ὅπως ἐπαρκῶ πρὸς συντήρησιν
μου· θὰ δύναμαι νὰ ζῶ, καὶ θὰ ἐνθυμούμαι ὅτι
ἔφυγον πένης ὅπως ἐπανεῖλθω πλοῦσιος πλησίον
σου. Σοῦ ζητῶ ὅμως πλέον τοῦ ἔρωτός σου, σοῦ
ζητῶ τὴν ὑπόσχεσίν σου· ὁ χωρισμὸς μας θὰ ἦναι
βραχυχρόνιος, καὶ μακρὰν δὲ θὰ εἶμεθα ἠνωμένοι
νοερῶς. Μία παροιμία γερμανικὴ λέγει εὖσω μα-
κρότερον τὰ σώματα, τόσῳ πλησιέστερα αἱ ψυ-
χαί». Τὴν παροιμίαν ταύτην ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, ἄς
μὴ χωρισθῶμεν ποτὲ. . . Δὲν ὁμιλεῖς, ἀγγελέ-
μου! . . . ἔχεις σχέδιον καταλληλότερον νὰ προ-
τείνῃς κατὰ τὴν θλιβεράν ταύτην στιγμήν;

— Μάλιστα! εἶπεν ἡ Γεσουάλδην, ταπεινοῦσα
τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὴν φωνήν.

— Ὁμίλει λοιπὸν!

— Φαίνεται ὅτι τὸ σχέδιόν μου εἶναι δυσκ-
τέλεστον, ἀφοῦ δὲν τὸ μαντεύεις.

— Θέλεις νὰ μ' ἀκλουθήσῃς, ἀνεφώνησεν ὁ
Λεονῆς ἐξ αἰτίας ἐκ τῆς χαρᾶς.

Ἡ Γεσουάλδην ἐσιώπη κλαίουσα.

— Ἰ, ποτὲ δὲν ἐτόλμων νὰ συλλάβω τοιαύ-
την ἰδέαν εὐτυχίας. Συγκατατίθεσαι ν' ἀναχω-
ρήσῃς μαζί μου, νὰ ἐγκαταλείψῃς τὴν οἰκίαν σου,
τοὺς οἰκείους σου καὶ νὰ μ' ἀκολουθήσῃς; Ἐπι-
θυμεῖς νὰ ἀφοσιωθῇς εἰς ἐμέ; Ἰ, τί εὐδαιμονία!
. . . Σοὶ ὑπόσχομαι νὰ ζῶ μόνον διὰ σέ, νὰ κ-

τασταθώ αξίος σου. Ἐλθέ σύζυγέ μου, θά ἦσαι ὁ ἄγγελος τῆς εὐτυχίας μου. Μαζί σου εὐρισκόμενος θά θριαμβεύσω καί θά εὐτυχίσω. . . Ἄλλ' ἄς μὴ βραδύνωμεν τὴν ἀναχώρησίν μας οὔτε στιγμήν ὁ Θεὸς μᾶς φυλάττει μέλλον εὐτυχές.

Ἡ Γεσουάλδη ἐπανάλαβε μετὰ σταθερότητος τὴν ἀπόφασίν της καὶ τῷ ἐξεμυστηρέθη τὸ σχέδιόν της, τὸ ὅποιον εἶχε κάμει μετὰ πολλῆς φρονήσεως. Οὐδὲν ἐλησμόνησεν, οὔτε τὴν πλήρη σεβασμὸν πρὸς τὸν πατέρα της ἐπιστολήν. Ἐκάμην ὅλας τὰς πρὸς ἀναχώρησιν προετοιμασίας, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ της ταύτη δὲν εἶχεν ἄλλον ἐπιτηρητὴν ἢ τὸν πρωτότοκον ἀδελφόν της, τῇ ἦτο εὐκολὸν ν' ἀπατήσῃ τὴν ἐπιτήρησίν του, καὶ εἰς τὰς δέκα ὥρας τῆς ἐσπέρας κατέβη με ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερα πράγματα ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Αλαού, ὅπου εἶχον προσδιορίσει νὰ συναντηθῶσι.

Τὸ νυκτερινὸν τοῦτο ταξίδιον δὲν ἦτο ὅλως ἀκίνδυνον. Οὐδὲν θλιβερώτερον καὶ ἐρημότερον τῆς ὁδοῦ κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτός. Καὶ ὁ ἀμαξηλάτης αὐτὸς ἐφοβέτο καὶ δὲν συγκατετίθετο εἰς τὴν νυκτερινὴν ταύτην ἀναχώρησιν, ἐὰν δὲν ἔθετεν ὁ Λεονῆς εἰς τὴν χεῖρα του τρία σκοῦδα. Διήλθον τὴν πλήρη γλῶσιν ἀλλ' ἔρημον πεδιάδα, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ὑψοῦτο τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Βακάνου, τὴν κώμην Ῥουελιώνην καὶ τὸ ζωφερὸν ὄσος Βιτέρβον, ἔνθα οἱ ἐπιτάφιοι σταυροὶ ἐνοῦνται μετὰ τὰ ὑψίκοσμα δένδρα. Οἱ δύο ἐρασταὶ οὔτε βλέμμα κἄν ἐβρίψαν ἐπὶ τῶν ἀπαισίων τούτων μνημείων, δὲν ἔβλεπον εἰμὴ ἑαυτοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ δὲ νύξ αὕτη ταῖς ἐφαίνετο ὅτι ἤθελε διαρκέσει αἰωνίως.

Ὁ ἀνατέλλων ἥλιος ἐπανάφερε τὸν Λεονῆν εἰς τὴν πραγματικότητα. Τὸ ἀπαισιὸν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ θεάτρου φάσμα ὑψοῦτο μετὰ τοῦ ἡλίου εἰς τὸν ὀρίζοντα τῶν βωμαϊκῶν συνόρων, καὶ μολονότι ἡ μονομαχία δὲν εἶχε τι ἐπίφοβον, παρίστατο ὅμως εἰς τὰ ἄμματα τοῦ ὀδοιπόρου μας μετὰ τὰ μελανώτερα χρώματα. Ἀφίχθεις εἰς τὴν Ponte-Genino, μικρὸν πολύχμιον, ὅπου δέκα στρατιῶται ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες ἕνα λοχίαν ἐφρούρουν, ὁ Λεονῆς εἰσῆλθεν εἰς τὸ μόνον ἐκεῖ ὑπάρχον ξενοδοχεῖον καὶ προσεπάθησε κατὰ καθήκον νὰ ἐπιτύχῃ ἕνα μάρτυρα ἐκ τῆς φρουρᾶς, τὸν ὅποιον εὗρεν ἀντὶ ἐνὸς νομίσματος ἀργυροῦ πέντε παβλών. Ἡ εὐτελής αὕτη ποσότης ἐπροξένησεν ἄμετρον χαρὰν εἰς τὸν λαθόντα αὐτὴν στρατιώτην, ὅστις ἔσπευσεν οὕτως ν' ἀκολουθήσῃ τὸν

Λεονῆν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ μικροῦ ποταμοῦ τῆς Γαλλίας ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ιδιοκτησίας τοῦ Πρωσίου βασιλέως τῶν Ἐτρούσκων. Καθ' ἣν ὥραν ὁ Λεονῆς ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου τῆς Ἀργεντινᾶς σφοδρὰν εἶχε φιλονεικίαν μεθ' ἐνὸς ὑψιφάνου, ὅστις ἤθελεν νὰ καταργήσῃ ἕνα χρόνον πολεμικοῦ τινος ἄσματος ἐν τῷ μελοδράματι τοῦ Δονιζέτη, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ ψάλλῃ ὡς εἶχεν.

Ὁ Λεονῆς ἐπὶ δύο ἐλακλήρους ὥρας ἔμειναν ἐκεῖ, ἀλλ' οὐδεμία ἀνθρώπινος μορφή ἐφάνη ἐπὶ τῆς ἀπεράντου ἐκείνης ὑψιστείου πεδιάδος, ἥτις ὡς λίμνη πλήρης ἐσβεσμένου ὄρειοῦ ἔκτεινεται ἀπὸ τῶν μαύρων κορυφῶν τοῦ Radicoffani μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τοῦ Ponte-Centino ὁ στρατιώτης τοῦ πάπα καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο ἐκοιμᾶτο ἐξηλωμένος ὑπὸ μίαν ἰτέαν εἰς τὴν ἄκρην τοῦ μικροῦ ποταμοῦ. Σιωπὴ θανάτου ἐβασίλευε παντοῦ.

Ἡ Γεσουάλδη καταβιβρασκομένη ὑπὸ ἀνησυχίας κατέβη εἰς τὴν πεδιάδα ὡς πληροφορητὴ τὴν αἰτίαν τῆς μακρᾶς ἀπουσίας ταύτης ὅταν εἶδε τὸν Λεονῆν ἰστάμενον μόνον εἰς τὸ ἄκρον τῆς πεδιάδος ἀνέλαβε θάρρος καὶ ἔτρεξε πλησίαν του.

— Ὅα ἐπαναλάβωμεν τὸν δρόμον μας, εἶπεν ἐκεῖνος, ἀφοῦ λάβω πιστοποιήσιν παρὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, τῆς φρουρᾶς ὀλοκλήρου καὶ τοῦ ξενοδόχου ὅτι περιέμεινα πλέον τῆς προθεσμίας ἢ ἡ τιμὴ ἀπαιτεῖ.

Ἡ Γεσουάλδη ἐσκήρτησεν ἐκ χειρὸς ἀκούσασα ταῦτα, καὶ ἐβρίψε τὰ βλέμματά της ἐπὶ τοῦ εἰρήμου διαστήματος τοῦ χωρίζοντος αὐτὴν εἰσέτι τοῦ ἐδάφους, καὶ ἐπειδὴ ἦτο ἐπικίνδυνον νὰ ἐπανεέλθῃ αὐθις ἐπὶ τοῦ παπικοῦ, ὑπεχρεώθη ὁ στρατιώτης νὰ διευθύνῃ τὸν ἀμαξηλάτην ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Radicoffani.

— Ἀδιάφορον! ἔλεγεν ὁ Λεονῆς, ἡ περίστασις αὕτη θά με συστήσῃ εἰς τὸν κόσμον. Μονομαχία μεθ' ἐνὸς διευθυντοῦ τοῦ θεάτρου! ἴσως τὸν ἐπαναφέρω εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν ἀρμολιγῆσαν.

Οἱ δύο μας ἐρασταὶ ἔφθασαν εἰς Φλωρεντίαν, ὅπου δὲν ἐσταμάτισαν εἰμὴ ὅπως παρευρεθῶσαν εἰς μίαν πράξασιν τοῦ Rosmonda d'Inghilterra εἰς τὸ θέατρον τῆς Μεργκόλης. Ὁ Λεονῆς εὗρε πάλυ μέρτριον τὸ ἔργον τοῦ Δονιζέτη, ἰδὼν ὅμως τὸν ὀριαμβον νέου τινος ὑψιφάνου γάλλου κελουμένου Δουπρέζ, ἀνέκραξεν « ἡ ἐπιτυχία μου θά ἦτο πλήρης ἐὰν εἶχον τὸν μέγαν τοῦτον καλλι-

τέχνην ὅπως ψάλλῃ τὸ μέρος τοῦ Ἀντωνίου ἐν τῇ Κλεοπάτρᾳ μου! » Ὁ Δουπρέζ οὗτος τρία ἔτη βραδύτερον ἐμελλε νὰ φέρῃ εἰς φῶς τὸν Γουλιέλμον Τέλλον, περιωρισμένον τότε εἰς μίαν πράξιν ὅπως διασκεδάσῃ τὴν βασιλικὴν ἀκαδημίαν τῆς μουσικῆς.

Ἐκ Φλωρεντίας οἱ δύο ὀδοιπόροι κατπυθύνθησαν εἰς Στουτγάρδην, μίαν τῶν πόλεων τῆς Ὀμοσπονδίας, ὅπου τὰ ξένα μελοδράματα μεγαλειότεραν ἔχουν ἐλπίδα ἐπιτυχίας. Τοῦτο ἐκ φήμης ἐγνώριζεν ὁ Λεονῆς, καὶ ὅτι προσέτι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης εἶναι λίαν φιλόμουσοι. Τὸ θέατρον οἱ ὑποκριταί, ἡ ὀρχήστρα, οἱ χοροὶ τῆς θιμνται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰς τῶν πρώτων τῆς Ἰταλίας πόλεων. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀτμοσφαιρῇ τῆς πόλεως ταύτης ὑπάρχει φιλοκαλία. Ὁ Σχίλλερ γεννηθεὶς ἐν τοῖς περιχώροις αὐτῆς ἠγάπησε περιπαθῶς τὴν θελκτικὴν ταύτην τῆς Βυρτεμβέργης πρωτεύουσας.

Ὁ Λεονῆς δὲν ἤργησε νὰ συνδεθῇ διὰ φιλίας μετὰ τοὺς καλλιτέχνας τοῦ βασιλικοῦ θεάτρου, καὶ μετὰ αὐτὸν προσέτι τὸν διευθυντὴν τῆς μουσικῆς τοῦ παρακλησιοῦ τοῦ βασιλέως Γουλιέλμου, μετὰ τὴν πρόθεσιν νὰ τῷ παρουσιάσῃ τὸ μελοδράμα τῆς ἄμα σχετισθῆ στενώτερον μετ' αὐτοῦ. Ἐν τῷ διαστήματι δὲ τούτῳ οἱ δύο ἐρασταὶ διήργησαν εὐχαρίστως τὸν καιρὸν των, περιπατοῦντες καθ' ἑκάστην ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Νέκκαρ, τοῦ θελκτικοῦ τούτου ποταμοῦ, τοῦ ποτιζόντος τοὺς λαμῶνας τῆς Κανσταδης, τῆς ποιητικῆς ταύτης τῆς Στουτγάρδης γείτονος. Ὁ ἔρωσ, ὁ θεὸς αὐτός παρήγορος τῶν πτωχῶν νέων ἀπεκοιμίζεν ἐν τοῖς χρυσαῖς ὄνειροπολήμασι τὸν Λεονῆν καὶ τὴν Γεσουάλδην μέχρι τῆς φρικώδους στιγμῆς τῆς ἐξεγερσεως των.

Ἡ Κλεοπάτρα ἐδόθη εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς μουσικῆς πρὸς ἐξέτασιν, ἥτις διήρκεσε δέκα ἡμέρας. Ἐσπέραν δὲ τινὰ εἰσελθῶν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Χρυσοῦ Κώδωνος ὁ Λεονῆς ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν ταύτην.

« Κύριε, εἶπεν ἡ Κλεοπάτρα, εἰς τὸν ἄλλον ἄνθρωπον τῆς πόλεως ταύτης ἐλάττωσε τὸ ἔργον σας περιέχει πολλὰ ὄφρα μέρη. Ἡ μὴ ἀποθαρρύνεσθε. Ὁ Φλόυγιος καὶ ὁ Μοζάρτ ἤρχισαν τὸ στάδιόν των ὡς σύ. Ὁ μουσικὸς ὁμοίωσις τὴν ἀλόγη, ἥτις μένει ἐπὶ πολὺ μετὰ τὰ φύλλα της, καὶ αἴφνης πρῶταν τινὰ ἀνοίγει μετὰ κρότου τὸ ἄνθος της, τὸ ὅποιον θαυμάζει ὁ λαός. Ἡ εὐκαιρία εἶναι κατάλληλος ἐν Παρισίοις. Ἡ βασιλικὴ ἀκαδημία τῆς μουσικῆς οὐδὲν ἔχει νὰ ἐξετάσῃ ἔργον, καὶ φαίνεται ὡσεὶ ἀναμμένουσα τὴν Κλεοπάτραν σου. Ὁ Ροσσίνης δὲν ἔχει πλέον διαθέσει πρὸς ἐργασίαν, διότι πειραθεὶς νὰ τονίσῃ εἰς γαλλικὴν μουσικὴν τὸν Γουλιέλμον Τέλλον ἀπέτυχεν. Ὁ ἐνδοξὸς συγγραφεὺς τοῦ Pontano et Stéphane, τοῦ ἀθανάτου τούτου ἀριστουργήματος, ὁ Κ. Βέρτων ἔγραψεν ὀλίγας θεατρικὰς λέξεις εἰς τὸν ἔργον σου τὰς γράφω. Ὁ κ. Ροσσίνης ἠπατήθη νομίσας ὅτι δύναται νὰ γίνῃ Ροσσίνης δὲν θά ἀποκατακαθῆ εἰμὴ εἰς πολυλόγος ἐν τῇ μουσικῇ.

« Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας νὰ σᾶς διαβεβαιώσω περὶ τῆς πρὸς ὑμᾶς ἀφίσεώς μου. Διὰ τὸν διευθυντὴν τοῦ παρακλησιοῦ.

A. ΒΡΟΥΓΕΡ.

Περίεργον πρᾶγμα! ἀνεφώνησεν ὁ Λεονῆς, ἡ μουσικὴ μου εἶναι γερμανικὴ εἰς Ῥώμην, καὶ γαλλικὴ εἰς Γερμανίαν. Τοῦτο δηλοῖ ὅτι οἱ μουσικοὶ τοῦ καιροῦ μου δὲν ἐννοοῦν παντάπασιν ἀπὸ μουσικὴν. Δὲν ἐννοοῦν καὶ δὲν θαυμάζουσι εἰμὴ τὰ ἑδικὰ των ἔργα!

Ἡ γλυκεῖα φωνὴ τῆς ἐρωμένης του ἐμετρίασε τὴν ὀργὴν του καὶ ἐπανάφερεν ἐν τῇ καρδίᾳ του τὴν ἀρετὴν ἐκείνην, ἣν κλοῦμεν ἐλπίδα. Πολλὰ πόλεις ἐν Γερμανίᾳ ἔχουσι τὸ προνόμιον νὰ ἀναθεωρῶσι τὰς ἐναντίον των μουσικῶν ἀποφάσεις. Εἰς μίαν τούτων ἐσκέπτετο ὁ Λεονῆς νὰ ἐρεσιβάλλῃ τὴν ἀπόφασιν τοῦ μουσικοδιδασκάλου τῆς Στουτγάρδης.

— Ὅα ἀναρεθῆ βεβαίως εἰς Μόναχον ἢ εἰς Λαυραστάδ, ἔλεγε καὶ μέχρι τῆς Βιέννης θά ὑπάγω, ἐὰν ἡ χρεια τὸ καλέσῃ. Ἐνῶ λοιπὸν οἱ δύο ἐρασταὶ ἠτοιμάζοντο πρὸς ταξίδιον, ἐνεχειρίσθη εἰς τὸν Λεονῆν ἐπιστολή τις ἐκ Παρισίων. Ὁ Σάνδερ Κολόμβος παλαιὸς πρωταγωνιστὴς ἐν Ῥώμῃ τῆς ἱστορικῆς ζωγραφικῆς, φίλος δὲ καὶ τακτικὸς τοῦ Λεονῆ ἀνταποκριτὴς τῷ ἔγραψε τὰ ἑξῆς.

Ἐν Παρισίοις, Μάιος 1854.

Φίλτατε Μουσικοδιδάσκαλε.

Μὴ ἀποθαρρύνεσθε. Ὁ Φλόυγιος καὶ ὁ Μοζάρτ ἤρχισαν τὸ στάδιόν των ὡς σύ. Ὁ μουσικὸς ὁμοίωσις τὴν ἀλόγη, ἥτις μένει ἐπὶ πολὺ μετὰ τὰ φύλλα της, καὶ αἴφνης πρῶταν τινὰ ἀνοίγει μετὰ κρότου τὸ ἄνθος της, τὸ ὅποιον θαυμάζει ὁ λαός.

Ἡ εὐκαιρία εἶναι κατάλληλος ἐν Παρισίοις. Ἡ βασιλικὴ ἀκαδημία τῆς μουσικῆς οὐδὲν ἔχει νὰ ἐξετάσῃ ἔργον, καὶ φαίνεται ὡσεὶ ἀναμμένουσα τὴν Κλεοπάτραν σου. Ὁ Ροσσίνης δὲν ἔχει πλέον διαθέσει πρὸς ἐργασίαν, διότι πειραθεὶς νὰ τονίσῃ εἰς γαλλικὴν μουσικὴν τὸν Γουλιέλμον Τέλλον ἀπέτυχεν. Ὁ ἐνδοξὸς συγγραφεὺς τοῦ Pontano et Stéphane, τοῦ ἀθανάτου τούτου ἀριστουργήματος, ὁ Κ. Βέρτων ἔγραψεν ὀλίγας θεατρικὰς λέξεις εἰς τὸν ἔργον σου τὰς γράφω. Ὁ κ. Ροσσίνης ἠπατήθη νομίσας ὅτι δύναται νὰ γίνῃ Ροσσίνης δὲν θά ἀποκατακαθῆ εἰμὴ εἰς πολυλόγος ἐν τῇ μουσικῇ.

Παριστάνων πάντοτε τὸν Robert le Diable. ἔχει πραγματικῶς ὠραία μέρη τὸ μελόδραμα τοῦτο, καὶ κυρίως τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀποτελεῖ ὁ χορὸς τῶν καλογραιῶν. Δὲν δύναται νὰ ἴδῃ τις διὰ τῶν διόπτρων πλέον ἀκόλαστον πρᾶγμα. Ὁ Λαβασπέρ εἶναι ἐπίσης ὠραίος· συχνάζουσι εἰς αὐτὸν ὅπως ἴδουν τὸν πῶγανά του, καὶ οὕτως εἰσπράττει ἀρκετά. Ῥοβέρτος ὁ διάβολος δὲν θὰ εὐδοκίμησῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐνεκὰ τῶν ἐπιτολαίων τούτων προτερημάτων του, ἐξ ὧν ἡ ἐπιτυχία του προέρχεται. Λέγουσι δὲ ὅτι ἡ βασίλισσα, ἣτις εἶναι εὐλαβὴς, προτίθεται νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν παράστασιν τοῦ μέρους τῶν καλογραιῶν. Ἐάν τοῦτο γίνῃ ὁ Κ. Μέγερμπερ θὰ μεταβῇ εἰς Βερολίνον. Ἴδου λοιπὸν δύο ἀνταγωνισταὶ, τοὺς ὁποίους δὲν πρέπει νὰ φοβώμεθα πλέον. Ταῦτα λέγων νομίζω ὅτι διερμηνεύω τὰς ἰδέας ὁλοκλήρου τῆς πάλης τῶν Παρισίων. Ἰπῆρχεν ἀκόμη, ἐν καταφύγιον ἡ Βωβὴ τῶν Πορτίκων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τρομερᾶς τῆς Λυῶνος ἐπαχαστάσεως τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου ἀπέσυρον τὸ μελόδραμα τοῦτο ἐκ τοῦ προγράμματος. Ἐνοεῖς λοιπὸν ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παρασταθῇ ἡ Βωβὴ τῶν Πορτίκων. Σκοπεύουσι νὰ παραστήσουσι ἐκ νέου τὸν Ἀλαδίνην, διότι εἰσέπραττον ἀρκετά μὲ τὸν περιστρεφόμενον ἥλιόν του καὶ μὲ τὴν δεσποσύνην Ζαβουρέζ, ἣτις ἐφαλλε θαυμασίως.

Προσέλθετε χορεύτρια ἐδῶ ἀγαπηταί,

Προσέλθετε τῆς καλλονῆς καὶ σεὶ οἱ ἐρασταί.

Ἄλλ' ἡ ἐπανάληψις αὕτη δὲν θὰ φέρῃ κέρδη. Θέλουσι νέα ἔργα· δὲν ὑπάρχουν πλέον νέα εἰς τὴν οἰκουμένην. Ἴδου ἡ ἐρώτησις τῶν Παρισίων.

Ὅθεν ἔλθε καὶ ἡ Κλεοπάτρα σου θὰ ὑποδεχθῇ μὲ ἐνθουσιασμόν.

«Ἐγὼ δὲν κάμνω τίποτε καὶ βαδίζω εἰς τὸ χειρότερον, διότι ἡ πολιτικὴ καταστρέφει τὴν τέχνην. Αἱ ὑπουργικαὶ κρίσεις ἀμειλῶνται μὲ τὰς τῶν θεάτρων. Ἡ ἐργασία μου ἤδη συνίσταται εἰς τὸ νὰ ζωγραφίζω πρόσωπα, τὸ δὲ ἀριστοτέργημά μου διὰ τὸ ὅποιον ἐδαπάνησα πολλὰ χρήματα, ὁ Ἀχιλλεὺς θρηῶν τὸν Πάτροκλον δὲν ἐπωλήθη· δύο ἀγοραστὰὶ παρουσιάσθησαν μέχρι τοῦδε, ἀλλ' ὅ μὲν τούτων μοὶ εἶπεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ζωγραφίσω τὸν Πάτροκλον γυμνόν, ὁ δὲ τὸν Ἀχιλλεὺς ἐνθεοδύμενον. Ἐχάθη ἡ καλλιθεσιὰ· Θεέ μου ποῦ βαινόμεν! ὁποῖος χρυσοῦς αἰὼν ὅταν ὁ μέγας ζωγράφος Δαβὶδ ἐνάθει τὸν Λεωνίδα ἀπλὴν περισκεφαλαίαν καὶ τὸν ἐπώλει εἰς τὴν Κυβερνήσιν

ἀντὶ ἑκατὸν χιλιάδων φράγκων· ὁ διευθυντὴς μας Κ. Φορβὴν δὲν ἀγοράζει· εἰμὴ πὰ εἰρήπια τῆς Παλμύρας, καὶ ὅταν τις τῷ προσφέρῃ ἀποποιεῖται, διότι ὡς λέγει δὲν ὑπάρχει ἀρκετὸν κίτρινον ὑπὸ τοῦς θόλους.

«Σὲ περιμένω καὶ φλέγομαι ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ σοὺ κάμνω τὴν εἰκόνα σου καὶ τὴν τῆς ὠραίας φουρνάρινας σου, φίλτατέ μου Ῥαφαὴλ τῆς μουσικῆς. Ἐνοικίασα μὲ πίστωσιν ἐν κλειδοκώμαλον.

ὁ ἀτυχὴς ἀλλ' ἀφοσιωμένος φίλος σου
ΣΑΝΔΕΡ.»

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἣτις περιέχει εἰκόνα ἀρκούντως πιστὴν τοῦ ἔτους 1834, ἔσχε σπουδαίαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ζωγραφικῆς φαντασίας τοῦ Λεοντῆ, καὶ τὸ εὐλογητὸν ὅπερ τῷ ἐναπελείπετο ὠρίσθη διὰ τὸ εἰς Παρισίους ταξιδεῖον. Τὴν φορὰν ταύτην ἡ Κλεοπάτρα του δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ εὕρῃ τὸν ἥλιον τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν στιλπνότητα τῶν θόλων τοῦ θεάτρου τῶν Παρισίων.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ προσεχές).

Ο ΜΑΥΡΟΣ ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ

Η

Ο BENJAMIN BANNEKER.

Ὁ ἀδελφικός πόλεμος ὅστις ἐληξεν οὐ πρὸ πολλοῦ ἐν τῇ Ἀμερικῇ, ἤθελεν εἶσθαι ἀνεξήγητος δι' ἐκείνους αἰτίνας πιστεύουσι τὴν ἐπέμβασιν τῆς θείας Προνοίας ἐν τοῖς ἀνθρωπίνους πράγμασιν, ἀν δὲν ἀπεπερατοῦτο διὰ μεγάλου ἀποτελέσματος, διὰ τῆς χειραφετήσεως διχλονότι μιᾶς φυλῆς μετὰ πολλῶν αἰώνων δουλείαν· τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο προεβλέπετο ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων ὅπως προλάβωσιν αὐτὸ ἢ τοῦλάχιστον ὅπως τὸ ἀναβάλωσι καὶ διὰ τοῦτο ἀγωνιζομένων παντοιοτρόπως νὰ δικαιοσύνη τὴν κοινὴν προλήψιν ὅτι οἱ μαῦροι ἐκ κατάρτας τοῦ Θεοῦ κατὰ τῶν υἱῶν τοῦ Χάμ φῶσι εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι χθιῆς βελτιώσεως. Ἐπικαλούμενοι οὗτοι τὴν Βίβλον καὶ τοὺς ἐθνικούς χρόνους, ἐξῆγον ὅτι οἱ μαῦροι προωρίσθησαν νὰ ὦσι διὰ παντὸς δούλοι καὶ βλεπόντες εἰς ἀρχαία μνημεῖα τὴν μορφήν μαύρου ἀλυσσοδέτου ἐπεφώνουν· «Ἴδου, πρὸ ἀμνημονεύτων αἰώνων ἡ φυλὴ αὕτη ἦτο δεσμευμένη δι' ἀλύσεων». Ἄλλὰ τί ἤθελον εἰπεῖ οἱ ταῦτα ἰσχυριζόμενοι ἀν ἐμάνθανον ὅτι καὶ οἱ προπάτορες αὐτῶν Σάξωνες, ἦσαν δούλοι καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἀναγλύφους παρίστανται φέροντες τὸν κρίκον περὶ τὸν τραχήλον; Ἡ

δουλεία ὑπῆρξε τὸ φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς πατριάρχικης ἐποχῆς, ἀλλὰ δι' αὐτὸ πρέπει κυρίως νὰ καταργηθῇ, διότι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διεδέξατο ἡ τῆς ἐλευθερίας καὶ δημοκρατικῆς ἰσότητος. Καὶ καταργηθήσεται βεβαίως, τάχιον δὲ ἢ βραδίον ὁ μαῦρος ἀναλήψεται ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν τὴν ἀρμόζουσαν αὐτῇ τάξιν.

Ἡ φυλὴ τῶν μαύρων ἔσχε τοὺς ἥρωας καὶ τοὺς ἐπιστήμονας αὐτῆς, τοὺς τεχνίτας καὶ τοὺς βιομηχάνους τῆς, ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν θέλει αὐξήσει, ἀλλὰ ἡ φυλὴ ἐκείνη ἀπελευθερωθῆ. Τότε καὶ οἱ μαῦροι ἐξυσιν, ὡς οἱ λευκοὶ, τὸ Πάνθεον αὐτῶν, ἐν τῷ ὁποίῳ βεβαίως ἡ προτομὴ τοῦ Βενιαμὶν Βαννέκερ, τὸν ὁποῖον ἐξύμνησεν ὁ Ἰεφερσῶν ἐν τῇ Ἀμερικῇ καὶ ὁ Κονδορσὲ ἐν Εὐρώπῃ, θέλει κατέχει τὴν πρωτίστην θέσιν.

Ὁ Βενιαμὶν Βαννέκερ ἐγεννήθη ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Βαλτιμῶρης, ἐγγὺς τῆς κώμης Ἑλλικοτ-Σμίλ, τῷ ἔτει 1732. Ὁ πάππος αὐτοῦ καὶ ὁ πατήρ εἶχον γεννηθῆ ἐν τῇ Ἀφρικῇ, καθὼς καὶ ἡ μάμμη αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ, ὥστε οὐδὲ σταγόνα αἵματος οὕτως εἰπεῖν λευκοῦ εἶχεν εἰς τὰς φλέβας του. Ἡ μήτηρ τοῦ Βενιαμὶν διεκρίνετο ἐπὶ εὐφυΐᾳ εἰς δὲ τῶν ἀνεψιῶν τῆς ὁ Βρηνοῦργ Μόρτων ἐλέκτο μεγάλην καὶ ὀρητικὴν εὐγλωττίαν, ἣτις τὸν εἶχε καταστήσει περιθώριον ἐν τοῖς περιχώροις. Διηγούνται περὶ αὐτοῦ ὅτι μιᾶ τῶν ἡμερῶν εἶχε μεταβῆ εἰς ἐκλογικὴν τινα περιφέρειαν τῆς Βαλτιμῶρης ἵνα ψηφοφορήσῃ, διότι μέχρις οὐ πρὸ πολλοῦ καὶ οἱ μαῦροι ἰδιοκτῆται εἶχον τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου· ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τὸ δικαίωμα ἐκείνο τοῖς εἶχεν ἀφαιρεθῆ. ὅτε δὲ ὁ Μόρτων, ἀγνοῶν τὸ τοιοῦτο, προσῆλθεν ἵνα καταθέσῃ τὴν ψήφον του, τῷ ἐμποδίσθη ἡ εἴσοδος. Ἀγανακτῆσας ἐκ τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης ὁ Μόρτων ἀνέβη εἰς τὸ κατώφλιον μιᾶς θύρας καὶ ἐκείθεν ἐξεφώνησεν ἐνώπιον πολυαριθμοῦ ἀκρατηρίου λόγον λίαν εὐγλωττον, ὅστις καὶ προφητικὸς δύναται νὰ κληθῆ. «Ὁ νόμος οὗτος, εἶπεν, εἶνε φανερὰ ἀντίφασις τοῦ ἀξιώματος ἐκείνου, ὅπερ οἱ πατέρες σας προουκῆρξαν ἐν τῇ διακηρύξει τῆς ἀνεξαρτησίας των καὶ τὸ ὅποιον ἠλπίζον νὰ ἐμπεδώσωσι ἐντὸς μικροῦ ἐν τῇ γενικῇ ἐλευθερίᾳ. Ἡ λοιπὸν ἡ ἀντίφασις αὕτη θέλει ἀρθεῖ ἢ ἔσεται ἀναποσεικτικῶς πηγὴ αἵματι· τῶν ἐπαχαστάσεων.» Τὸ πλῆθος ἐξισοκρότησε τοὺς λόγους καὶ διεμαρτυρήθη κατὰ τοῦ ἀδίκου νόμου.

Ὁ μαῦρος ῥήτωρ ἦτον, ὡς εἶπομεν, ἀνεψιὸς τῆς μητρὸς τοῦ Βενιαμὶν Βαννέκερ. Ἡ γυνὴ αὕτη

ἦτο τοσοῦτον ζωηρὰ καὶ ἀκάματος, ὥστε ἐδουλοκοντούτης οὐσα ὑπερέβαινε τὰς ὁρμῆς εἰς τὸν δρόμον. Ὁ σύζυγός της ὅστις ἦτο δούλος ὅτε τὴν ἐνυμφεῖθη, ἀζηγόρασε μετ' οὐ πολὺ τὴν ἐλευθερίαν του· τότε δὲ ἠγόρασαν ἀγρὸν στρεμμάτων τινῶν, παραχωρηθέντα ὑπὸ τοῦ Ριχάρδου Ζίρτ εἰς τὸν Ροβέρτον Βαννάκη καὶ εἰς τὸν πενταετῆ τότε υἱὸν τοῦ Βενιαμὶν Βαννάκη (οὕτως· ἐγράφετόντο τότε οἱ Βαννέκερ) τῇ 10 Μαρτίου 1738 ἀντὶ ἐπτακισχιλίων λιβρῶν κηπου. Ὁ τόπος εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Βενιαμὶν ἐγεννήθη, ἦτο σχεδὸν ἐρημος, διότι, τῷ 1732, ἡ Βαλτιμῶρη συνέκειτο ἐκ δεκαπέντε ἢ εἴκοσι μόλις οἰκιῶν ἢ μᾶλλον πενιχρῶν καλυθῶν.

Εἰς τοιαύτην λοιπὸν οὐχὶ τόσῳ ἐπιζήλον κοινωνικὴν κατάστασιν ἐγεννήθη καὶ ἠ' ἔξισεν ὁ νέος Βενιαμὶν, προωρισμένος βεβαίως ὡς νὰ συνδράμῃ τοῦς πτωχοῦς καὶ ἀμαθεῖς γονεῖς του εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐπαυλείως των· ἀλλ' ὅτε ἐπλησίωσεν εἰς τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν, ἐφοίτησεν εἰς τι σχολεῖον ἐν τοῖς περιχώροις, ἐνθα ἐμάθε τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν γραφὴν καὶ τὰς τέσσαρας τῆς ἀριθμητικῆς πράξεις, ὅ,τι δηλονότι ἐν ταῖς μεσημβριναῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἀμερικῆς οὐδὲ σήμερον διδύσκονται οἱ δούλοι. Τὰ ὀλίγιστα ταῦτα δὲν ἐξήρκουν εἰς τὴν φιλομαθῆ τοῦ Βενιαμὶν φύσιν, ὅστις ἀλλάξας διδάσκαλον ἀνέπτυξε περισσότερον τὰς γνώσεις του, καὶ τοι ἠναγκασμένος ὦν διὰ τῆς ἐργασίας του νὰ πορίζηται τὰ πρὸς τὸν βίον. Κοινῶς θεωρεῖται ἐν τῇ προκαταρκτικῇ παιδείᾳ· οἱ μαῦροι ἐπιδίδουσι πλέον τῶν λευκῶν, ἀλλὰ φθάσαντες εἰς τὴν ὑψηλοτέραν μάθησιν, δὲν δύνανται εὐκόλως νὰ ἀντιληφθῶσι τῆς παιδείας, ἀνεπίδεκτοι αὐτῆς ὄντες. Ἄν ἡ παρατήρησις αὕτη ἔχῃται ἀληθείας, οὐδόλως ὕμνος δύναται νὰ ἐφαρμοσθῆ εἰς τὸν Βενιαμὶν Βαννέκερ, τοῦ ὁποῖου τὸ πνεῦμα ἀνεπτύχθη καὶ ταχέως καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς βραδύτητος.

Ὅτε διήγειρεν ἀφῆνης τὸν θαυμασμόν τῶν ἀγραμμάτων γειτόνων του μόλις ἦγε τὸ τριακστών τῆς ἡλικίας ἔτος· κατεσκευάσε δηλαδὴ ὥρολόγιον, τοῦ ὁποῖου τὰ ἐλαττήρια ἦσαν πιθανῶς τὰ πρῶτα ἐν Ἀμερικῇ κατασκευασθέντα. Τὸ ὥρολόγιον τοῦτο ἐποίησεν ὁ Βαννέκερ τόσον ἐπιτεδειώς, γρόμενος ὁμοῦς ἐτέρῳ ὡς προτύπῳ, ὥστε εἰς περιφέρειαν πεντήκοντα μιλίων οὐδεὶς ἐξέκρητο ὥρολόγιον τοσοῦτῳ τέλειον. Τὸ δὲ ἔργον τοῦτο ἔσχε μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ νέου Βενιαμὶν, διότι ἐφέλκεσε τὴν προσοχὴν

της οίκογενείας Έλλικόντ, ης μέλη τινα κατείχον ευρείας γνώσεις μηχανικής και έσπευσαν να ζητήσωσι τόν μαύρον τεχνίτην και τῷ προσφέρωσιν ὅτι εκείνος οὐδ' ἐφικτάζετο κἄν. Ἐν ἔτει 1789 ὁ Βενιαμίν έλαβε παρὰ τοῦ Γεωργίου Έλλικόντ τοὺς Πίνακας τοῦ Μάγιστ, τὴν Ἀστρονομίαν τοῦ Φεργούσιου καὶ τοὺς σεληνιακοὺς πίνακας τοῦ Λεδβέτερ· πρὸς δὲ τούτοις διάφορα ἀστρονομικὰ ἐργαλεῖα, τὰ ὁποῖα συνώδευσεν ὁ ἀποστέλλων διὰ τῶν ἀναγκαίων τῆς χρήσεως αὐτῶν ὁδηγιῶν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ ἀστρονομία κατέστη τὸ κύριον μέλημα τοῦ Βενιαμίν καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς του ὅπως δὲ δυναθῆ ἀνετώτερον νὰ ἐνασχοληθῆ περὶ τὴν σπουδὴν τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἀπεράσαις νὰ ζῆσθ μεμονωμένος εἰς τι εἶδος ἡσυχαστηρίου καὶ ἐπειδὴ ἦν ἀγαμος, εἶδου ἀμερίμωτος ἐκ τῆς ἐπύλευσε, ἦν οἱ γονεῖς του θανόντες τῷ εἶχον καταλίπει, τὴν μὲν ἡμέραν καλλιεργῶν αὐτὴν, τὴν δὲ νύκτα δαπανῶν πολλάς ὥρας περὶ τὴν ἔρευναν τῶν οὐρανίων σωμάτων.

Ἀλλὰ ἀδύνατον εἶνε τὰ ἔξοχα πνεύματα νὰ διαφύγωσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὸν φθόνον. Ὅταν οἱ τέως φίλοι του δὲν τὸν ἔβλεπον πλέον τοσοῦτον συνεχῶς εἰς τοὺς ἀγρούς, τὸν κτηγόρησαν ὡς ὀκνηρὸν, ὅταν πάλιν τὸν ἔβλεπον κοιμώμενον τὴν ἡμέραν ὥρας τινὰς ἵνα τὴν νύκτα ἐπισκοπήσῃ τὸν οὐρανὸν, τὸν ἐνέπαιζον ὡς ὑπηλὸν καὶ εὐήθη. Ἐνὶ λόγῳ μικρὸν κατὰ μικρὸν τὸν ἔβλεπον τοσοῦτον εἰδεχθῆ καὶ ἀποτρόπαιον, ὥστε συστηματικῆ καταδίωξις ἠγέρθη κατ' αὐτοῦ. Εἰς σημειωματᾶριον δὲ τι ἰδιόγραφον αὐτοῦ τῆς 18 Δεκεμβρίου 1790 ὑπῆρχεν ἡ ἐπομένη σημείωσις, δεικνύουσα τὰς διαθέσεις τῶν ἐχθρῶν του.

«Ὁ . . . μ' εἶπεν ὅτι ὁ . . . ἔκλεψε τὸν ἵππον καὶ τὸν μαυδίαν μου καὶ ὅτι ὁ ῥήθεις . . . σκοπεύει, δοθείσης ευκαιρίας, νὰ με δολοφονήσῃ. Ὁ . . . με συνεβούλευσε νὰ μὴ δέχωμαι κανένα νύκτωρ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου.»

Τὰ ὀνόματα ἦσαν ἐν τῇ πρωτοτύπῳ ὀλογράφως γεγραμμένα· ἀλλ' ἔπειτα ὁ Βαννέκερ τὰ ἔσβεσεν ἐπιμελῶς, ὡς εἰ δὲν ἤθελε νὰ ἀναδεχθῆ τὴν εὐθύνην πραγμάτων λίαν δυσάποδείκτων.

Ὅταν ὁ Βενιαμίν εὐρέθη κάτοχος τῶν βιβλίων, περὶ ὧν εἶπομεν, ἀπεράσαις νὰ συντάξῃ ἐν ἡμερολόγιον· ἀλλὰ τὸ τοιοῦτο ἔργον δὲν ἦτο τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅσῳ τὴν σήμερον εὐκολον, ὅτε ὑπάρχουσιν ἀκριβέστατοι χρονολογικοὶ πίνακες. Ὁ Βαννέκερ συνέταξε τοὺς ἰδικούς του μετὰ μεγίστης εὐχερείας καὶ ὅτε ὁ Γεώργιος Έλλικόντ τῷ ἐπέμψε

ἀστρονομικούς τινὰς πίνακας, ὁ αὐτομαθὴς ἀστρονόμος εἶχεν ἤδη ὀλοσχερῶς περατώσει τοὺς ἰδικούς του, δι' ὧν κατεδείκνυε πολλά λάθη ἐν τῇ Ἀστρονομίᾳ τοῦ Φεργούσιου καὶ ἐν τοῖς Ἀστρονομικοῖς πίναξιν τοῦ Λεδβέτερ.

Ἐν ἔτει 1792 ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἡμερολόγιον τοῦ Βαννέκερ. Τὸ ὄνομα τοῦτο τέως ἀγνωστον, ἤρξαστο περιβαλλόμενον λαμπρότητα τινὰ καὶ τὸ ἐπιὸν ἔτος οἱ τυπογράφοι Γοδδάρ καὶ Λύξελ ζήτησαντες ἐδημοσίευσαν νέον αὐτοῦ ἡμερολόγιον, ἐν ἀρχῇ τοῦ ὁποίου προσέταξαν βιογραφικὰς τινὰς σημειώσεις περὶ τοῦ μαύρου ἀστρονόμου.

«Εἴμεθα εὐτυχεῖς, ἔλεγον οἱ ἐκδόται ἐν τῷ προλόγῳ αὐτῶν, δυνάμενοι νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸ κοινὸν πρᾶγμα τι ὅπερ θεωρητέον ὡς φαινόμενον, ἦτοι ἡμερολόγιον ἀκριβὲς συντεταγμένον ὑπὸ ἐνὸς μαύρου. Κολακευόμεθα δὲ ὅτι τὸ φιλόδηρον κοινὸν θέλει ἀποδεχθῆ τὸ ἔργον ἡμῶν οὐχὶ μόνον διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀξίαν (ἦν ἄλλως ἀνεγνώρισαν οἱ ἐπιστημότεροι ἀστρονόμοι τῆς Ἀμερικῆς, ἐν οἷς καὶ ὁ περικλεῆς Ρίτσεχούς) ἀλλὰ δι' αὐτὰ τὰ αἰτία, ἅτινα ἠνάγκασαν τοὺς ἐκδότας νὰ προτιμήσωσιν αὐτὸ παντός ἄλλου, διὰ τὴν ζωηρὰν δηλονότι ἐπιθυμίαν των τοῦ νὰ ἐξαγάγωσιν ἐκ τῆς ἀφανείας ἕνα νοῦν δαιμόνιον καὶ διαψέσωσιν πρόληψίν τινὰ ἥτις ἀπὸ πολλῶν αἰῶνων ὑπάρχει κατὰ τῶν μαύρων.»

Ὁ Βαννέκερ κατενόει ἄριστα ὁποῖαν ἐπιβρόχην ἡ φήμη αὐτοῦ ἐδίνατο νὰ ἐξασκῆσθ ἐπὶ τῆς τύχης τῶν ὁμοφύλων του, καὶ μ' ὅλον ὅτι ἀείποτε διεκρίθη ἐπὶ μετριοφροσύνη, ἐκαυχᾶτο ὁμως πάντοτε ἐπὶ τῇ συμπαθείᾳ ἦν τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐφείλουον ὑπὲρ τῆς Ἀφρικανικῆς φυλῆς. Ἐν τοιοῦτῳ πνεύματι ἔγραψε πρὸς τὸν Θωμᾶν Ἰεφερσῶνα, γραμματέα τότε τῆς ἐπικρατείας ὑπὸ τὸν Οὐασινγκτόνα, πέμπων αὐτῷ ἐν ἀντίτυπον τοῦ ἡμερολογίου του. Ἰδοὺ δὲ τί τῷ ἀπάντησεν ὁ Ἰεφερσῶν.

«Σὰς εὐχαριστῶ εὐλικρινῶς διὰ τὴν ἐπιστολήν σας τῶν 19 ἰσταμένου καὶ διὰ τὸ ἡμερολόγιον, ὅπερ μοι ἐπέμψατε. Οὐδεὶς εἶναι εὐτυχέστερος ἐμοῦ, δυναμένου νὰ βεβαιώσω, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀποδεικνύετε ὅτι ἡ φύσις παρέσχεν εἰς τοὺς μαύρους ἀδελφούς μας, προτερήματα ὅμοια πρὸς τὰ τῶν ἑτέρου χρώματος ἀνθρώπων, καὶ ὅτι ἂν δὲν ἐκαλλιέργησαν αὐτὰ, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν κακὴν ζωὴν τὴν ὁποῖαν διάγουσιν ἐν τε τῇ Ἀφρικῇ καὶ ἐν τῇ Ἀμερικῇ. Δύναμαι δὲ ἐν πάσῃ εὐλικρινείᾳ νὰ ὁμολογήσω ὅτι οὐδεὶς εὐχεται πλέον ἐμοῦ καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ συντελέσῃ ὑπὲρ τῆς καταπαύσεως

τῆς κτηνωδίας εἰς ἦν ἀπὸ πολλοῦ χρόνου καὶ ἔνεκα περιστάσεων, τὰς ὁποίας ἀς μοι ἐπιτραπῆ νὰ ἀντιπάρηθω, διαταλεῖ ἡ φυλὴ αὕτη. Ἐλαβον τὴν ἐλευθερίαν νὰ πέμψω τὸ ἡμερολόγιόν σας πρὸς τὸν Κ. Κονδορσέ, γραμματέα τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ἐν Παρισίοις, καὶ μέλος τῆς φιλανθρωπικῆς ἐταιρίας, διότι τὸ θεωρῶ ὡς ἔγγραφον δυνάμενον νὰ δικαιολογήσῃ τοὺς μαύρους κατὰ τῶν προλήψεων, ἅς μέχρι τοῦδε ἔχουσι τινὰς κατ' αὐτῶν.»

Ὅτε τὸ ἡμερολόγιον ἐκεῖνο ἐξεδόθη, ὁ Βαννέκερ ἤγε τὸ πεντηκοστὸν ἔνατον ἔτος τῆς ἡλικίας του, καὶ ἐδέξατο τὰ μαρτύρια τῆς ὑπολήψεως ὅλων πᾶν σοφῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἐν ἔτει 1789 μετὰ τὴν παραδοχὴν τοῦ συντάγματος, διορισθείσης ἐπιτροπῆς ὅπως χαράξῃ τὰ ὅρια τῆς Κολομβίας, προσεκλήθη καὶ ὁ Βαννέκερ νὰ λάβῃ μέρος εἰς αὐτὴν· καίτοι δὲ οἱ ἐπίτροποι τὸν μετεχειρίζοντο ὡς ἴσον, οὗτος ὁμως ἐδείκνυε μετριοφροσύνην μεγίστην, οὐδέποτε συγκατατεθείς νὰ καθίσῃ εἰς τὴν αὐτὴν μετ' ἐκείνων τράπεζαν.

Ὁ Βαννέκερ ἐξηκολούθησε συντάσσων καὶ δημοσιεύων τὰ ἡμερολόγια αὐτοῦ μέχρι τοῦ 1802, ἐκτὸς δὲ πολυαριθμῶν καὶ πολυτίμων περὶ ἀστρονομίας καὶ μαθηματικῆς σημειώσεων, ὅσαι εὐρέθησαν μετὰ τῶν ἐγγράφων του, ὑπῆρχον καὶ τινες, ἐξ ὧν καταδεικνύται ὅτι ἐκείνητα ἀρκούντως ἐπιστημονικὰς γνώσεις. Παραθέτομεν δὲ τινὰς ἐκ τῶν σημειώσεων ἐκείνων.

«27 Αὐγούστου 1797. Ἦμην ἔρθιος πρὸ τῆς θύρας μου ὅτε ἤκουσα κρότον πυρεθόλου καὶ μετὰ πέντε ἢ ἕξ δευτερόλεπτα, μία ἢ δύο μολυβδίδες ἔπεσαν ἐν τῇ οἰκίᾳ μου. Ἐκ τούτου ἀρ φαίνεται ὅτι ὁ ἤλος φέρεται ταχύτερον τῆς σφαιρας τοῦ τηλεβόλου.»

«23 Δεκεμβρίου 1790. Περὶ τὴν τρίτην ὥρην τῆς πρωῆς ἤκουσα κρότον καὶ ἠσθάνθην κλονισμὸν, ὅμοιον πρὸς ἐκείνον ὃν προξενεῖ δυνατὸς κεραυνός. Ἐξηλθον, ἀλλ' οὐδὲν νέφος παρετήρησα· ἔπειτα λοιπὸν ὅτι μέγας σεισμός συνέβη εἰς τι μέρος τῆς σφαιρας.»

Κατὰ δὲ Ἀπρίλιον τοῦ 1800 ἔγραψε.

«Κατὰ πρῶτον, δεκαεπταετῆς ἂν παρετήρησα τῷ 1749 μέγιστον ἀριθμὸν ἀκρίδων, ὅτε δὲ τὰς εἶδον ἀναβαινούσας κατὰ χιλιάδας ἐπὶ τὰ δένδρα ἐπίστευον ὅτι θὰ καταβροχθίσωσι τοὺς καρποὺς τῆς γῆς, καὶ θὰ προξενήσωσι πείναν εἰς τὸν τόπον· τούτου ἕνεκα ἤρξαμην νὰ τὰς φονεύσω, ἀλλ' ἐπίσθην ἐντὸς μικροῦ ὅτι αἱ προσπάθειαι μου ἦσαν

ἀγονοί. Μετὰ δεκαεπτὰ ἔτη, ἦτοι τῷ 1766 ἐφάνησαν ἐκ νέου αἱ ἀκρίδες· φρονιμώτερος δὲ τότε ὦν, διότι ἤγον τὸ τριακοστὸν τέταρτον τῆς ἡλικίας ἔτος, δὲν προσεπάθησα νὰ τὰς καταστρέψω, διότι ἐγνώριζον ὅτι δὲν ἦσαν τόσοι καταστρεπτικοὶ ὅσον ἐφανταζόμεν. Καὶ τρίτον ἐφάνησαν, τῷ 1783, ἦτοι δεκαεπτὰ ἔτη, ὥστε κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν θὰ τὰς ἐπαναίδωμεν πάλιν τῷ 1800. Ἡ θήλεικ ἔχει ἐν τῇ οὐρᾷ αὐτῆς ἐν κέντρῳ ὄζυ ὡς ἀκανθὰ, δι' οὗ τρυπᾷ τοὺς κλάδους τοῦ δένδρου καὶ ἀποθέτει εἰς τὰς ὀπὰς αὐτὰς τὰ ὠά της. Ὁ κλόνος μετ' οὐ πολὺ ξηραίνεται καὶ πίπτει, τότε δὲ τὸ ὠόν ἐκ τινος αἰτίας δυσσεγγήτου ἐμπήγνυται εἰς μέγα βάθος ἐν τῇ γῇ καὶ διαμένει αὐτόσε ἕως δεκαεπτὰ ἔτη, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω.»

Τὸ ἐπόμενον ἀπόσπασμα εἶνε ἀξίον τοῦ Πλινίου.

«Κατὰ Ἰανουάριον τῷ 1797, παρετήρησα μίαν τῶν ἡμερῶν ὅτι αἱ μέλισσαι μου ἦσαν ἔκτος τῶν κυψελῶν αὐτῶν καὶ ἐφάνηνον λίαν ἀπρησχημένα· μία μόνη κυψέλη ἔμενεν ἡσυχος καὶ δὲν συμμετείχε τῆς κινήσεως τῶν ἄλλων. Ἐρευνήσας τὸ αἶτιον, ἀνεγνώρισα ὅτι αἱ μέλισσαι εἶχον κενώσει τὴν κυψέλην ταύτην, καὶ ὅτι οὐδὲ σταγόνα μέλιτος κατέλιπον ἐν αὐτῇ. Τῇ 9 Φεβρουαρίου ἐφόνευσα τὰς μέλισσας τῶν περικύκλω κυψελῶν καὶ εὖρον πλείστον μέλι ἐν αὐταῖς. Νομίζω λοιπὸν ὅτι, αἱ ἰσχυρότεραι ἀφήρσαν τὸ μέλι τῶν ἀσθενεστέρων καὶ ὅτι αὐταὶ διωκόμεναι ἐκ τῆς κατοικίας των, ἀπεράσαις ν' ἀνκητήσωσι τὸν καρπὸν τῆς ἐργασίας των ἢ ν' ἀπεθάνωσιν.»

Ὁ Βαννέκερ ἀπέβλωσε τῷ 1804 ἀγαπώμενος καὶ σεβόμενος παρὰ πάντων ἐκείνων ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν· καίτοι δὲ οὐδὲν μνημεῖον δεικνύει τὸν τύπον ἐν ᾧ ἐγεννήθη καὶ διήλθεν ἡ ἐργατικὴ καὶ πολυμήχανος ἐκείνη ὑπαρξίς, ἡ ἱστορία ὁμως ὀφείλει νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ὁ μεγαλοφροσύνη καὶ αὐτομαθέστερος ἐπιστήμων, τὸν ὁποῖον περήγαγον αἱ μεσημβριναὶ ἐπαρχίαι τῆς Ἀμερικῆς, εἶναι ὁ Βενιαμίν Βαννέκερ, αὐτόχρονον Ἀφρικανός.

Ὁ Βενιαμίν Έλλικόντ, ὅστις ὑπῆρξε φίλος εὐλικρινῆς τοῦ Βαννέκερ καὶ συνήθησις περὶ αὐτοῦ ποικίλα ἀνέκδοτα, ἰδοὺ πῶς ἐκφράζεται περὶ αὐτοῦ.

«Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ μακροῦ βίου του ὁ Βαννέκερ προσέλκυσε τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν γνωρίμων του, ἰδίχ δὲ ἐκείνων, οἵτινες ἐδυνήθησαν νὰ ἐκτιμῆσωσι τὴν εὐφυίαν καὶ τὰς εὐρείας γνώσεις του. Καίτοι διήγε βίον τακ-

τικόν και μεμονωμένον, ἐν τούτοις οὐδ' ἄλλως ἢ χαρακτῆρας μισανθρώπου, διότι εἰς εὐγενῆς, ὡς τὸν συνανεστράφη, ἐκφράζεται οὕτω περὶ αὐτοῦ. «Τὸν ἐνθυμούμαι πολὺ καλῶς, εἶχεν ἦθος εὐάρεστον καὶ γλυκὺ, ἐκέκτετο δὲ καὶ τι εὐγενές ἐν τῷ ἐξωτερικῷ αὐτοῦ. Τὸ πνεῦμα του ἦτον ὀμολογουμένως, λίαν ἀφρημένον ἕνεκα τῶν μαθηματικῶν μελετῶν του, ἀλλ' ἐν τούτοις ἐδέχετο λίαν εὐχαρίστως τὰς ἐπισκέψεις μας. Ἐτέρος δ' Ἄμερικανὸς ὁμιλεῖ οὕτω περὶ αὐτοῦ. «Ἦμην παιδίον ὅτε τὸν ἐγνώρισκα, καὶ ἠσθάνθην μεγάλην συμπάθειαν πρὸς αὐτόν, διότι εἶχε τοὺς τρόπους λίαν εὐγενεῖς. Ἦτο χαρίεις, γενναῖος, φιλόζωνος, φιλόανθρωπος, τιμητικὸς καὶ εὐάρεστος. Ἐκέκτετο γνώσεις ποικίλας καὶ ἐγίνωσκε τὰ καθ' ἑκάστην συμβαίνοντα· διεκρίνετο ὁμῶς ἰδίως διὰ τὴν μετριοφροσύνην καὶ τὸ ἀπέριπτον αὐτοῦ. Τὸν ἐβλεπον συχνάκις. Ἡ λευκὴ πυκνὴ κόμη του τῷ ἔθιδεν ἦθος σεβάσιμον. Τὰ ἐνδύματά του ἐκ λεπτοῦ ὑφάσματος κατὰ τὸν τότε συρμόν, συνέκειντο ἐξ ἑνὸς ἐπενδύτου μὲ ὄρθιον περιλαίμιον, ἐκ μακροῦ ὑπενδύτου καὶ ἐκ πετάσμου πλατυφύλλου.

«Τὸ χρῶμα του ἦν μαῦρον, οὐχὶ ὁμῶς καὶ κίτρινοχρουν· εἰς οἰανδήποτε δ' ὥραν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς καὶ ἂν ὑπήγαινε τις παρ' αὐτῷ, τὸν εὗρισκε πάντοτε ἐγγὺς τραπέζης κεκαλυμμένης ὑπὸ βιδιῶν καὶ χαρτιῶν, καὶ ἐπειδὴ ἦτο μέγας μαθηματικὸς, εἶχε συνεχῆ ἀλληλογραφίαν πρὸς τοὺς λοιποὺς μαθηματικοὺς ὅπως, ἀνταλλάσσει τὰς ἀκρίβεις του ἐπὶ τῶν δυσδιαλύτων ζητημάτων.»

(Ἐκ τῆς Revue Britanique).

ΤΟ

ΕΝΔΥΜΑ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΤΟΥ.

Ἐπορευομένη εἰς τὸ κυνήγιον τῶν λαγωῶν ὅτε εἰς τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ ἀπήντητα νέαν τινα χωρικὴν ἐπ' ὄνου, ἧτις ἐφόρει κοντὸν μεσοφοῦσανόν καὶ λευκὸν κεφαλόδεσμον, ἦτο δὲ ζωηρὰ ὡς στρουθίον καὶ δροσερὰ ὡς ῥοκνίς.

Ὁ ὄνος ἦν ἐπίσης ὠραῖος ἢ οὐρὰ του ἐκινεῖτο χαριέντως, ἐνῶ τὰ ὄτα του ἐσχημάτιζον ἀνεμιστήριον, καὶ ἐκαμάρονεν ὡς νὰ ἔφερεν ἐπ' αὐτοῦ ἄλλον τὸν κόσμον, καὶ ὅτε ἐχαιρέτα διὰ τῆς γλώσσης τὰς ὀνακάνθας τὰς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἐδείκνυσεν ἐδόντας οὕτε πολὺ μακροῦς, οὕτε πολὺ κίτρινοὺς δὲ ὄνον.

Ὅπισθεν ἠκολούθει μέγα λαγωνικόν. Ἐχαιρήθησα τὴν χωρικὴν καὶ — Καλησπέρα, κόρη μου, τῆ εἶπον, δύνασαι νὰ μοι δείξης τὸν δρόμον τοῦ δάσου;

Ἐμελλε νὰ μοι ἀποκριθῆ, ἀλλ' ὁ ὄνος ἤρχισεν νὰ ὀγκᾶται καὶ νὰ λακτιζῆ ὡς ἂν ἦτο αὐτὸς πρὸς ὃν ἀπηύθυνεν τὴν ἐρώτησιν.

Ταύτοχρόνως ἡ νεάνις κραυγάζει καὶ φέρει τὴν χεῖρά της πρὸς ἕνα κόφινον ἔνθεν ἐξέρχεται μικρὰ γαλῆ.

Μὲ ἐν πῆδημα πηδᾷ ὑπὲρ τὰ ὄτα τοῦ ὄνου καὶ φεύγει πρὸς τοὺς λευκῶνας.

Ὁ ὄνος ὀγκᾶται, ὁ κύων γαυγίζει, ἡ νεάνις παραπονεῖται. — Ἄ! ἡ γαλῆ μου! ἐχάθη! καὶ ἡ νουὰ μου ἦτις μοι τὴν ἐνεπιστεύθη τόσον, τί θὰ εἶπῃ;

Εὐθὺς ὁρῶν πρὸ καταδιώξιν τῆς φυγάδος, καὶ τὴν προφθάνω, ἡ οὐρὰ της εἶναι ἤδη μεταξὺ τῶν δακτύλων μου, ἀλλὰ πηδᾷ βυάκά τινα, ἀναθεῖναι ἐπὶ λεύκης, καὶ ἐγὼ πίπτω εἰς τὸ ὕδωρ, πρὸς μέγαν φόβον τῶν βετράγων, οἵτινες ἐξήλθον διὰ νὰ ἀερισθῶσιν. Ἴδου ἐγὼ λοιπὸν διαβεβρηγμένος ὡς σπύγγος, μακρὰν τοῦ ὄπλου μου καὶ λασσωμένος ὡς ὁ κύων μου. Ἦμην μανιώδης, ζητῶ μίαν πέτραν, ἐν ξύλον, ἀλλὰ μεταστρεφόμενος βλέπω ὅτι ἤδη ἐξεδικήθην.

Ἡ ἀνόητος γαλῆ ἀφῆκεν ἤδη τὴν λεύκην διὰ νὰ τρέξῃ καλλιτέουσα, ἀλλὰ δὲν ἐσκέφθη τὸ λαγωνικόν, ὅπερ δι' ἑνὸς πηδήματος τὴν συνέλαβε καὶ ἔθραυσε τὴν κεφαλὴν της, ὡς περὶ πίθη θραύει καρδίον.

Δὲν ἀγαπᾷ ποσῶς τὸ αἷμα, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι ὁ φόνος οὗτος δὲν μοι ἐπροξένησε δυσἀρέσκειαν. Ὄθεν ἐθώπευσα τὸν φονέα, ὅς τις ὁμῶς ἤρχισεν εὐθὺς νὰ τρέξῃ, ὡς ἂν πάντες οἱ χωροφύλακες τοῦ τόπου ἔτρεχον πρὸς καταδιώξιν του.

Δὲν μοι ἔμενε πλέον ἢ μία διέξοδος· νὰ ὑπάγω πρὸς τὸν ὄνον ὃς τις ἤρχισεν τὸ βᾶδισμα καὶ πρὸς τὴν νεάνιδα ἧτις ἐξεκαρδίετο γελῶσα. Τὰ ἐνδύματά μου ἦσαν κεκολλημένα ἐπὶ τῶν ὀστέων μου, πρᾶγμα ὅπερ προστιθέμενον εἰς τὴν ἰσχνότητά μου μοι ἐδίθετο τὸ ἦπτον εὐάρεστον ἦθος σωλῆνος καπνοδόχου.

Ἐκτὸς τούτου καὶ ἂν δὲν ἦμην πολὺ γελοῖος, ἦμην ὁμῶς πολὺ τεταραγμένος καὶ πεινασμένος, διότι ὁ σάκκος μου ἀντὶ ἐνδυμάτων περιεῖχε μίαν δεσμίδασιγάρων καὶ ἐν κουτίονφωσφορικῶν πυρσίων.

Ἡ νύξ ἐπλησίαζε, καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς σκηνῆς καταγιγίς προεμνήστε.

Παρεκάλεσα τὴν Ἀνίκαν (οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ χωρικὴ) νὰ μοι δείξῃ ξενοδοχεῖόν τι.

— Ξενοδοχεῖον, εἶπεν ἡ νεάνις, δὲν γνωρίζω οὐδὲν εἰς τὰ περίξ μὲχρι δύο λευγῶν ἀποστάσεως· ἀλλ' ἰδοὺ ἡμεῖς εἰμεθα εἰς τὸ χωρίον· βλέπετε τὴν λευκὴν εἰσεισὴν οἰκίαν; εἶναι ἡ τῆς μητρός μου, ἀκολουθησόν με καὶ θὰ εὑρῆς καλὸν πύρον.

Εὐχαρίστως θὰ ἐξρίπτομην ὑπὸ εὐγνωμοσύνης ἐπὶ τοῦ τραχήλου τῆς Ἀνίκας, ἐὰν τὸ ἐπέτρεπεν ἡ ἐνδυμασία μου.

Οὕτως ἡ Ἀνίκα μὲ παρουσίασεν εἰς τὴν μητέρα της καὶ ἐδηγήθη εἰς αὐτὴν τὴν σκηνὴν τοῦ βυάκος.

Ἡ καλὴ γυνὴ ἀφῆκε τὸ βόδιον της, ἤνοιξε μέγχα ἱματιοφυλάκιον, μοι προσέφερε δεσμίδα φερμάτων τυλιγμένων μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας, καὶ μοι εἶπεν.

— Ἴδου, κύριε ὁδοιπόρε, πράγματτα τὰ ὅποια θὰ σοὶ εἶναι πολὺ ὠφέλιμα· εἶναι τὰ ἐνδύματα τοῦ μακαρίτου συζύγου μου, ὁ Θεὸς νὰ ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν του! εἶναι ὅλως διόλου νέα καὶ παλὺ ζεστά. Ὁ δυστυχὴς δὲν τὰ εἶχε φορέσει ἢ ἀπαξμόνον. Ὁ Κύρ Γεώργιος ὁ πεταλωτῆς, ἠθέλησε νὰ τοῦ τὰ πωλήσω διὰ δύο σκουδα καὶ διὰ τρεῖς γεραιὰς σιτάρια, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἠθέλησα νὰ τὰ χωρισθῶ.

Ἐσπευσα νὰ ὑπάγω εἰς τὸ πατάριον διὰ νὰ ἐνδύθῃ τὰ νέα μου φορέματα, τὰ ὅποια ἦσαν ἐξ ὠραίου πρασινωποῦ κατυρεῖ, ἔχοντα καὶ μεγάλα χάλκινα κομβία.

Ὅτε ἀνεφάνην ἡ χήρα ἤρχισεν νὰ κλαίῃ, διότι τῆς ἐνεθύμιζον τὸν μακαρίτην. Εἶχον, ἔλεγε, τοὺς ἰδίους ὀφθαλμοὺς, τὴν ἰδίαν ρίνα, τὸ ἴδιον στόμα, καὶ τὸν ἴδιον σχηματισμὸν τοῦ σώματος ἐκείνου. Ἐγενόμην πολὺ εὐαίσθητος διὰ τοὺς ἐπαινούς τούτους, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο διὰ τὴν πρόσκλησιν τῆς Ἀνίκας ὅπως καθήσω εἰς τὴν τραπέζαν.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, τὸ ὅποιον ἦτο ἀγροτικόν καὶ λιτόν, ἡ χήρα μοι παρουσίασεν ὠραῖον κυανοῦν κιάθον, καὶ ἡ Ἀνίκα ἐπέηγε νὰ ζητήσῃ τὴν Μαρούλαν. Ἡ Μαρούλα ἦτο αἰετ-ἡμερος ὡς ἀρνίον καὶ λιυκοτέρα τοῦ γάλακτός της. Ἀφῆκε δὲ νὰ τὴν ἐμείλῃσιν χωρὶς νὰ κινήθῃ, καὶ ἐγὼ δις ἐκένωσα τὸν κιάθον μου.

Αἱ δύο γυναῖκες ἔλαβον τὰς βόκας των, ἐγὼ ἦναψα ἐν σιγάρων, καὶ ὠμειλήσαμεν περὶ τοῦ μακαρίτου Θωμᾶ τοῦ ὁποίου ὁ θάνατος ἀπετέλει μέγα κενὸν ἐν τῷ οἴκῳ.

— Ἀλλ' ἡ Ἀνίκα θὰ ὑπανδρευθῇ ταχέως, εἶπον εἰς τὴν χήραν, καὶ τότε δὲν θὰ ἦσαι μεμονωμένη. Ἐδῶ ἡ νεάνις ἐρυθρίασε καὶ ἀφῆκε νὰ πέσῃ ἡ ἄδρακτος αὐτῆς ἢν βραδέως ἐσῆκωσε.

— Πρὸ πολλοῦ θὰ ὑπανδρευέτο, εἶπεν ἡ χήρα, ἀλλὰ εἰς τὸ χωρίον διατρέχει φήμη, ὅτι ὁ μακαρίτης ἐβρυκολάκλασε, καὶ ὁ Γιάννης τοῦ Δημήτρη, ὁ ἀβραβωνιστικὸς τῆς Ἀνίκας, εἶπεν ὅτι δὲν θὰ νυμφευθῇ ποτὲ τὴν κόρην ἐνὸς βρυκολάκα.

— Ὁ Κύρ Γιάννης ἔχει πολὺ ἀδικον, εἶπον ἐγὼ.

— Αὐτὸ τοῦ λέγει καὶ ὁ Χονδροκώστας, ἐξηκολούθησεν ἡ χήρα. Ὁ Χονδροκώστας εἶναι ναύτης καὶ πολὺν καιρὸν ἐταξείδευσεν εἰς τὰ νησιά, ὅποθεν ἐπανήλθεν μὲ ἐν ὠραιότατον πράσινον πτηνὸν τὸ ὅποιον ὁμιλεῖ ὡς χριστιανός. Δὲν εἶναι καθὼς ὁ Γιάννης, ὁ ὁποῖος μίαν Κυριακὴν εἰς τὸν ἔσπερινόν ἐκοψε τὸ μέγαλον δάκτυλόν του διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸν κλήρον εἰς τὸ στρατιωτικόν. Καὺμένη Θωμᾶ! ἀνέκραξεν ἡ γραιὸν ἐκβάλλουσα τὸ ἐκ κυανοῦ βάμβακος μανδύλιόν της. Δὲν τὸ πιστεύω ὅτι ἐβρυκολάκλασε, διότι θὰ τὸν ἐβλεπον τότε ἐγὼ ἡ ἀγαπητὴ του Ζουσιάν, καὶ θὰ μοὺ ὁμιλεῖ χωρὶς ἀμφιβολίαν. Καὶ ἐν τούτοις, προσέθηκε ρίπτουσα περὶ τὸ δωμάτιον βλέμμα ἀνήσυχον, συμβαίνουσι θόρυβοι μοναδικοὶ εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην. Ἄς γίνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. — Καὶ ἔκαμε δις τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

Ἡ καταγιγίς ἐξεβράγη. Ὁ ἀνεμος ἐμυκάτο ἐν τῇ ὑψηλῇ καπνοδόχῃ· αἱ βρονταὶ ἐβρυγῶντο καὶ ἀνάευσον τῶν ὑαλίων ἐφαίνοντο τὰ δένδρα τῶν κήπων κλίνοντα τὰ μὲν πρὸς τὰ δεξιά, ὡς φαντάσματα τὰ ὅποια ὠμίλου τὸ ἐν εἰς τὸ οὐρ τοῦ ἄλλου.

Ἡ Ἀνίκα ἦναψεν ἐν κηρίον τῆς λαμπρᾶς, καὶ τότε ὑπολαῖς τις ἀπατηθεῖσα ἐκ τοῦ φωτός τὸ ὅποιον ἐξέλαθεν ὡς τὴν ἀνατολὴν τῆς ἡμέρας, ἀφῆκεν ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ κλωθοῦ της τὴν μελαγχολικὴν αὐτῆς φωνήν.

Ἄφου δὲ ἡ καταγιγίς κατηνάσθη ὀλίγον, ἠκολούθησα τὴν μητέρα τῆς Ἀνίκας εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ πρώτου πατώματος, εἰς τὸν θάλαμον τοῦ μακαρίτου· ἀλλ' ἡ χήρα δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά της ἀπέναντι τῆς κλίνης ὅπου ἀπέθανεν ὁ σύζυγός της, καὶ ἀπελθοῦσα μὲ ἀφῆκε μόνον.

Μία ὥρα παρήλθεν ἀφ' ὅτου ἔπεσα εἰς τὴν κλίνην καὶ ἔμελλον νὰ ἀποκοιμηθῶ, ὅταν ἤκουσα

παραδόξους θρήνους εἰς τὸ μεταξύ τῆς κλίνης καὶ τοῦ τοίχου μικρὸν διάστημα· τοὺς θρήνους διεδέχθη θόρυβος ὅμοιος μετὸν βόγγον θνήσκοντος.

— Ἀγαπητέ μακαρίτα, ἀνέκραξα μετὰ γεναιότητα ὀλίγον προσπεποιημένην, θὰ με κατηγορήσῃς ἰσως διότι ἐνεδύθην τὰ ἐνδύματά σου. Ἐκαμα κακά, τὸ δολογῶν ἢ ἐνδυμασία αὐτὴ δὲν ἐγένετο δι' ἐμέ. Ἀλλὰ θὰ τὰ ἐπιμεληθῶ πολὺ σὲ βεβαιῶ, καὶ αὐριον θὰ τὰ ἀποδώσω εἰς τὴν χήραν σου, ἀφοῦ ἐγὼ αὐτὸς τὰ καθαρίσω.

Μόλις ἐτελείωσα τὸν μονόλογον τοῦτον, ὁ θόρυβος ἐπανήρχησεν ἀλλὰ πλησιέστερος, θορυβωδέστερος καὶ τρομερώτερος· παρετήρησα δὲ εἰς τοὺς πόδας τῆς κλίνης δύο μεγάλους καὶ στρογγύλους ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπ' ἐμοῦ.

Ἐξω δὲ αἱ βρονταὶ ἐξηκολούθουν πάντοτε ἢ δὲ βροχὴ ἐπιπτεν ὡς χεῖμαρρὸς.

Αἴφνης ἀστραπή τις ἐφώτισε τὸ δωμάτιον καὶ ἐξ ἀμφότου ὀρμῆς ἔστρεψα τοὺς ὀφθαλμούς μου πρὸς τὸ παράθυρον καὶ εἶδον ἀντικείμενον τὸ ὅποιον με ἔκαμα νὰ φρίζω· εἶδον πελώριον ἵππον ὅστις ἔτρεχεν εἰς τὴν ἀέρα· ὁ ἀνεμος ἀνύψου τὴν χεῖτην του, ἢ δὲ οὐρὰ του ἐφαίνετο ὅτι ἐσάρωνε τὰ νέφη. Τρις ἢ ἀστραπή ἀνεπήδησεν ἐκ τῶν νεφῶν, καὶ τρις εἶδον διερχόμενον τὸν μυστηριώδη τοῦτον ἵππον. Εἰς τοὺς πόδας τῆς κλίνης οἱ ὀφθαλμοὶ ἔλαμπον πάντοτε, οἱ δὲ θρήνοι ἐγίγνον το τρομακτικώτεροι ἐν τῷ μεταξύ τῆς κλίνης καὶ τοῦ τοίχου διστήματι.

Τέλος νέα ἀστραπή διέσχισε τοὺς οὐρανοὺς· εἶδον πάλιν τὸν ἵππον, ἢ μᾶλλον τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν οὐρὰν του, αἵτινες μόναι ἐκυματίζοντο ἐν τῷ στερεώματι· τὸ σῶμα ἐξηφανίσθη. Ἦτο τρομερόν! Ὁ θόρυβος ἐπλησίαζεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ αἴφνης ἤκουσα ὀπισθεν τοῦ προσκεφάλου μου βραγχὴν φωνῆν ἣτις εἶπεν: — Εἶμαι ἐγώ!

Ἐξέβλησα ἀλλὰ μετ' ὀλίγον κατελήφθην ὑπὸ αἰσθήματος ἐντροπῆς καὶ ὀργῆς. Κατέβην ἡσυχως εἰς τὸ μεταξύ τῆς κλίνης μου καὶ τοῦ τοίχου διάστημα, ἤκουσα τὸν θόρυβον, ἐξέβησκινδύνευσά τὴν χεῖρά μου, ἀπήντησα ὅπην καὶ ἤρπασα δύο κέρατα!

— Εἶμαι ἐγώ! ἐπανελάβε ταῦτοχρόνως ἢ βραγχὴν φωνή. Ἐξέβαλον μεγάλην κρυγὴν καὶ ἔπεσα σχεδὸν ἀναίσθητος.

Ἡ χήρα ἣτις με ἤκουσεν, ἠγέρθη καὶ ἔτρεψε νὰ ἐξυπνήσῃ τοὺς γείτονας. Ἀφοῦ δὲ ὠπλίσθησαν με δρέπανα, με δίκρανα καὶ με τουφέκια, εἰ-

σῆλθον εἰς τὸ δωμάτιόν μου καὶ με εὖρον πραγματοποιήτα με χεῖρα συνεσταλμένην... τίνα; τὸν διάβολον ἢ τὸν βρυκόλακα; Ὅχι τὴν αἶγα Μαρούλαν.

Ἡ αἶξ κατώκει ὑπὸ τὸ δωμάτιόν μου καὶ εἶχεν ἀναβῆ ἐπὶ τινος καταπακτῆς, ἀφ' ἧς ἡ χεῖρ μου τὴν συνέλαβεν.

Ἡ ἀνακάλυψις αὐτὴ με καθυσόχασεν.

— Ἄλλ' ὅ ἵππος, ἀνέκραξα αἰσθανόμενος ἐπαγερχόμενον τὸν φόβον μου, τί ἀπέγεινεν;

— Εἴσθε πολὺ ἀγαθὸς μοι ἀπεκρίθη ἄνθρωπος τι, ὅσι; ἦτο ὁ πεταλωτής, ἢ καταγιγῆς τὸν συντριψέ· δὲν μένει πλέον ἐκ τοῦ ὄραιου μου τεχνολογίου παρὰ ἢ κεφαλὴ καὶ ἢ οὐρά.

Ταῦτοχρόνως εἶδον στίλβοντα εἰς τοὺς πόδας τῆς κλίνης τὰ δύο χάλκινα κομμάτια τοῦ ἐκ κατυρῆ ἐνδύματος. Ἦσαν οἱ μεγάλοι στρογγυλοὶ ὀφθαλμοὶ οἵτινες τόσον μ' ἐφόβισαν.

Ἐμελλον νὰ ἀποπέμψω τοὺς ἀπελευθερωτάς μου χωρικοὺς ὅτε ἀντήχησαν εἰς τὸ δωμάτιον αἱ λέξεις αὐταί. — Εἶμαι ἐγώ! εἶμαι ἐγώ!

— Κύτταξε! ἀνέκραξαν ἅπαντες, ὁ παπαγάλος τοῦ Χονδροκώστα! Ἐφυγε λοιπόν;

Ἦτο πραγματικῶς τὸ ὄραϊον πράσινον πτηνὸν τὸ ὅποιον ὠμίλει ὡς χριστιανός.

Τὴν ἐπαύριον τὰ ἐνδύματά μου ἦσαν ξηρά, καὶ οὕτω ἀπέδωκα εἰς τὴν χήραν τὰ τοῦ μακαρίτου, ἀφοῦ τὰ ἐκαθάρισα καλῶς, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν μου.

Μετ' οὐ πολὺ ἐπληροφόρηθην ὅτι ὁ Γιάννης τοῦ Δημήτρη, ὡς τὸν ἔλεγεν ἢ γραῖα, γενόμενος ἀνδρειώτερος μετὰ τὴν ἀνακάλυψίν μου, ἐνμψεύθη τὴν ὄραιαν Ἀνίκαν.

(Ἐκ τοῦ Musée des Familles) Μ.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Εἰς τῶν ἀπολαυόντων μεγίστης ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης πρὸς τοὺς συμπατριώταις του, ὁ Γεώργιος Λιγουίδάρας, υἱὸς παλαιοῦ ἀνωτέρου αξιωματικοῦ ἐν τῷ ἀγγλοῖονικῷ στρατῷ, ἀνὴρ δὲ εὐγενῆς τὴν ψυχὴν καὶ τοὺς τρόπους, καὶ κάτοχος ἐκλεκτῆς παιδείας, ἀφηρησάθη πρὸ μικροῦ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς οἰκογενείας του, ὡραίας ἀναμνήσεις ἀφελῆ παρὰ τῷ κοινῷ τῆς Ζακύνθου.

Τοῦ διακεκριμένου τούτου ἀνδρὸς εὐχαρίστως δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω ποιημάτιον, εἰς χεῖρας ἡμῶν περιελθὸν ὑπὸ τινος τῶν φίλων αὐτοῦ.

Ἡ ΠΕΡΙΔΙΑΒΑΣΙΣ.

Εἰς τὰ πράσινα λειβάδια
Ἐτῶν ἀνθῶν τὴν εὐωδίαν,
Ποῦ βελάζουσι τὰ κοπάδια
Σκορπισμένα εἰς τὰ βουνά,

Τὴν νεογέννητον ἡμέραν
Καὶ τὴν μελανὴν βραδυὰν
Ὁ βοσκὸς μετὰ τὴν φλογέρα
Ἀπ' τὰ δάση χαιρετᾷ.

Καθρᾶ, γλυκὰ νεράκια
Μουρμουρίζουσι σιγαλά,
Κ' εἰς τὰ δένδρα τὰ πουλάκια
Κελαϊδοῦν ζευγαρωτά.

Τρυφεροὶ ναι τὸ χορτάρι,
Τὰ λουλούδια ζωηρά,
Σὰν ἀπὸ μαργαριτάρη
Στολισμένα ἀπ' τὴν δροσιὰν

Βρίσκεις εὐγλωττον τὴν φύσιν
Ἐπὶ τῆς τῆν σιγαλιὰν,
Κ' ἠμπορεῖ νὰ σ' ἐξυπνήσῃ
Χίλια πάθη εἰς τὴν καρδιάν.

Κ' ἔχω ἐλπίδα πῶς ἐκεῖνη
Εἰς ἐσὲ θὰ μ' ἐνθυμῆ,
Καὶ ποτὲ δὲν θὰ σ' ἀφίνη
Τὴν καρδιά νὰ μ' ἀρνηθῆ.

Ἄν ποτὲ σου περπατήσῃς
Εἰς τὰ δάση μοναχῆ
Κ' ἀηδονάκι ἀγροικήσῃς
Λυπημένο νὰ λαλή,

Τότ' ἐσὺ στοχάσου ἐμένα,
Κ' ἐνθυμήσου πῶς κ' ἐγὼ
Τοὺς καῦμούς μου διὰ ἐσένα
Ἐάν ἐκεῖνο τραγουδοῦ.

Ἐσὺ ἀνοστολόιστο τὸ στρώμα
Ποῦ ναι τὸ ἐνδυμα τῆς γῆς,
Μιὰ μοσκούλα μ' ἀχνὸ χρῶμα
Μαραμμένη ὅταν ἰδῆς,

Εὐσπλαχνίσου τὴν καὶ στάσου
Νὰ τὴν δώσῃς μιὰ ματιὰ,
Καὶ τὸν δύστυχον στοχάσου
Ποῦ ναι ἀχνὸς σὰν τὴν μοσκία.

Ἄν ποτὲ σου ὅταν χαράξῃ
Ἄστρο ἰδῆς στὸν οὐρανὸν,
Χωρὶς μ' ἄλλο νὰ ταιριάζῃ
Ἀλλὰ νὰ ναι μοναχὸν,
Καὶ μισοβασιλευμένο
Ποῦ φωτίζει χλωμερὰ,
Θύμου ἐμένα τὸν καῦμένο
Ὅπου ζῶ στὴν μοναξιὰ.

Καὶ ὅπου φθείρομαι διὰ σένα,
Καὶ σὰν τ' ἄστρο ἔχω κ' ἐγὼ
Πάντα μάτια θολωμένα,
Πάντα πρόσωπο χλωμὸν.

Κ' ἂν ἰδῆς ἀγάλι γάλι
Ἀπὸ πάνω ἀπ' τὸ βουνὸν
Ὡσάν πνεῦμα νὰ προβάλλῃ
Ἐνα σύγγεφο λευκὸν,

Ἦες πῶς εἶν' ἡ χωρισμένη
Ἀπ' τὸ σῶμα μου ψυχὴ,
Ποῦ στὸν Ἰψιστον πηγαίνει
Καὶ δύο δάκρυα σοῦ ζητεῖ.

ΤΟ ΕΝΕΧΥΡΟΝ.

Εἰς τὴν Μέμφιν, τῆς Αἰγύπτου τὴν μητρόπολιν τῆς Μέσης·
Πλοῦσοι πολλοὶ κατοικοῦν, μεγιστᾶνες τρυφηλοί.
Μεταξὺ δὲ τῶν ὀλίγων καὶ ἐπιφανῶν, πολὺ
Πρῶτος ἦτο ὁ Ῥαμέσσης.

Ἄλλ' ἡ Τύχη τὰ τοῦ βίου, ὡς ἡ Φοῖβη τὰ πελάγη,
Καὶ ἀνάγει καὶ κατὰγει.

Ὡς ἡ ἀστραπή τὴν πόλιν φήμη αἴφνης διατρέχει,
Ὁ τρισόλβιος Ῥαμέσσης ὅτι ἐν σπουδῇ πολλῇ
Τὰ ὑπάρχοντα πωλεῖ,
Τὰ μεγάλα μέγαρά του μετὰ τοὺς ἐκ Σφιγγῶν πυλῶνας,
Τὰς ὡραίας του ἐπαύλεις, τοὺς πλουσίους φοινικῶνας,
Ὅ, τι εἰς τὸν κόσμον ἔχει.
Τὰ πωλεῖ δὲ διὰ τί;

Δι' ἐνέχυρον ἐν μόνον, ἐν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν ἀξίας
Ἀμυθήτου, ἐξαισίας,
Τὸ ὅποιον νὰ λυτρώσῃ ἄλλως πως ἀδυνατεῖ.

Τὸ ἐνέχυρον ὅποιον; αἰνιγμα σοφὸν προβάλλω.
— Μὴ κειμήλιον ὄραϊον; μὴ τι ἀγαλμα θεῶν;
— Ὅχι! ὄχι! ὑπὲρ ταῦτα τιμιώτερόν τι ἄλλο.
— Μὴ ἀδάμας εὐμεγέθης ὡς περισσότερὰς ὠόν;
— Ὅχι! ὄχι! ὑπὲρ τοῦτο τιμιώτερόν τι ἄλλο.
— Μὴ ὁ Φοῖνιξ, τὸ ὄραϊον, τὸ ἀθάνατον πτηνόν,
Ὅ που εὐγενῶς ἀπλόνει τὰ ὀλόχρυσά πτερά,
Καὶ μετὰ στέμματα ἀδακάντων εἰς τὸν ἥλιον περᾷ;

— 'Οχι! όχι! ὑπὲρ τοῦτο ἄλλα μᾶλλον παθεῖν.

Τὸ ἐνέχυρον τὸ μέγα, ὃ τιμῆς θησαυρός του
Τὸ σκελεθρομα ὑπῆρχεν, ἡ μομιά του πατρὸς του!

Καὶ ὁ εὐσεβὴς Ῥαμέσης ἀφοῦ ἔθηκεν εἰς μνήμα
Ἐκ τῶν δανειστῶν λυτρώσας τὰ καλὰ καὶ αὐθιγὰ κτήμα,
Τῇ ἐπαύριον ἐφάνη ῥάβδον πτωγικὴν κρατῶν,
Καὶ τὸν ἄρτον εἰς τοὺς δρόμους τῆς Αἰγύπτου ἐπιαιτῶν.

I. ΚΑΡΑΣΟΥΤΣΑΣ.

Σημείωσις τοῦ ποιητοῦ. Οἱ Αἰγύπτιοι ἐτιρί-
χουον, ὡς γνωστὸν, τὰ σώματα τῶν θανάτων,
διατηροῦντες ταῦτα ἀλώθητα πρὸς τὴν μέλλουσαν
ἀναβίωσιν. Ὀλιγώτερον ἴσως γνωστὸν εἶναι ὅτι αἱ
μομίαι αὐταὶ ἐδίδοντο παρὰ τῶν συγγενῶν καὶ
ὡς ἐνέχυρα ἢ παρακαταθήκαι εἰς δανειστάς. Ἦτο
δὲ αὕτη ἡ ἀσφαλεστάτη τῶν ὑποθηκῶν, διότι ἕ-
καστος ἐφιλοτιμεῖτο ἐκ παντὸς τρόπου ν' ἀποτίσῃ
τὰ ὀφλήματα, ὅπως ἀπαλλάξῃ ἐκ τῶν ξένων χειρῶν
τὸ πολύτιμον ἐνέχυρον. Αὐτὸ ἀπῆται ἡ εὐσεβεία
καὶ ἡ πρὸς τὸν θανάτου τιμὴ. Τὸ ἔθιμον τοῦτο τῆς
ἀρχαίας Αἰγύπτου ἐνέπνευσέ μοι τὴν ἰδέαν τοῦ
ἀνωτέρω ποιήματος.

HYPMANIA.

O KASSABEKIAS.

I.

Καθ' ὃν αἰῶνα ὁ Σαρὴς Γαλάλ ὑπεστήριζεν ἐκ
τῆς πανεπιστημιακῆς ἑδρᾶς σπουδαίαν ἀνακάλυ-
ψιν νέου κλάδου τῆς ἱατρικῆς, τὴν Κρανιοσκο-
πίαν, συμβῆν λίαν περίεργον διεβεβηαίου προση-
κόντως τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων του.

Ἄμα τοῦ ἡλίου ἀνατείλαντος καὶ ῥιψάντος
τὰς χρυσοειδεῖς αὐτοῦ ἀκτῖνας ἐπὶ τῶν χαμηλῶν
λοφίσκων τοῦ Σογκάου, χωριδίου τῆς Γερμανίας,
οὗτινος αἱ ἡμίκτιστοι στέγαι τῶν οἰκιῶν ἐστιλ-
θον ὑπὸ τὸν κυανοῦν οὐρανὸν, ἀσυνήθη ἐκείσε,
ἔμπροσθεν μικροτάτου αἰνοπωλείου ἀγυροσκοποῦς,
ἄνθρωπος τις περίπου τρικονταετῆς ἐκάθητο
ἐπακουμβῶν ἐπὶ σαθρᾶς τραπέζης, πάντη σύν-
νους, περιστρέφων τὰ βλέμματα του τῆδε κωμῆ-
σε, καὶ ἐνίοτε πίπτων εἰς μελαγχολίαν. Ἦ χον-
δρὴ καὶ πεπλατυσμένη ρίς του ἦτον ὑπέρυθρος,
ἐπικαλύπτουσα τὸν δισπαρμένον μύστακά του,
καὶ ἡ κεφαλὴ του δγκωδσοτάτη, ἐφῆρει δὲ πῖλον
καὶ χονδρὸν ἐπανωφόριον περισφιγγόμενον ὑπὸ
δερματίνης ζώνης. Τὴν γαλήνην τοῦ αἰνοπωλείου

διέκοψαν δύο ἄλλοι εἰσελθόντες καὶ ἀναγγείλαν-
τες ὅτι πυρκαϊὰ μαίνεται τὸ χωρίον. Σημειωτέον
ὅτι καὶ τὴν παρελθούσαν νύκτα δύο κατὰ συνέ-
χειαν συνέβησαν, ὥστε οἱ κάτοικοι ἦσαν ἤδη κε-
κοπιακότες καὶ ἡ λύπη εἰκονισμένη ἐπὶ τοῦ προ-
σώπου των. Αἱ ἐκ τῶν πλησιεστέρων χωρίων ἐ-
πισπεύσασαι ἀντλία ἀπὸ τῆς προτεραιᾶς διέμε-
νον εἰσέτι, ὥστε ὑπῆρχον ἀρκαταὶ ἀσφάλεια, ἀλλ'
ἦτον ἀνάγκη νὰ γνωσθῇ τίς δαίμων ἀλιτήριος
ἔθετε πῦρ συνεχῶς εἰς τὸ χωρίον! Ὁ καπνὸς
λαμβάνων νέας δυνάμεις ἐκ τῆς καύσεως ἀχύρων
καὶ οἰκιῶν ἀνέβαινε περιεριστόμενος καὶ ὡς νέ-
φος καταμέλαν ἐπεκάλυψε τὸν ὄριζόντα τοῦ χω-
ριδίου, ἐνῶ πάντες εἰς τὸ σύνθηες σάλπισμα τῆς
πυρκαϊᾶς, ἔσπευδον, οἱ μὲν φέροντες σάκκους,
ἄλλοι δὲ διάφορα εἶδη δοχείων πλήρη ὑδάτων,
καὶ ἄλλοι σκεπάρας καὶ πλείστα ἐπιδοθητικὰ
μέσα, ὅπως ἀποσβέσωσι τὸ πῦρ.

Ὁ Κασσαβέκιος (οὕτως ὠνομάζετο ὁ ῥηθεὶς ἄν-
θρωπος) ἄμα ἤκουσε τοὺς λόγους οἵτινες ἀντηλ-
λάγησαν μεταξὺ τῶν νεοελθόντων, ἠγέρθη, ἔθεσε
τὸν πῖλον του καὶ δρομακίως ἔσπευσε πρὸς τὸ
μέρος εἰς ὃ ἐμαίνετο τὸ πῦρ, ἐνῶ ἰδρῶς κρύος πε-
ριεχύθη ἐπὶ τοῦ μετώπου του. Οἱ παριστάμενοι
θεώρουσαν αὐτὸν μετὰ περιεργίας, ἀλλ' ἠγγόνον
τί συνέβαινον.

Οἱ δύο φίλοι πίνοντες ἀρκετὸν οἶνον ἐφιλονεύθη-
σαν ὀλίγον καὶ ἔπειτα ἐξῆλθον σπεύδοντες καὶ
οὗτοι πρὸς ἀπόσβεσιν τοῦ πυρός.

Μόλις περῆλθεν ἐν τέταρτον τῆς ὥρας, καὶ
σπουδαία ἐκκρηξις ἔλαβε χώραν ἐν τινὶ οἰκίᾳ, ἐν
ἣ ὑπῆρχε πυρίτις· αὕτη μὴ προληφθεῖσα, ἦνκεψε
καὶ διέδωκε τὸ πῦρ εἰς τὰς πλησιεστέρας οἰκίας,
αἵτινες πάραυτα ἐτινάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα, συμ-
πρασοῦρασαι εἰς τὰ πλήθη τῶν καπνῶν των πλεί-
στα ἀνθρώπινα πτώματα.

II.

Φρίκη ἀνέκφραστος κατέλαβε πάντας τοὺς
περιστοιχοῦντας τὴν πυρκαϊάν, οἵτινες ἐνόμιζον
ὅτι εὕρισκοντο ἐν τινὶ αἰθερῇ μαγικῇ. Καὶ τῶν-
τι, αἱ κραυγαὶ τῶν παθόντων, ὁ δαῦπος τῶν κα-
ταπιπτόντων πτωμάτων, ὁ ἐπισπένων σφοδρὸς
βορβῶς, τὸ λυμαινόμενον πῦρ κατὰ πολλὰς δια-
κλαδώσεις, ὁ γενικὸς διαδοθεὶς φόβος, ὁ κρότος
τῶν καταπιπτόντων λίθων καὶ τῶν κρημιζόμε-
νων οἰκιῶν, ὁμοιάζον μὲ Κόλασιν βριθουσαν δαι-
μόνων, φοβουμένων καὶ αὐτὴν τὴν κατοικίαν των.

Θρήνος, κυπετὸς καὶ ὄδυρμὸς ἠκούοντο, καὶ
λύπη κατέλαβεν ἅπαντας τοὺς κατοίκους, οἵτινες
θεώρουσαν τὸ χωρίον των καταστραφέν ἐξ ὀλοκλή-
ρου, μόνος δ' ὁ Κασσαβέκιος, καθήμενος ἐπὶ τι-
νος σκεύους ἡμικαοῦς ἐθεώρει τὸ πῦρ, ἔγελα, ἔ-
χαίρετο, καὶ συνεχῶς περιστρέφε τοὺς ὀφθαλμούς
του δεικνύων τὴν χαρὰν του.

Τοῦτο δὲν περῆλθεν ἀδιόρατον τὴν σπουδαίαν
Γερμανικὴν ἀστυνομίαν, ἧς οἱ ὑπάλληλοι πάντες
ἐκ διαλειμμάτων προσήρχοντο καὶ παρετήρουσαν
αὐτὸν καθήμενον ὡσεὶ δαίμονα πρὸ τῆς Κολά-
σεως, ἐπιγελάοντα τὴν δυστυχίαν του, ὑπόνοιαι δὲ
τις οὐχὶ ἀδεσθαία ἐπεκράτησεν ὅτι οὗτος ἦτον ἡ
πηγὴ τοῦ κακοῦ. Ἐν τέλει ἡ σύλληψις του ἦτον
ἀποφασισμένη καὶ τὸ ἔνταλμα ἐκδοδομένον.

III.

Μετὰ πολὺν ἄγωνα, τὸ πῦρ κατηνύασθη
ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε μετὰ τινος στιγμᾶς οὐδεμίαν
γλῶσσα πυρὸς ἐμαίνετο, ἀλλὰ βραχίσμοι ἀνεδί-
δοντο εἰς τὸν ἀέρα αἱ κατακκεῖσαι οὐσίαι, συμμι-
γίσαι μετὰ τῶν συστατικῶν τῆς ἀτμοσφαιρας.
Τότε ὁ Κασσαβέκιος ἠγέρθη καὶ περιπεσὼν εἰς
τὰς συνήθεις σκέψεις καὶ βεμβασμοὺς, κρατῶν δὲ
καὶ τὴν ῥάβδον του διπυθύνθη πρὸς τινὰ στενω-
πὸν πρὸς νότον τοῦ χωριδίου, ἐνθα ἀναμφιβόλως
ἦν ἡ κατοικία του.

Ἡ οἰκία του δὲν διέφερε καθόλου τὰς συνήθεις
τῶν ἄλλων χωρικῶν, τὸ ἐσωτερικὸν νυμοῖσαι ὑλῶν
ἐμπρηστικῶν καὶ διαφόρων ὀξέων, ἅτινα ἀνεδίδον
βαρυτάτην ὀσμὴν, καὶ ἐπηρέαζον οὐκ ὀλίγον ἐπὶ
τῆς υγείας τῶν τε τέκνων του καὶ τῆς γυναικὸς
του. Ἐκτὸς τῶν ἀναγκαιοτάτων περιείχε καὶ ὕπλα
δίετομα, πλήρη, ἱκανὰ ἐν ἀνάγκῃ νὰ ὑπερασπί-
ζωσι τὸν κύριόν των.

Πρὸ ἡμερῶν τὸ πτωχόν του τέκνον ἐπάσχειν,
ὁ δὲ κρότος τῆς ἐκκρηγείσης πυρίτιδος, καὶ ἡ ἐ-
πιρροὴ τῶν περὶ ἔλῶν κατέστησαν τὴν ὄψιν του
μελανωτάτην καὶ υποκίτρινον. Ἡ δυστυχὴς μή-
τηρ διήργετο τὰς νύκτας ἀϋπνος καθήμενη ἐπὶ
τοῦ προσκεφάλου του καὶ ἰκετεύουσα τὴν Πανα-
ργίαν Θεοτόκον πρὸς σωτηρίαν τοῦ παιδίου της.
Ἦτον ἀληθὴς χριστιανὴ, τύπος τῆς ἀγαθότητος
καὶ τῆς συζυγικῆς λατρείας.

Μετὰ τὴν ἔλευσίν του ἡ δυστυχὴς σύζυγος ἡ-
ρώτα τὰ λαβόντα χώραν δυσυχήματα ἐκτοῦ πυ-
ρός, ἐβρήκει δὲ καὶ κατηράτο ἐκ βάθους καρδίας
τὸν αἴτιον τούτων. Νέφος φλογερὸν διήλθε διὰ

τοῦ προσώπου τοῦ συζύγου της εἴτε ἐκ μετανοίας
εἴτε ἐξ ὀργῆς καὶ μανίας.

Ἦχος τυμπάνου ἠκούετο ἀπώτερον καὶ μετ'
ὀλίγον ἡ οἰκία του περικυκλώθη ὑπ' ἀριθμοῦ τι-
νος στρατιωτῶν οἵτινες ἐξήτουν τὴν ἀπαγωγὴν
του ἐν ταῖς φυλακαῖς ὡς ὑπόπτου, φέροντες καὶ
ἔνταλμα συλλήψεως ἐκδοθῆν ὑπὸ τῆς Λογῆς.

Ὁ Κασσαβέκιος, θὰ παρεδίδοτο μόνος, ἂν ἡ
δυστυχὴς σύζυγός του δὲν τὸν κατεκράτει, ἀδη-
μονοῦσα, θρηνοῦσα, καὶ ὀλολύζουσα. Μυριάκις
παρίσταναν αὐτῇ οἱ στρατιῶται, ὅτι ὑπόπτως μόνον
ἐκπρόχθη, καὶ ὅτι πρέπει νὰ καθησυχάσῃ
τὴν ταραχὴν της· αὕτη οὐδῶλως ἐπίθετο, ἐπέ-
μενε εἰς τὸν σκοπὸν της, ἐπέμενε διότι ἠγάπη-
τὸν σύζυγον της ἔστο καὶ Σατανῶν ὀξύχολος γὰρ
ὁ ἔρωσ λέγει ὁ Λουκιανὸς καὶ διότι ἡ στοργὴ τοῦ
φιλάτου της τέκνου τὴν ἀπετύφλωσεν ὁμοιάζεν
ἀληθῶς τὴν ἑκάβην, ἐκ τῶν χειρῶν τῆς ὁποίας
ἀπεσπᾶτο δολίως πρὸς θυσίαν ἡ γενναῖοψυχὸς
θυγάτηρ τῆς Πολυξένης.

Ὁ κακοῦργος ἦδη ὠχρεῖα, καὶ θέσας ἐντὸς τῆς
οἰκίας τὴν σύζυγόν του καὶ τὸ ἐτοιμοθάνατον τέ-
κνον του, ἐκλείσεν ἰσχυρῶς τὴν θύραν της ἢ
ἤλειψε δι' ὑλης τινος ἐμπρηστικῆς καὶ εἶτα παρε-
δόθη εἰς χεῖρας τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες ἀπήγα-
γον αὐτὸν εἰς τὴν Ἀστυνομίαν, ἐν ἣ ἐδικάσθη καὶ
κατεδικάσθη εἰς θάνατον διὰ τὴν ἐπαύριον.

Τὰ δάκρυα ἔρρεον σωρηδὸν ἐκ τοῦ προσώπου
τῆς συζύγου του, πνιγόμενα ἐνίοτε ὑπὸ λυγμῶν,
καὶ περιέβρεχον τὸ θανατιὸν τέκνον της. Μετὰ
μικρὰν ἀποχώρησιν τοῦ Κασσαβέκιος ἐκ τοῦ εὐ-
κίσκου ἠσθάνθησαν βραβεῖαν ὀσμὴν καὶ κρότους
ὄπλων. Ἐστράφησαν, καὶ τῇ ἀληθείᾳ, εἶδον τὴν
οἰκίαν περικυκλωθεῖσαν ὑπὸ φλογῶν, καὶ τὰ ἐν-
τὸς αὐτῆς ὕπλα κροτεῦντα, συνεκρίνοντο δὲ φρι-
κωδῶς τὸ τε τέκνον καὶ ἡ σύζυγός του. Ῥίγος
διήλθεν διὰ τοῦ σώματος πάντων τῶν στρατιω-
τῶν, ἐνῶ μεδιάμα σατανικὸν καθ' ὅλην τὴν ὥρην
τῆς νέας πυρκαϊᾶς ἐθεσίσλευεν ἐπὶ τῶν χειλέων
του. Ὁ δυστυχὴς ἦτον ἤδη περῆλθων μετὰ τὸ
τελευταῖον του κακοῦργημα, ἐνῶ ἡ ἀθλία σύζυ-
γός του δι' ἐσχάτην φορὰν περισφιγγε τὸ φίλτα-
τόν της ἐν ταῖς ἀγκάλας καὶ κατεπνίγετο ὑπὸ
τῶν καπνῶν καὶ τῶν ὑλῶν.

IV.

Νῦν βαθεῖα ἐπεκράτει, ἐντὸς δὲ ὑπογείου φυ-
λακῆς παχυτάτων τειχῶν ὁ δυστυχὴς Κασσαβέ-

κικς ἐκάθητο μόνος, σύντροφον ἔχων τὸ σκότος καὶ τὸ σῆθηδες μειδιάμα του ἐπὶ τῶν χειρῶν του ἐκρέματο σφαῖρα σιδηρᾶ.

Ἀμυδρὸν φῶς διεχύθη ἐντὸς τῆς εἰρηκτῆς, καὶ Ἀββάς τις κρατῶν τὴν ἁγίαν Κοινωνίαν, προσήλθεν αὐτῷ καὶ ἀναγνώσας εὐχὴν τινα, τὸν ἥρωτα ἐπανειλημμένως καὶ τὸν παρηγόρει, ἀναμιμνήσκων αὐτῷ συνεχῶς τὴν αἰώνιον ζωὴν, ἐὰν ἐδεικνυεν ἀληθῶς μετάνοιαν, καὶ ἐὰν προσέπιπτεν εἰς τὸ ἔλας τῆς θρησκείας.

Δάκρυα ἀλλεπάλληλα ἔρρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του, ἐνῶ μετ' ὀλίγον πεισθεὶς ἐκ τῆς τεχνικῆς τοῦ ἱερέως συμβουλῆς ἤρξατο ὡς ἐξῆς. « Δυστυχῆς ἐγώ! Ἰποφέρω νηπιόθεν, ἐγὼ εἶμαι ἡ αἰτία ὅλων αὐτῶν τῶν πυρκαϊῶν, ἐγὼ δὲ αὐτῆς ταύτης τῆς χειρὸς, τὴν ὁποίαν ἤδη ἐπιβαρύνει σφαῖρα σιδηρᾶ, ἔθεσα ἀπειράκις πῦρ, οὐχὶ μόνον εἰς αὐτὸ τὸ χωρίον, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα χωρία καὶ πόλεις τῆς Γερμανίας· πάσχω ἢ μάλλον εὐχαριστοῦμαι νὰ πράττω τοιαῦτα. Ἐὰν ἡ θεία ἐκδικητικὴ ἐπισπέυση, εἶμαι ἑτοιμος, διότι ἡ ἐκδικητικὴ εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ. Πάτερ ἡμαρτον, ἐγὼ ἔθεσα πῦρ εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ ἔκκυσα αὐτὸν μετὰ τῆς ἐναρέτου συζύγου μου, καὶ τοῦ τέκνου μου! ὦ! ἤμην τότε παράφρων! — Φρίκη διεχύθη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ σεβασμίου ἱερέως, ὅστις τὸν ἥρωτα ἐπανειλημμένως, ἀν' ἐγκαρδίως μετημελήθη δὲ τὰ κακουργήματά του. — Εἶμαι πλέον καλὰ, βλέπω τοὺς δαίμονας σύροντας τὴν ψυχὴν μου εἰς τὴν αἰώνιον Κόλασιν. Ἐθρησκεία! πόσον τέρπονται οἱ καταφύγοντες πρὸς Σε, ἐν καιρῷ κινδύνου! ὦ θρησκεία! τὴν ὁποίαν τριάκοντα ἔτη ἐλησμόνησα, γενοῦ παρήγορος! » Ἀμφότεροι ἐκκλιον βαθέως, μετὰ δὲ ταῦτα ὁ ἱερεὺς, κοινωνήσας αὐτὸν, ἐξῆλθε συμβουλευῶν τὸν καρτερικὸν θάνατον! Οὗτος ὁμως ἐγέλα ὡς συνήθως.

Μετὰ τινος στιγμῆς ὁ δυστυχῆς Κασσαβέκιος εὐρέθη κρεμάμενος ὑπὸ κλοιοῦ ἐπὶ τινος δένδρου, ἡ δὲ κεφαλὴ του κοπέισα ἐστάλη εἰς τὸ Μουσεῖον, ἐνῶ τὸ σῶμα του ἐτάφη ἐντὸς ἀγνώστου μέρους. Οἱ ἰατροὶ σχίσαντες διὰ πρίονος τὴν κεφαλὴν εὗρον ὅλως διάφορον τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ὅλων τῶν μελῶν τῆς κεφαλῆς. Ὁ δυστυχῆς ἔπασχε Πυρομανίαν!

Ἐν Γερμανίᾳ ὑπάρχουσι δύο ἄλλοι ὁμοιοπαθεῖς, ἐπιτηρούμενοι ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, αἱ κεφαλαὶ δὲ τούτων θὰ κοσμῶσιν ἄλλα ἔσως μουσεῖα μετὰ τὸν θάνατόν των! Παρατηρήθη ὅτι ὀπισθεν τοῦ ἱνίου των ὑπάρχει ἐξόγκωσις τις ἀσυνήθης.

I. Γ. ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗΣ.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Γνωμικὰ καὶ ἀξιώματα τῶν Δρυιδῶν.

Παρατιθέμεθα τὰ γνωμικὰ καὶ ἀξιώματα τῶν Δρυιδῶν, ὅποια περιήλθον μέχρις ἡμῶν· πρέπει ὁμως νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι μόνον ἡ παράδοσις τὰ διετήρησε, διότι οὐδέποτε ἔγραφον αὐτὰ· εἶναι ὁμως πιθανὸν νὰ συνετέθησαν ἀπὸ ἄλλους λαβόντας ὁμως ὑπ' ὄψιν τὰ τῶν Δρυιδῶν ἔθιμα.

1. Εἰς τὰ δάση εἰσάγεται τις ὑπὸ τῶν ἱερέων.
2. Ὁ ἱερεὺς ἰξὸς κόπτεται διὰ χροῦ τοῦ δρεπάνου καὶ μετὰ μεγάλου σεβασμοῦ τὴν ἔκτην, εἰ δυνατόν, ἡμέραν τοῦ ἔτους.
3. Πᾶν ὅτι γεννάται κατάγεται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.
4. Δὲν πρέπει νὰ ἐμπιστεύονται τις τὰ μυστήρια τῶν ἐπιστημῶν εἰς τὴν γραφὴν, ἀλλ' εἰς τὴν μνήμην.
5. Πρέπει νὰ φροντίζῃ τις πολὺ περὶ τῆς ἀνετροφῆς τῶν παιδῶν.
6. Οἱ ἀπειθεῖς πρέπει νὰ ἀπομακρύνονται τῶν θυσιῶν.
7. Αἱ ψυχαὶ εἶναι ἀθάνατοι.
8. Αἱ ψυχαὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ σώματος μεταβαίνουσιν εἰς σώματα ἄλλων.
9. Ὁ κόσμος ἐὰν ἀπολεσθῆ, θὰ ἀπολεσθῆ διὰ τοῦ πυρὸς ἢ τοῦ ὕδατος.
10. Εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις πρέπει νὰ θυσιασθῆ ἄνθρωπος! Τὸ δὲ μέλλον προλέγεται ἢ ἐκ τῆς πτώσεως τοῦ σώματός του, ἢ ἐκ τῆς ζήτησός του αἵματός του ἢ ἀπλῶς ἐκ τῆς πληγῆς τῆς.
11. Οἱ αἰχμάλωτοι τοῦ πολέμου ἢ θύονται ἐπὶ τῶν βωμῶν, ἢ ἐγκλειόμενοι ἐντὸς λυγίνου καλῆμου καίονται ζῶντες πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν.
12. Τὸ ἐμπόριον μετὰ τῶν ξένων ἀπαγορεύεται.
13. Ὁ τελευταῖος φθάσας εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν τιμωρεῖται μὲ θάνατον.
14. Τὰ παιδιὰ ἀνατρέφονται μέχρι τῆς ἡλικίας δεκατεσσάρων ἐτῶν μακρὰν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς των.
15. Τὸ ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ δανεισθέν ἀργύριον ἀποδίδεται τοῖς δανεισταῖς εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.
16. Ἰπάρχει ἄλλος κόσμος ἐκτὸς τούτου.
17. Οἱ φίλοι οἵτινες ἐκουσίως φονεύονται διὰ νὰ συντροφεύσωσι τοὺς τεθνεῶτας φίλους των, θέλουσι ζῆσαι μετ' αὐτῶν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.
18. Πᾶσαι αἱ ἐπιστολαί, αἵτινες δίδονται εἰς τὸν τεθνεῶτα ἢ ρίπτονται εἰς τὴν πυρὰν θέλουσιν ἀποδοθῆ πιστῶς εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

19. Ὁ ἀπειθὴς διώκεται, δὲν λαμβάνει οὐδεμίαν δικαιοσύνην καὶ εἰς οὐδεμίαν τίθεται ἀρχήν.

20. Πάντες οἱ οἰκογενειάρχαι εἶναι βασιλεῖς ἐν ταῖς οἰκίαις των· ἔχουσι δικαίωμα ζωῆς καὶ θανάτου ἐπὶ τῶν γυναικῶν, τῶν τέκνων καὶ τῶν δούλων των. Τοιαῦτα εἶναι τὰ κυριώτερα τῶν Δρυιδῶν ἀξιώματα· ἀρκεῖ νὰ διατρέξῃ τις αὐτὰ διὰ νὰ ἐννοήσῃ πόσον ἦτο εὐκαλον εἰς τοὺς ἱερεῖς, τούτους νὰ ἄγωσι καὶ νὰ φέρωσι τὴν κοινὴν γνώμην καὶ τὰ πνεύματα πάντων.

Ἀσύτμημα ἐκ σιδηροδρόμου. Ἐνῶ τοσαῦτα κατὰ τὴν Δύσει παρέχει καλὰ τοῖς ἀνθρώποις ὁ σιδηροδρόμος, οὐχ ἦττον ὁμως ἐνίοτε συμβαίνουσιν ἐξ αὐτοῦ καὶ δυστυχήματα. Τοιοῦτόν τι συνέβη ἐσχάτως τῇ 28 τοῦ παρελθόντος Μαΐου ἐν Ἀγγλίᾳ μεταξὺ τῶν σταθμῶν Headcorn καὶ Staplehurst. Ὁ σιδηροδρόμος εἶχε νὰ διαβῆ ἐκ γεφύρας τινος· ἀλλὰ δυστυχῶς τὰ σιδηρὰ εἶχον παρεκτραπῆ τῆς φυσικῆς αὐτῶν θέσεως καὶ ἡ πρώτη σιδηράμαξα (wagon) ἔπεσεν· ἀλλ' ἐκ τῆς σφοδρᾶς ταύτης κινήσεως ἔπεσαν καὶ ἄλλαι ὀκτώ ἐκ τῶν ἀμαξῶν. Οὕτω λοιπὸν 10 μὲν ἐφρονεύθησαν, ἐξ ὧν ἐπτὰ γυναῖκες, 20 ἐπληρώθησαν καιρίως, καὶ 90 ἄλλοι περίπου ἐπληρώθησαν ἐλαφρῶς. Ἡ εταιρία τοῦ σιδηροδρόμου τούτου ἐπροσδιόρισε σύνταξιν τινα εἰς τοὺς ἀκρωτηριασθέντας ἐκ τῶν βαρέως πληγωμένων, καὶ εἰς τοὺς πλησιεστάτους συγγενεῖς τῶν θανόντων.

Χάρτης ἐκ ξύλου. Εἰς τὸ Ἐμπόριον ἐφημερίδα τῆς Γενούης, ἀναγινώσκωμεν νέαν ἐφεύρεσιν τὴν ἐξῆς. Ὁ Ἰταλὸς K. Maucci, πρὸ καιροῦ ἀποκαταστημένος εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν ἐφεύρε ἀπλοῦστερον τρόπον πρὸς κατασκευὴν χάρτου ἐξ οἰκισθῆσεν ὕλης, ἢτοι ξύλων, καλῶν, ἀχύρων καὶ ἄλλων φυτικῶν οὐσιῶν. Τὸ σκληρότερον ξύλον γίνεται ὡς ὁ βάμβαξ. Ὁ ἐφευρέτης, ὅς τις ἤδη ἔλαβε προνόμιον διὰ 17 ἔτη, ἐπεμψεν εἰς Ἰταλίαν χάρτην κατασκευασμένην ἐκ ξύλου ἐλάτης ἐξ ἀπλοῦ ἀχύρου καὶ ἐκ μίγματος ἀχύρου καὶ παλαισπάνων, πρὸς δὲ φυτίλιόν τι κατασκευασμένον ἐκ ξύλου ἐλάτης, ὅπερ δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὰ ἐκ βάμβακος. Σημειωτέον ὅτι ὁ κατασκευαζόμενος χάρτης εἶναι ἀριστος πρὸς γραφὴν καὶ ἀρίστη ποιότητος.

Ὁ παρὰ τοῦ Ναπολέοντος συγγραφεὺς βίος τοῦ Καίσαρος ἔδωκεν ἀφορμὴν οὐ μόνον εἰς ἀναριθμητὰ κριτικὰ ὑπομνήματα, ἀλλὰ καὶ ἐνεψύ-

χωσε γραφίδας καὶ χρώματα. Ἀναγινώσκωμεν εἰς τὰς Γαλλικὰς ἐφημερίδας ὅτι ὁ Κύριος Ἑρρίκος Μοντώ συνέθεσε *Λεύκωμα τῆς ζωῆς τοῦ Καίσαρος* (Album de la vie César), ἐργασία δι' ἣν ἔτυχε γενικῶν ἐπαίνων. Τὸ λεύκωμα τοῦτο περιέχει τὰ ἐπιστημότερα συμβάντα τῆς ζωῆς τοῦ Καίσαρος ὡς ἀριστοῦργημα δὲ θεωρεῖται ὁ ἐν τῷ λευκώματι τούτῳ *θρίαμβος τοῦ Καίσαρος*.

* Ὁ θεὸς Πλούτος. Οἱ ἀρχαῖοι παρέστησαν τὸν πλούτον τυφλὸν διανεμόντα τὰ δῶρα αὐτοῦ ἀνευ τάξεως μέτρου εἰς τοὺς καλοὺς, τοὺς κακοὺς, τοὺς τρελλοὺς καὶ τοὺς σοφοὺς, ἐγκαταλείπων τοὺς μὲν ἐν πενίᾳ, τοὺς δὲ πληρῶν ἐν ἀφθονίᾳ ἀγαθῶν. Ὁ πλούτος βαδίζει βραδέως καὶ ὑποσκάζων· ἀλλὰ φεύγει, ἐκτείνων τὰ πτέρυγιά του, ὅπερ σημαίνει ὅτι τὰ δῶρα αὐτοῦ ὀλίγον διαμένουσιν.

** Ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος ἐπολιόρει τὴν Τύρον τὸ 332 π. χ. εἶδε κατ' ὄναρ Σάτυρον. Ἐγερθεὶς ἐκάλεσε παρ' αὐτῷ τοὺς ὄνειροκρίτας, οἵτινες ἐξήγησαν εἰς αὐτὸν ὅτι ὁ Σάτυρος εἶναι εἰκονικὴ παράφρασις τῆς ἐνοίας Σά-Τυρος. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐκυρίευσεν τὴν Τύρον.

* Παραδείγματα γενναιοφυχίας. Εἰς Γάλλος στρατηγὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ἐν τῷ μέσῳ τῆς μάχης ἀνήγγειλαν ὅτι ὁ υἱὸς του ἐφρονεύθη. — Ἄς σκεφθῶμεν εἶπε, νὰ νικήσωμεν τώρα τὸν ἐχθρὸν, καὶ αὐριοῦν θὰ κλαύσω τὸν υἱόν μου. — Ἰπασπιστῆς τις τοῦ γαλλικοῦ πυρβολικοῦ ἀπόλεσε διὰ τῆς αὐτῆς σφαίρας ἣτις ἐφόνευσεν τὸν περίφημον στρατηγὸν Τυρέγγον, τὸν βραχίονά του· ὁ υἱὸς του ἤρχισε νὰ κλαίῃ, καὶ νὰ φωνάζῃ. — Σιώπα τέκνον μου, τῷ εἶπε δεικνύων τὸν Τυρέγγον· ἰδοὺ τίνα πρέπει νὰ κλαίωμεν. — Ταῦτα μᾶς ἀνεθυμίζουσι καὶ τὸ περίφημον ἐκεῖνο τῆς μητρὸς τοῦ Βρασίδου λόγιον, ὅταν ἤκουσε τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ τῆς Πολυλούς αὐτοῦ κἀφρόνας· ἔχει ἡ πατρίς.

* Ἡ γῆ καὶ ὁ ἥλιος. Ὁ Φραγγίζκος Ἀραγὼν θέλων νὰ δώσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς του εὐνόητον ἰδέαν τοῦ μεγέθους τῆς γῆς συγκρινόμενον πρὸς τὸ τοῦ ἡλίου, ἐστοχάσθη νὰ ἀριθμῆσῃ πόσους κόκκους σίτου μετρίου μεγέθους ἐμπεριέχει μία λίτρα. Εἶπε λοιπὸν, ὅτι ἐμπεριέχει 40,000, ἐπομένως ἐν δεκάλιτρῳ πρέπει νὰ περιέχη 400,000, ἐν ἐκατόλιτρῳ 4,000,000 καὶ 42 δεκάλιτρα 4,200,000. Συναθροίσας τότε εἰς ἓνα σῶρον τὰ 42 δεκάλιτρα τοῦ σίτου ἔθεσαν ἀντικρὺ εἰς μόνον κόκκον

κον και ειπεν εις τους ακροατας του. 'Ιδου εν συνόψει η γη και ο ηλιος. Η εξομοίωσις αὐτῆ ἐξέπληξε τους μαθητάς.

* *Σοκολάττα.* — Τὸ Κακάον εἶναι ἡ βᾶσις τῆς κατασκευῆς τῆς Σοκολάττας, ἣτις τοσοῦτον εὐάρεστος εἶναι εἰς τὴν γεῦσιν εἶναι δὲ σύνθεσις σακχάρου κακάου, καὶ ἄλλων τινῶν ἀρωματικῶν οὐσιῶν, ὁποῖα ἡ βανίλλα καὶ κανέλλα. Καταναλίσκεται δὲ κυρίως εἰς ἐκ Ἰσπανίαν καὶ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν. Ἡ κατὰ τὸ 1856 ἐξαγωγή αὐτῆς ἐκ τῆς Γαλλίας ὑπερέβαινε τὰς 268,000 χιλιόγραμμα.

* *Περίφημα ἀργυρωρυχεῖα.* Τὰ μᾶλλον ἀξιωμακα καὶ πλουσιώτερα ἀργυρωρυχεῖα εἶναι τὰ ἐν τῇ Μεξικῇ Περούβια, Εὐκνέμφ (Bonus—Aeres) Χιλλί, ἐν ταῖς Ἡνωμέναις πολιτείαις καὶ Κολομβία. Εἰς τὴν Εὐρώπην δὲ ἀξία λόγου ἀργυρωρυχεῖα εἶναι τὰ ἐν Οὐγγαρία, τὰ ἐν Τρανσυλθανία, τὰ ἐν Νορβηγία, καὶ Σουηδία, τὰ ἐν Σαξωνία κλ. Εἰς πάντα τὰ ἐν Εὐρώπῃ ἀργυρωρυχεῖα ὁ ἀργυρος ἀπαντᾷται ὑπὸ τὴν μορφήν θειούχου ἀργύρου, ἐν δὲ τῇ Ἀμερικῇ οὐ μόνον ὑπὸ ταύτην τὴν μορφήν ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ χλωρούχου ἀργύρου. Μ.**

* *Φωνὴ Ἰχθύων.* Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὁ Κ. Armand Moreau ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν ἐν Παρισίοις ὑπόμνημα, ἐν ᾧ διὰ παραδειγμάτων καταδεικνύει ὅτι ἰχθύς τινὲς ἐκφέρουσιν ἤχους ἢ φωνὰς διὰ νευρικῆς τινος ἐνεργείας ἀπαρκαλλάκτως, ὡς ἐξάγεται φωνὴ ἐκ τοῦ λάρυγγος τῶν τῆς ἀνωτέρας κλάσεως ζῶων.

Οἱ ἰχθύες τοῦ γένους τῆς Τρίγλης ἐκφέρουσιν ἰδίους τινὰς ἤχους, διὸ καὶ καλοῦνται παρὰ τῶν Γάλλων ἀλιέων Grondins καὶ παρὰ τῶν Ἄγγλων Gurnards, ἧτοι ἰχθύες γρύζοντες.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἀναφέρει ἰχθὺν καλούμενον *Λύρα* παρὰ τοῖς Ἕλλησι· καὶ μέχρι σήμερον οἱ Ἴταλοι μεταχειρίζονται τὴν λέξιν ὄργανον ὅπως δηλώσωσιν εἶδος ἰχθύος, οὗ ἡ φωνὴ ἢ ὁ ἤχος εἶναι ὅμοιος ὄργανου. Εἰς τὸ γένος τῆς Τρίγλης ἡ ἀεροφόρος κύστη εἶναι ἐφωδιασμένη με ἰσχυράς καὶ παχεῖς μύνας, οἵτινες ἐξεταζόμενοι διὰ μικροσκοπίου φαίνονται χαρκαωτοί. Δέχονται δὲ δύο ὑπερμεγέθη νεῦρα, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ὁστοῦ προιόντα, κάτωθεν τῶν πνευμογαστρικῶν νεύρων καὶ ἐγγύθεν τοῦ πρώτου βραχιαίου ζεύγους. Ὁ μυζώδης ὕμνη τῆς ἀεροφόρου κύστεως ἀποτελεῖ διάφραγμα, τὸ ὁποῖον ὑποδιαιρεῖ τὴν κοιλίαν εἰς δύο δευτερεύοντα μέρη, κοινωνοῦντα πρὸς ἄλληλα διὰ

κυκλοτεροῦς ὁπῆς παραπλησίαις κόρης ὀφθαλμοῦ.

Τὸ διάφραγμα τοῦτο ἐξεταζόμενον διὰ μικροσκοπίου ἐπιδεικνύει πολυκράθιμους κυκλοτερεῖς καὶ συγκέντρους περὶ τὴν ὁπῆν, ἀποτελούσας σφιγκτήρα, ὅστις ἀπορροφᾷ μύωδεις τινὰς ἴνας, πιπτούσας καθέτως ἐπὶ τῶν ἐραπτομένων τοῦ κύκλου.

Τοιαῦτα διάφραγματα ὑπάρχουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐντελῶς εἰς διάφορα ἄλλα εἶδη ἰχθύων, συντελοῦντα ὡς ὄργανα τῆς φωνῆς τῶν. Ὁ Μ. Moreau ἀπέδειξε τοῦτο διὰ πειραμάτων. Φονεύσας Τρίγλαν, εἰσήζεν ἀσθενεῖ τι βευστὸν ἠλεκτρικὸν εἰς τὰ νεῦρα τὰ ὁποῖα συνεννοῦνται μετὰ τῆς ἀεροφόρου κύστεως, καὶ ἀμέσως παρήχθησαν οἱ χαρακτηριστικοὶ ἤχοι τοῦ γένους τούτου τῶν ἰχθύων.

Τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα παρήχθη καὶ διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν μύων, ἀλλ' ὑπὸ δυνατωτέρου βευστοῦ.

* *Ἡ νήσος Μαδέρα ἐν Ἀγγλίᾳ.* Συνίσταται ἐν Λονδίῳ ἐταιρία, ἧς τὸ κεφάλαιον συνίσταται ἐκ λιρῶν 250,000, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ καταστήσῃ τεχνικὴν Μαδέραν διὰ τοὺς ἀσθενεῖς τοὺς ἔχοντας μὲν ἀνάγκην κλιματὸς ἡπιωτέρου, μὴ δυναμένου δὲ νὰ υποστῶσι τὰς δεινοπαθείας καὶ τοὺς κινδύνους μακροῦ πλοῦ. Ἡ νέα Μαδέρα θέλει κεῖται πλησιέστατα τοῦ Λονδίνου καὶ σύγκριται ἐξ 440 στρεμμάτων ἢ 566,580 τετραγωνικῶν μέτρων γῆς. Θέλει εἶσθαι κεκαλυμμένη δι' ὕλων καὶ μεταπεποιημένη εἰς θαυμαστὴν τοπογραφίαν, ἐν ἣ θὰ διατηρῆται διὰ διαφορῶν μέσων ἡ θερμοκρασία καὶ ἡ κατάστασις τῆς ἀτμοσφαιρας ὡς ὑπάρχουσι ἐν τῇ νήσῳ Μαδέρα, τῇ πλησίον τῶν παραλίω τῆς Ἀφρικῆς κειμένη, καὶ ἀνηκούση τῇ Ἰσπανίᾳ. Ἐν τῷ ὀραίῳ τούτῳ τόπῳ θέλουσι κτισθῆ οἰκίαι διὰ τοὺς ἐκ στηθικῶν νοσημάτων πάσχοντας. Πλείστοι ἰατροὶ τοῦ Λονδίνου, ὅπου ἡ φθίσις δεινῶς μαστίζει τοὺς κατοίκους, ἐπήνεσαν τὴν ἐπιπόνησιν ταύτην ὡς ἀληθῶς ὠφέλιμον.

ΑΙΝΙΓΜΑ.

* Ἐν οἰκίαις, ἐν καλύβαις κ' ἐν σπηναῖς φιλε, μ' εὐρίσκεις, κ' ἐν τῷ Οὐρανῷ ἢ ἴσως ἐν τῷ Ἄδῃ μ' ἀναμένεις, καὶ ἐν πόλεσιν ὡσαύτως κ' ἐν φρουρίοις πρώτη κείμαι. * Ἄν τὸ πρῶτον γράμμα κόψῃς, ἢ γῆ πᾶσα τότε εἶμαι, ἄνω, κάτω στρέψον, ἴδε, πόθεν ἀρωγὴν προσμένεις; ἄνευ τῆς ὑπάρξεώς μου κ' ἐγὼ θνήσκω καὶ σὺ θνήσκεις.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλαδ. αἰνίγματος. — ΠΑΡΙΣ

Η ΔΕΣΠΟΣΥΝΗ ΔΕ ΜΑΛΕΠΕΡ ¹⁾.

Ἡ θαλαμηπόλος ὤθησε πλησίον τῆς Κυρίας τῆς μικρῶν τράπεζαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀπέθεσε, μεταξὺ δύο κηρίων, μικρὸν κιβώτιον. Ἡ Κυρία δὲ Μαλεπέρ τὸ ἤνοιξεν ἦσαν δὲ ἐν αὐτῷ διάφοροι θῆκαι, εἰς χωρίσματα βελούδινα, διὰ ζάχαριν, διὰ καφφέ καὶ δύο μικρὰ κυβία ἀργιλόπλαστα, αὐτὰ ταῦτα τὰ εὐρισκόμενα τώρα ἐπὶ τῆς ἐστίας. . .

— Α! ἐπιθύρισα συμπιέζων διὰ τῶν χειρῶν τὸ μέτωπόν μου, καλὰ τὸ ἔλεγον ἐγώ! . .

Ὁ Μαρκέσιος θεωρήσας με ἔχαμογέλασεν ὀλίγον καὶ ἐξηκολούθησεν,

— Ὅταν ὁ καφφές ἔγεινεν, ἡ Κυρία δὲ Μαλεπέρ πληρώσασα ἡ ἰδία τὰ δύο κυβία μοι ἐπαρουσίασε τὸ ἐν καὶ λαβοῦσα τὸ ἕτερον, εἶπεν. — Δεσποσύνη Βωαναί, εἰδοποίησον τὴν θυγατέρα μου, ὅτι ἀναμένω αὐτὴν τίποτε περισσότερον μὴ τῇ εἴπῃς, σὲ παρακαλῶ.

Ἐβρίγησα, ἄφρωνος διέμεινα ἡ Βαρωνίς μειδιᾶσα διὰ τὴν συστολήν μου ταύτην μ' εἶπε σχεδὸν εἰρωνικῶς. — Ἐὰν ἤθεθε κόρη ἴσως ἦτο συγχωρητέα τοιαύτη συστολή καὶ σιωπήσασα ἐπὶ μικρὸν ἐπρόσθεσε μετὰ τόνου σοβαρωτέρου, — Ἡ κόρη μου ἀγνοεῖ ὅτι ἤλθετε, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἀπορήσητε, ἐὰν δὲν σὰς ὑποδεχθῆ ὅπως σὰς ἀνήκει.

— Πρὸς τὸ παρὸν οὐδὲν ἀξιώ, εἶπον ἐντόνωσ, ἐλπίζω μόνον νὰ κατασταθῶ ἀξίος τῆς προωρισμένης μοι εὐδαιμονίας.

Κατ' αὐτὴν σχεδὸν τὴν στιγμὴν εἰσῆλθε καὶ ἡ δεσποσύνη δὲ Μαλεπέρ με βῆμα ἐλαφρὴν διὰ τῆς ἀντιθέτου θύρας. Ἄλλ' ἰδοῦσά με ἐστάθη ἀποτόμως καὶ μ' ἐφάνη ὅτι ἐδοκίμασε νὰ φύγῃ. Ἡ μήτηρ τῆς ἠγέρθη τότε, ἐπειδὴ φαίνεται ἐνόησε τὸν δισταγμὸν τῆς, καὶ ἐπανήγαγεν αὐτὴν διὰ τῆς χειρὸς, λέγουσα μοι περιχαρῶς. — Σὰς παρουσιάζω τὴν κόρην μου, Κύριε Μαρκέσιε ἡ μοναξία, βλέπετε, τὴν κατέστησεν ἀγρίαν, ἀλλ' ὅταν συναναστραφῆ τὸν κόσμον θέλει συνοικειωθῆ.

Ἡ νέα κόρη ἀνταπεκρίθη μόνον δι' ὑποκλίσεως εἰς φιλοφρόνητικόν τινα λόγον τὸν ὁποῖον ἐπιθύρισε καὶ ἐκάθισε μετὰ ταῦτα σύννου, ψυχρὰ καὶ σχεδὸν ἀγέρωχος. Πραγματικῶς ἡ ζοφερά αὕτη διάθεσις, ἢ ἡ μήτηρ τῆς ἐπροσπάθει νὰ δικαιολογήσῃ, προέβαινε μέχρις ὑπερβολικῆς συστολῆς, μέχρις ἐντελοῦς ἐλλείψεως φιλαρεσκείας τοσοῦτον ὅμως θέλ-

(1) Συνέχεια ἀπὸ φυλλαδίου 62.

γητρον εἶχεν ἡ μορφή τῆς, ὥστε μ' ὄλην τὴν φανερὰν ἀδιαφορίαν τῆς ἀκαταμαχῆτως εἴλκυε τὰς καρδίας. Ἡ παρούσα εἰκὼν μικρὰν ἰδέαν εἶδει περὶ τοῦ ἐξαισίου τούτου πλάσματος· ποῖα τῶντι γραφικὴ ἠδύνατο νὰ πρραστήσῃ τὸ δροσερὸν χρομά τῆς, τὴν γλυκυτάτην λάμψιν τῶν βλεμμάτων τῆς, τὸ ἠδυπαθὲς μειδιάμά τῆς; ὦ! ναί, ἦτο θαυμασίως ὠραία, ἔχουσα τὸ ἀκαταμάχητον ἐκεῖνο θέλητρον, τὸ δελεάταν τὸν πρῶτον ἀνθρώπον, καὶ τὸ ὁποῖον τὸν ἴδιον αὐτὸν ὄφιν ἤθελε μαγεύσει, ἐὰν πεπλασμένος ἦτο ἐκ τῆς θνητῆς ἡμῶν ὕλης. Κατετέλχθη ὑπὸ τῆς ὠραιότητος τῆς κόρης ταύτης, ἡ δὲ ταραχὴ τῆς ψυχῆς μου τοσοῦτον μεγάλη ὑπῆρξεν, ὥστε ἔχασα τὴν παρουσίαν τοῦ πνεύματός μου καὶ θὰ μ' ἐνόμισαν ἀναμφιβόλως εὐήθη κατ' ἐκείνην τὴν ἐσπέραν, καθ' ἣν ἐγὼ κατὰ πρῶτην φορὰν ἠσθάνθην ὅτι ἐμμανῶς ἤρχιζον ν' ἀγαπῶ.

Ἡ Κυρία δὲ Μαλεπέρ ἔπινε τὸν καφφέ τῆς διὰ μικρῶν ῥοφημάτων, δίδουσα πάντοτε αὐτὴ τροφήν εἰς τὴν συνομιλίαν.

— Ἀκριβῆ μου, εἶπε βίπτουσα βλέμμα ἐπὶ τοῦ ἀπλοῦ στολισμοῦ τῆς θυγατρὸς τῆς, διατί εἶσαι τόσον κακῶς ἐνδεδυμένη με αὐτὴν τὴν Ἰνδικὴν ἐσθῆτα καὶ πέδιλα ἄνευ πτερνῶν; Καὶ τὴν κόρην σου, πῶς τὴν ἔχεις οὕτω χαμηλὰ δεδεμένην καὶ χωρὶς πούδραν; φαίνεται δὲν σ' ἐκτένισε σήμερον ἡ Βωαναί, καὶ διὰ τοῦτο εἶσαι τόσον ἄσχημος.

— Τῶντι! μῆτέρ μου, ἐπιθύρισε ἡ νέα κόρη ὑψοῦσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ καθρέπτου εὐρισκόμενου ἐνώπιόν τῆς, καὶ ἐντὸς τοῦ ὁποῖου πρὸ ἐνὸς τετάρτου ἐθαύμαζον ἐγὼ τὴν ὠραίαν ξανθὴν κόρην τῆς μεμερισμένην εἰς ἀτημελήτους βοστρύχους καὶ ἀνηρημένην διὰ κτενίου ἐκ χελωνοστράκου, τὴν διχφάνειαν τῆς ἐπιδερμίδος τῆς καὶ τὸ κομψὸν ἀνάστημά τῆς, τὸ μόλις περισφιγγόμενον ἐντὸς Ἰνδικῆς ἐσθῆτος κυανῆς με μεγάλα κλαδία. Ἄμα ἀπήντησε τὸ βλέμμα μου εἰς τὸν καθρέπτου ἐστρεψε πάραυτα τὴν κεφαλὴν ἐξ ἀμνηχανίας μᾶλλον ἢ δειλίας.

— Συγχωρήσατέ τιν, Κύριε, ἐξηκολούθησεν ἡ Βαρωνίς ἀπευθυνθεῖσα πρὸς ἐμέ· δὲν ἐγνώριζεν ὅτι θὰ εἶχομεν ξένον τὴν ἐσπέραν ταύτην, ἄλλως ἤθελεν ἐνδύθῃ καταλλήλως διὰ τὸν δεῖπνον. Ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ ἐπιμελῆται τὴν ἐνδυμασίαν τῆς, ἀλλὰ δὲν με ἀκούει, δῆσχυριζομένη πάντοτε, ὅτι δὲν δύναται νὰ περιπχτήσῃ με πέδιλα ὑψηλόπτερνα.

— Ἡ δεσποσύνη ἔχει κατὰ τι δίκαιον, ἀπεκρίθη, εἶναι πραγματικῶς δύσκολον νὰ κρατῆ τις

ἐαυτὸν εἰς ἰσοσταθμίαν μετ' ὑποδημάτια ὡς τὰ ἐδικά σας, Κυρία Βαρωνίς.

— Καθόλου, ὑπέλαβεν αὐτὴ ζωηρῶς· δὲν εἶναι παρὰ συνήθεια· ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ κάμω οὔτε ἐν βῆμα ἐξω τοῦ δωματίου μου μετὰ σανδάλια, ἐνῶ μετὰ τὰ μικρὰ ταῦτα ὑποδημάτια περιπατῶ καλλίστα.

Καὶ προέθεσε τὸν μικρὸν πόδα αὐτῆς, ὑποδημένον μετὰ τὸν παράδοξον ἐκεῖνον τρόπον, κτυπῶσα διὰ τῆς πέτρης τὸν τάπητα. Ἐπρόσθεσε δὲ ἔπειτα μετὰ ἀναστεναγμὸν. — Ἐχόρευσα μετὰ ταῦτα ὑποδημάτια εἰς τινὰ χορὸν προσωπιδοφόρων, ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Ριχαλιέως, ὅπου μετέβην ἐνδεδυμένη ὡς ποιμενίς. Πόσος καιρὸς ἔκτοτε παρήλθεν!

Ἐπειτα μεταβαίνουσα ἀπὸ τὰς παιδαριώδεις εἰς σοβαρωτέρας ἰδέας ἐπανελάθε, — ἦ! εἶναι φρικτὸν, Κύριε, νὰ ζῆ τις, ὡς ζῶμεν ἡμεῖς, μακρὰν τῶν συναναστροφῶν, σχεδὸν ἄνευ συγκοινωνίας μετὰ τοῦ κόσμου. Ὅτε ἦλθον εἰς τὰ ἄγρια ταῦτα μέρη δὲν ἐφανταζόμην, ὅτι ἤθελον ταφῆ διὰ παντὸς ἐνταῦθα· οὔσα νῆα καὶ ἔχουσα ἀρκετὰ ἔτη ἔμπροσθέν μου, ἔλεγον ὅτι ἤθελον μ' ἀπομείνει μερικὰ ὥστε ν' ἀπολαύσω τὸν κόσμον, καὶ διὰ τοῦτο ὑπέμεινα τὴν ἐρημίαν μου καὶ τὴν πληξίν μου, ἀφίνουσα ἀδιαφόρως νὰ παρέρχεται ὁ καιρὸς καὶ ἡ νεότης μου νὰ μ' ἀποχαιρετῆ. Ὁ Βαρῶνος ἀπὸ εὐγένειαν κινούμενος ἤθελε νὰ μ' ἐπαναγάγῃ εἰς Παρισίους, ἂν καὶ ἠγάπα τὴν ἐξοχὴν ἄλλ' ὡσάκις τὴν ἀνοίξιν καὶ τὸ φθινόπωρον ἐγγίνετο λόγος περὶ τοῦ ταξιδίου τούτου, πάντοτε ἐμποδιζόμην, ἕνεκα τῶν πολλῶν τέκνων, τὰ ὅποια ἀπέκτησα. Ἐὰν δὲν ἐτακτοποιῶν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ κατάλοιμά μου, καὶ ἐὰν δὲν εἶχον μετ' ἐμοῦ τὴν καλὴν Βωανναί ἤθελον ἀποθάνει ἐκ τῆς πληξείας καὶ τῆς ἀνίας.

— Εὐτυχῶς ὡς ἀπέμεινον ἐν τέκνον, Κυρία Βαρωνίς, ἀπεκρίθη μετὰ συστολῆς, καὶ ἐνασχολουμένη εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῆς θυγατρὸς σας διεσκεδάξατε ἀναμνηστικῶς τὴν μοναξίαν σας.

— Εἶναι ἀληθές, ἀπεκρίθη αὐτὴ κύπτουσα πρὸς τὴν δεσποσύνην δὲ Μαλεπέρ, ὅπως προσηκούσα εἰς τὴν κόμην τῆς ταινίας τινὰ τυχαίως εὐρεθείσαν ἔμπροσθέν τῆς ἢ μικρὰ αὐτῆ δὲν ἔλειψε ποτὲ ἀπὸ πλησίων μου· ἐγὼ τὴν ἐδίδαξα ν' ἀναγινώσκῃ ἠθέλησα ἀκόμη νὰ τὴν διδάξω μουσικὴν, ἀλλὰ νὰ σας εἶπω τὴν ἀλήθειαν δὲν τὸ κτώρθωσα. . . μόνη τῆς σχεδὸν ἀνετράφη ἢ κόρη μου. Μεταξὺ τῶν ἐπίπλων ἅτινα ἔφερον ἐκ Παρισίων, εὐρέθη καὶ τις μικρὰ βιβλιοθήκη ἀπὸ ἐκλεκτὰ συγγράμ-

ματα τοῦ θεοῦ μου δ' Ἀρθλαῖ, δικαστοῦ, φιλοσόφου καὶ πεπαιδευμένου, σχεῖσιν ἔχοντος μετὰ τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης. Ἡ θυγάτηρ μου ἔλαβε κατοχὴν τῶν νέων καὶ παλαιῶν τούτων συγγραμμάτων καὶ τὰ ἀναγινώσκει μετὰ τὴν μεγαλειτέραν εὐχαρίστησιν. Σήμερον διήλθεν ὅλην τὴν ἡμέραν ἀναγινώσκουσα ὀγκώδη τινα τόμον.

Ἐτόλμησα τότε νὰ ἀποταθῶ πρὸς τὴν δεσποσύνην δὲ Μαλεπέρ, καὶ τὴν ἠρώτησα ὅποιον ἦτο τὸ βιβλίον, τὸ τοσοῦτον ἐνδιαφέρον αὐτῆν.

— Ἡ φιλοσοφικὴ ἱστορία τῶν δύο Ἰνδιῶν ὑπὸ τοῦ Ἀββά Ραϊνάλ, μ' ἀπεκρίθη. Εἶναι ἀξιόλογον βιβλίον, ἀλλὰ δυσανασχετῶ διὰ μερικὰ χωρία εὐνοϊκὰ ὑπὲρ τῶν Ἰησοῦιτων.

— Καὶ πῶς! καταφέρεσθε ἐναντίον αὐτῶν; τῆ εἶπον. Μήπως εἴθε, δεσποσύνη, ὄπαδός τοῦ Ἰανσενίου.

— Ὅχι, Κύριε, τίποτε δὲν εἶμαι, ἀπεκρίθη ἐντόμως.

— Χαίρω, ὅτι ἡ κόρη μου ἀγαπᾷ τὴν ἀνάγνωσιν· εἶναι καταφύγιον ἐναντίον τῆς πλήξεως, ἐξηκολούθησεν ἡ Βαρωνίς, παίζουσα μετὰ τὴν ταμπακοθήκη τῆς ἐγὼ ὅμως δὲν ἔχω πνεῦμα ἐπιδεκτικὸν σπουδῆς, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὑποφέρω τὰ ἐμβριθῆ συγγράμματα.

— Ἀλλὰ θὰ ἔχετε ἐνταῦθα ἄλλα μέσα διασκεδάσεως, εἶπον ἐγὼ ἀπορῶν διὰ τὴν ἀνάτονον κορυφότητα τῆς γυναικὸς ταύτης, καὶ ἐὰν μοι ἐπιτρέπητε μίαν συμβουλήν, Κυρία Βαρωνίς, ἤθελον ὡς παρακινήσει νὰ περιδιαβάξαιτε εἰς τὰ ὠραία ποιμενικὰ κτήνη, τὰ ὅποια ἔχουν περισσώτερα ἄνηθ' ἢ παρα χόρτα· μήτε οἱ ὠραιότεροι κῆποι δὲν παριστάνουσι μαγευτικώτερον θέσμα.

— Ναί, πραγματικῶς εἶναι ὠραία, εἶπον ἀπροσέκτως· ἀλλὰ αἱ ὁδοὶ εἰς τὰ μέρη ταῦτα δὲν εἶναι καθὼς αἱ τῶν Βερσαλλιῶν· πρέπει διὰ νὰ φθάσῃ τις ἐκεῖ νὰ διέλθῃ ἕνα πλήθος κρημῶν.

— Τότε ἀναζητήσατε πλησιέστερον, τῆ εἶπον· εἰς τὴν θέσιν σας, Κυρία Βαρωνίς, ἤθελον ἐνδιαφερόσθαι εἰς τὰ κηδέκιστα τοῦ ἀγροτικοῦ βίου· ἤθελον καταβάνει εἰς τὸ χωρίον καὶ ἤθελον εἰσχωρεῖ εἰς τὰς καλύβας τῶν γεωργῶν. . .

— Οὐρ! ἀνεφώνησεν αὐτὴ γελωσα. Τί εἶν' αὐτὰ ὅπου με συμβουλεύετε! Ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ τοὺς ὑποφέρω ἀπὸ μακρὰν ὅταν τοὺς βλέπω τὰ Κυριακὰς, καὶ θέλετε καὶ νὰ τοὺς πλησιάζω; Ἀστραπὴ ἀγνακτικῶς διέλαμψεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς δεσποσύνης δὲ Μαλεπέρ, ταῦτα ἀκουσάσης, καὶ κίνημά τι ἀνεπαίσθητον ἔκαμεν

πρὸς τὸ νὰ ἀπομακρυνθῇ τῆς μητρὸς τῆς· ἐξ ἐναντίας δὲ ἐπεδοκίμαζε σιωπηλῶς τοὺς ἐδικούς μου λόγους· μετὰ τινὰς στιγμὰς στραφείσα πρὸς ἐμὲ μὴ εἶπεν ὀλιγώτερον σοβαρὰ. — Καὶ ὑπάρχουν τινόντι ὠραία ἄνηθ', Κύριε, εἰς τὰ ὄρη μας;

— Τὰ λαμπρότερα τῶν κήπων μας! Βλέπει τις ἐκτάσεις μεγάλας κατασκεπαστοὺς ἀπὸ ἔκ κυανόλευκα· παρεκεί ἀκόνιτα μετὰ κρᾶνον ἰώδη, καὶ τόσα ἄλλα ὠραία καὶ σπάνια φυτὰ. Ἀλλὰ τὰ μέρη ταῦτα τὰ γνωρίζετε καλῶς ὑμεῖς, δεσποσύνη; περιδιαβάξατε συχνάκις ἐκεῖ;

— Οὐδέποτε, Κύριε, ἀπεκρίθη μετὰ ψυχρότητος· διότι ἡ μήτηρ μου ἐξέρχεται μόνον τὴν Κυριακὴν μεταβαίνουσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ δὲν μοι ἐπιτρέπει οὔτε ἐν βῆμα νὰ κάμω ἄνευ αὐτῆς.

— Ἰδοῦ, ἦλθε καὶ ὁ Βαρῶνος, εἶπεν ἡ Κυρία δὲ Μαλεπέρ στρεφόμενη πρὸς τὸ ἡμινηνεωγμένον παράθυρον, ἐμβαίνει εἰς τὴν αὐλήν!

Καὶ τινόντι ἠκούσθη θόρυβος, ὕλακκι κυνῶν, καὶ σχεδὸν παρευθὺς τὸ δάπεδον παρακειμένης αἰθούσης ἔτριξεν ὑπὸ τὸ στερεὸν βάθισμα τοῦ Βαρῶνου, ὅστις ἐπαρουσιάσθη κρατῶν κυνηγετικὸν πυροβόλον καὶ εἰς τὴν βράχιν φέρων σάκκον. Τῆ ἀληθεία ἂν τὸν ἀπῆντων ἀλλοῦ ἤθελον τὸν ἐκλάθει ὡς λαθροθήραν. Ἀφοῦ δὲ ἐβρίψῃ τὸν πῖλον τοῦ εἰς τὸν σκίμποδα καὶ ἐσπόγγισε τὸ ἡλιοκαυμὸν μέτωπόν του, προσελθὼν τότε μετὰ ἡσπασθῆ ἐγκαρδίως καὶ μ' ἠρώτησε περὶ τοῦ πατρὸς μου.

— Καλησπέρα, Κυρία, καλησπέρα κόρη μου, εἶπε μετὰ ταῦτα· μαντεύσατε τί κυνήγιον ὡς ἔφερον;

— Ἡ λαγωῦς, ἢ πέρδικας, εἶπεν ἡ δεσποσύνη δὲ Μαλεπέρ, εἰσάγουσα τὴν χεῖρα τῆς ἐντὸς τοῦ σάκκου.

— Καὶ τὸ ἐν καὶ τὸ ἄλλο, ἀπεκρίθη ὁ Βαρῶνος θριαμβευτικῶς. Ἐγὼ τρεῖς ἀγρίορνιθας, δύο ἐρυθρὰς πέρδικας καὶ δύο λαγωῦς, διὰ τοὺς ὁποίους ἔτρεξα ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ πάλιν δὲν ἤθελον κατορθῶσαι τίποτε, ἐὰν δὲν με συνέδραμεν ὁ μεγαλόσωμος ἐκεῖνος νέος, ὅστις εἶχε καρδίαν κατὰ τοὺς τελευταίους ἀγῶνας τὸ κασιτέρινον ἀγγεῖον.

— Ὁ Πινατέλ; ἠρώτησεν ἡ νέη κόρη.

— Ναί, αὐτὸς, ἀπεκρίθη ὁ Βαρῶνος ἐξαπλόων τὴν ἄγραν του. Εὐρέθη ἐκεῖ κατὰ τύχην μετὰ τὸν κύνα του, κύνα, τῆ ἀληθεία, διὰ τὸν ὅποιον ἤθελον θῶσαι εὐχαρίστως δέκα σκούδα. Νὰ ἰδῆτε, ἐκτύπησα τὸν λαγῶν εἰς τὰ νεφρὰ, καὶ ἐκῆλθη, ἔπε-

σεν εἰς τὸ βάθος ἐνὸς κρημνοῦ· οἱ κύνες ἐφοβήθησαν νὰ καταβῶσιν ὡς καὶ αὐτὸς ὁ φοβερός Λέανδρος δὲν μ' ὑπήκουσε. Τότε ὁ Πινατέλ ἔτρεξεν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ζώου μετὰ τὸν κύνα του καί μοι τὸ ἔφερον. Ἄ! ἐπρόσθεσε, κενῶν τὸν σάκκον του, τί εἶναι πάλιν αὐτὸς ὁ ἀνθρωπίσκος;

— Νὰ ἰδῶμεν! ἀνέκραξαν αἱ δύο γυναῖκες.

Ἦτο δὲ μικρὸς ἀνθρωπίσκος ξύλινος, εἶδος τῶν κούκλων τῆς Νουρεμβέργης, ἀτέχνως κτετριγασμένος διὰ τῆς ἄκρας μαχαιριδίου.

— Καὶ τί παριστάνει τὸ ξύλινον τοῦτο κομμάτιον; εἶπεν ἡ Κυρία δὲ Μαλεπέρ παρατηροῦσα αὐτὸ χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίση.

— Νομίζω, κυνηγόν, ἀπεκρίθη ὁ Βαρῶνος, διότι κρατεῖ πυροβόλον.

— Ἀπατάσθε, πάτερ μου, εἶναι βοσκὸς φυλάττων τὰ ποιμνία του καὶ στηριζόμενος ἐπὶ τῆς βράβδου του, διέκοψεν ἡ δεσποσύνη δὲ Μαλεπέρ ἀρπαζούσα τὸν ἀνθρωπίσκον.

— Μὴ, μὴ τὸ ἐγγίξῃς, κόρη μου, ἄνευ χειρατίων, ἀνέκραξεν ἡ Βαρωνίς· τίς ἠξέουρει ἀπὸ ποίως χεῖρας κατεσκευάσθη ἢ χωριάτικη αὐτῆ εἰκὼν· βεβαίως κανένας βοσκὸς τὴν ἔκαμεν εἰς τὸν σταυλὸν του καθήμενος εἰς τὰ ἄχυρα.

— Ναί, πολλὰ πιθανόν, ἀπεκρίθη ἡ νέη κόρη συνθλίβουσα ἐντὸς τοῦ θυλακίου αὐτῆς τὸν ἀνθρωπίσκον.

— Ἴσως εἶναι εἰκὼν τις ἀγίου, τὴν ὅποιαν θὰ ἐφύλαξεν ὁ θηροφύλαξ εἰς τὸν σάκκον μου, ὅπως μοι φέρῃ εὐτυχίαν, ἐπρόσθεσεν ἀφελῶς ὁ Βαρῶνος ἀπαλλακτικῶς τῶν ὄπλων του. Ἐπειτα βίψας τὴν πυριτοθήκην του ἐπὶ τῆς μικρᾶς τραπέζης ἐξηπλώθη εἰς σκίμποδα ἀκουμβήσας τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν ἐκ δαμάσκου μαργαριτολεύκου προσκεφαλαίων. Ἡ κυρία δὲ Μαλεπέρ καθήμενη ἀντικρὺ αὐτοῦ, ἔπαιζε μετὰ τὸ ριπίδιόν τῆς βοφοῦσα ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἰσπανικὸν ταμβάκον ἐκ μικρᾶς κεχυρωμένης ταμβακοθήκης. Φαντασθῆτε ὅμως τὴν ἀντίθεσιν τῶν δύο τούτων προσώπων· ὁ μὲν μετὰ τὸ χονδρὸν κυανόχρουν ἐνδυμά του, μετὰ τὰ δερμάτινα ὑποδήματά του μέχρι γονάτων, ἡλιοκαυμένος, ἀναστήματος κολοσσίου καὶ μετὰ χεῖρας πλατείας καὶ τριχώδεις· ἡ δὲ ἄλλη μετὰ τὰς κοσίμβας τῆς, μετὰ τὰ τρίχαπτά τῆς, λεπτοκαμημένη, χαρίσσεια καὶ τὴν κομψότητα ἔχουσα μεγάλῃς κυρίας. Ἐγὼ ἰστάμην ἐκπληκτος καὶ τοὺς ἐθεώρου.

Ὁ Βαρῶνος ἐζήτησε πληροφορίας περὶ τῆς αὐλῆς, καὶ ἡ συνδιάλεξις φυσικῶ τῷ λόγῳ κατήντησεν ἐπὶ τῶν τελευταίων πολιτικῶν συμβεβηκότων

‘Ο γέρων εὐγενής μὴ κατανοῶν τὴν ἔντασιν τῆς τολμηρᾶς στάσεως, ὡς τὴν ἀπεκάλει, ἐξεφράζετο κατ’ αὐτῆς μὲ πολλὴν ἀγανάκτησιν καὶ καταφρόνησιν. — Ἡμεῖς τίποτε δὲν φοβούμεθα, Κύριε, μ’ εἶπεν ἐντόμως, ἐνόσῳ ὑπάρχει βασιλεύς· αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος, καὶ ὅταν θέλῃ τὸ ἀποδεικνύει· δι’ ἐνὸς κινήματος, διὰ μιᾶς λέξεως, θέλει καταθρῦσει τοὺς ταραχοποιούς.

— Τίς ἠξέυρει; ὑπεψιθύρισεν ἡ δεσποσύνη δὲ Μαλεπέρ μυστηριωδῶς πῶς.

‘Αμέσως δὲ ἐνόησα, ἅμα εἶδον τὸ κίνημα αὐτῆς, ὅτι ἡ Φιλοσοφικὴ Ἱστορία τῶν δύο Ἰνδιῶν εἶχε προαγγίχει καρπούς· ἀλλὰ δὲν ἀνησύχησα πνευελῶς διὰ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῶν, θεωρήσας τὴν βροπὴν ταύτην πρὸς τὰς νέας ἰδέας ὄνειροπόλημα ψυχῆς γενναίου φρονος. Μετά ταῦτα εἰσήλθον ἐν τὴν μεγάλην αἴθουσαν, ἵνα δειπνήσωμεν, καὶ νευσάσης τῆς βαρωνίδος, προσέφερον τὸν βραχιονά μου εἰς τὴν δεσποσύνην δὲ Μαλεπέρ, πλησίον τῆς ὁποίας καὶ ἐκάθησα. Ἀλλὰ καθ’ ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα δὲν ἔστρεψε ποσὸς αὐτῆς τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς ἐμὲ, ὡς ἀπέτεινον τὸν λόγον μ’ ἀπεκρίνετο ἀποτόμως καὶ μὲ προφανῆ ψυχρότητα, ἐνῶ οὔτε λυπημένη ἦτο, οὔτε δυσηρεστημένη· ἐξ ἐναντίας μάλιστα μ’ ἐφαίνετο μειδιῶσα καὶ βρεμυάζουσα, ὅπερ αὐτὴν μὲν καθίστα θελκτικωτέραν, ἐμὲ δὲ τὸν δυστυχεῖ ἔμμανῆ.

‘Αφοῦ ἐδειπνήσαμεν εἰσήλθον πάλιν εἰς τὴν αἴθουσαν καταρῳτιστον οὔσαν, ὡς νὰ ἐπρόσμενον πολυάριθμον συναναστροφὴν. Αἱ καθέδραι ὑπῆρχον τεθειμέναι εἰς ἡμικύκλιον ἀντικρὺ τῆς ἐστίας, ἧτις ἦτο ἡμισκεπασμένη ἀπὸ παραπέτασμα τι χρυσοκεντημένον, περιεῖλον τὰ σύμμολλα τοῦ οἴκου Μαλεπέρ, τὸ κλειδοκύμβαλον ἀνοικτόν, καὶ ἡ τράπεζα τοῦ παιγνιδίου ἐμπροσθεν τοῦ ἀνακλίντρου. Ἡ βαρωνὶς καθίσασα εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον ἐπαιξε μέλος τι εὐκόλον, κυττάζουσα τὴν ὄροφὴν καὶ ταλαντεύουσα τὴν κεφαλὴν μὲ θριαμβευτικὴν ὕφος. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ τούτῳ ὁ βαρῶνος ἐκοιμήθη βαθέως, ἡ δὲ δεσποσύνη δὲ Μαλεπέρ εἶχεν ἀποσυρθεὶς ἕλθον κατ’ ἑλῖον εἰς γωνίαν ἐνὸς παραθύρου, ὡστε εἶλεπον τὴν μίαν μόνον πλευρὰν τοῦ προσώπου τῆς. Ἰστατο δὲ τὸ μέτωπον στηρίζουσα ἐπὶ τῆς χειρὸς καὶ παρατηροῦσα διὰ τῶν παραθυροφύλλων τὸ σκοτεινὸν διάστημα εἰς τὸ βῆθος τοῦ ὁποίου διεκρίνοντο δύο ἢ τρεῖς φῶτα δεικνύοντα τὴν θέσιν τοῦ χωρίου καὶ τὰς οἰκίας, ἐνθα ἀκόμη ἠγρόπνον.

— Θέλετε νὰ παίξωμεν χαρτί, κύριε; μ’ ἠ-

ρώτησεν ἡ βαρωνὶς ἀφάσασα τὸ κύμβαλον· σὰς προτείνω τὸ ἀγαπητὸν παιγνίδιον τοῦ θεοῦ μου, τὸ πικέτο, εἰς τὸ ὁποῖον πάντοτε ἐκέρδιζεν ἡμὴν μαθητριά του· ἀλλὰ τώρα δὲν πιστώω νὰ τὸ ἐνθυμοῦμαι καλῶς ἔπειτα ἀπὸ τὸσον καιρόν.

‘Ἐπλησίασα εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ παιγνιδίου, κειμένην πλησίον τοῦ παραθύρου εἰς τρόπον ὥστε μόνον τὰ παραπέτασμα μ’ ἐχώριζον τῆς δεσποσύνης δὲ Μαλεπέρ, ἧτις τότε ἀφάσασα τὸ παράθυρον ἦλθε καὶ ἐκάθησεν ὀπισθεν τῆς μητρὸς τῆς.

— Δὲν παίζετε λοιπὸν ποτὲ, κυρία βαρωνὶς; εἶπον ἀνακατόνων τὰ χαρτί.

— Πικέτο, ὄχι, Κύριε, ἀπεκρίθη. Ὁ βαρῶνος, ἀφοῦ δειπνήσει κλείει εὐθύς τοὺς ὀφθαλμούς· ἡ θυγάτηρ μου πάλιν δὲν κατώρθωσε νὰ διακρίνη ποτὲ τὸν ῥήγα τῆς Κούπεκ ἀπὸ τὸν Φάντε τοῦ Καρρῶ· τοιοῦτοτρόπως δὲ μὴ ἔχουσα σύντροφον παίξω ἐνίοτε τὴν ὑπομονὴν, ὅπερ ἐστὶ τρόπος τοῦ παίζειν πρὸς ἀνακλήψιν τοῦ μέλλοντος.

— Θέλετε μοι παραχωρήσει τὸ δικαίωμα νὰ παίξω καὶ ἐγὼ μίαν; εἶπον ἀστεεινόμενος.

— Μετὰ πάσης χαρᾶς, ἀνέκραξε μὲ τὸν αὐτὸν τόνον θεωροῦσα τὴν θυγάτηρα τῆς· θὰ συμβουλευθῶμεν τὰ χαρτί διὰ νὰ μάθωμεν, ἐὰν προσεχῶς ὥρατις τις νέος μελαγχροινὸς θὰ νυμφεῖθὴ μίαν ὥραϊζον ξανθὴν.

Εἰς τὸν ἄμεσον τοῦτον ὑπανιγμὸν ἡ δεσποσύνη δὲ Μαλεπέρ κκετυρθερίασεν, ἐνῶ αἱ λεπταὶ ὀφρυὲς τῆς ἑλαφρῶς συνεσπίσθησαν. Μετ’ ὀλίγον δ’ ἐγεγυθία ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τῆς μητρὸς τῆς καὶ ἀπεσύρθη ἀφοῦ μ’ ἐχαιρέτησε σιωπηλῶς.

— Α! κυρία, εἶπον πρὸς τὴν βαρωνίδα, φοβούμαι μήπως τὰ χαρτί δὲν μοὶ δώσωσιν εὐνοϊκὴν ἀπάντησιν!

— Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ψευσθῶσιν, ἐπᾶνέλαθεν αὐτῇ ζωηρῶς παρουσιάζουσα μοὶ τὰ χαρτί. — Κόψατε, εἶπε, γαμβρέ μου!

Ἐπαίξαμεν πεντάκις ἢ ἑξάκις τὸ πικέτο· ἡ κυρία δὲ Μαλεπέρ ἦτο κατενθουσιασμένη τῆς ἐφαίνετο, ὡς ἔλεγεν, ὅτι εὐρίσκειτο εἰς Παιρισιανὴν συναναστροφὴν.

Ἄμα ἐτήμανε τὸ μεσονύκτιον ὁ βαρῶνος ἐγεγυθία, μὲ εἶπε, παρατηρῶν τὸ ὥρολόγιον. — Σὰς ζητοῦμεν συγγνώμην, διότι σὰς ἐκρτήσαμεν τόσον ἀργά, ἐνῶ εἴσατε κεκοπιασμένοι! Ἡ βαρωνὶς ὅμως πταίει, ἧτις μ’ ἐσυνείθησε ν’ ἀγρυπνῶ κατ’ ἑσπέρας.

Καὶ ἐπροπορεύθη ἐμοῦ κρατῶν λαμπράδα, κατὰ τὴν συνθήκην τῆς ἀρχαίας φιλοξενίας, ὅπως μὲ

ἠδηγᾶτο ὁ ἴδιος εἰς τὸ προωρισμένον· δι’ ἐμὲ δωμάτιον. Πρὶν ὅμως ἀποσυρθεῖ μοὶ ἐσφιγξε τὴν χεῖρα λέγων μοὶ πλήρης συγκινήσεως. — Ἡ ἄξιξις σας μ’ ἐπέπλησε ἀγαλλιάσεως, ἀκριβέ μου κόμη, αὐρινὸν δὲ ὅταν ἐξυπνήσατε θέλω σὰς ὀμιλῆσαι.

Ἐντούτοις ἐγὼ καίτοι κεκοπιασμένος οὐδὲ κινῆσθαι νὰ κοιμηθῶ τὴν νύκτα ἐκείνην. Ἡ εἰκὼν τῆς δεσποσύνης δὲ Μαλεπέρ μ’ ἠκολούθει ὑπὸ τὰ παραπέτασμα τῆς κλίνης μου. Ἄμα ἐκλείον τοὺς ὀφθαλμούς τὴν ὄνειροδόμην, καὶ ὅτε ἐξύπνου ὄνοῦς μου ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐντυπώσεως κατείχετο. Εὐρίσκον ὅμως ἴδον ἐν τὴν ταραχὴν ταύτην, εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μέτης, ἂν καὶ ἠσθάνομην τὸν ἐκρυπτόμενον παρασυρόμενον, νικώμενον, ὑποδουλούμενον ὑπὸ ἑλξείως ἀνωτέρας ἀπασῶν τῶν δυνάμεων τοῦ λογικοῦ καὶ τῆς ψυχῆς μου. Εὐτυχῶς ἡ παραφορὰ αὕτη διελύθη μὲ τὸ σκότος, καὶ τὸ ἐνοχλοῦν με γοητευτικὸν φάσμα ἔγεινεν ἄφαντον κατὰ τὰς πρώτας τοῦ ἡλίου ἀκτίνας, ἐγὼ δὲ διὰ μιᾶς ἀπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῶν λαμπρῶν ἐλπίδων μετέπεσον εἰς θυμοδόρον μελαγχολίαν. Οὕτω διεκείμην, ὅτε εἰσήλθεν ὁ βαρῶνος εἰς τὸ δωμάτιόν μου. Εἶχον ἤδη ἐγεγυθία μολονότι τὸ ὥρολόγιον τοῦ πύργου δὲν εἶχε σημάσει τὴν ἐξῆσθον πρωΐνην ὥραν. Ὁ βαρῶνος λαβὼν μίαν καθέδραν ἐκάθησε πλησίον μου καὶ ἀνευ προοιμίου ἤρξατο λέγων,

— Ἀκριβέ μοὶ κόμη, ἐκ τῆς ὑποδεξιῶσός μας δύνασθε νὰ ἐνοσήσητε τὴν πρὸς ὑμᾶς διάθεσιν μας. Ἐγὼ ἐκ πρώτης ὄψεως σὰς ἠγάπησα, διότι ὁμοιάζετε καθ’ ὅλοκληρίαν τὸν πατέρα σας, τὸν εὐγενέστερον ἄνθρωπον ἀφ’ ὅσους ποτὲ ἐγνώρισκα. Ἡ βαρωνὶς ἐπίσης κατεθέληθη ἐκ τοῦ πνεύματος σας, τοῦ προσώπου σας, καὶ τῆς συμπεριφορᾶς σας. Ἐν μόνον τώρα πρόκειται νὰ μάθω, ἐὰν τὰ πρὸς τὴν θυγάτηρα μου αἰσθητάματα ὑμῶν ἴσται εὐνοϊκά.

— Α! καὶ ἀμφισβᾶλλετε, κύριε! Ἡ δεσποσύνη εἶναι καλλονῆς ἐξαιτίας, θέλω δὲ θεωρήσει ἐμαυτὸν τὸν εὐδαιμονέστερον τῶν θνητῶν, ἐὰν λάβω αὐτὴν σύζυγον!

— Λοιπὸν ἀφοῦ ἔχει οὕτως, ἐπᾶνέλαθεν εὐθύμως ὁ βαρῶνος, δὲν μένει ἄλλο πρὸς νὰ συντάξωμεν τὸ προικοσύμφωνον καὶ νὰ προσδιορίσωμεν τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου.

— Δὲν προβλέπετε ἄρα γε κανὲν ἐμπόδιον; ἐπέφερον μετὰ δειλιάς.

— Ποῖον ἐμπόδιον; εἶπεν ἐκκληκτος, ἀφοῦ ἔχετε τὴν ἰδικὴν μου συγκατάθεσιν καὶ τὴν τῆς βαρωνίδος;

Καὶ μ’ ἔτεινε τὴν χεῖρά του εἰς σημεῖον ὑποσχέσεως, πολὺ ἀσφαλεστέραν κατ’ ἐμὲ οἰουδήποτε συμβουλαίου συγγρόνης τῷ ἐζήτησα τὴν χάριν νὰ ἀναβάλῃ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τὴν πλήρωσιν τῶν εὐχῶν μου.

— Σὰς; καθικετεῖω, τῷ εἶπον, νὰ μὴ διακοινώσῃτε εἰς τὴν δεσποσύνην δὲ Μαλεπέρ, ὅτι ἐσυγκατανεύσατε εἰς τὴν αἴτησίν μου· χαρίσατέ μοι μόνον ὀλίγας ἡμέρας, ὅπως ἐπιτύχω ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῆς τὴν συγκατάθεσιν.

— Δὲν σὰς; τὸ ἀρνοῦμαι, εἶπεν οὗτος γαλῶν. Προσφέρετε αὐτῇ τὰς θερμασίας σας, ὅρατις ἄδωνι πρέπει ἐκ χάλυθος νὰ ἔχη ἡ θυγάτηρ μου καρδίαν, διὰ νὰ μὴ ἐνδῶση εἰς τὰς εὐχὰς σας. . . Τώρα δὲ, ἐπρόσθεσε, θὰ προγευματίσωμεν καὶ θὰ περιέλθωμεν τὸν πύργον μέχρις ὅτου ἐξυπνήσῃ ἡ βαρωνὶς, ἧτις ἐγείρεται πάντοτε περὶ τὴν μεσημβρίαν.

‘Ο πύργος τοῦ Μαλεπέρ τὴν σήμερον εἶναι σωρεὶα ἐρείπιων, ἀλλ’ ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ οὐδ’ εἰς λίθος εἶχεν ἀποσπασθῆ τῶν γηραιῶν τειχῶν του. Ὁ ἐσωτερικὸς στολισμὸς ἦτο πολυτελέστατος, ἡ δὲ ὀπλοθήκη καὶ τὸ ἀρχαιοφυλακτεῖον περιεῖχον πολλὰ κειμήλια μεγάλης ἀξίας· εἰς ἐν τῶν πυργίων εἶδον σημαίας ἐκ κιτρίνου μεταξωτοῦ ἀνηρτημέναι εἰς ἀπλοῦν δόρυ ἐκ ξύλου μαύρου, τὰς ὁποίας εἶχε φέρει εἰς ἐκ τῶν ἀρχόντων τῆς οἰκογενείας Μαλεπέρ ἀπὸ τὴν πρώτην σταυροφορίαν. Ὁ βαρῶνος στυμακτῆσας ἐνώπιον τοῦ τροπαίου, μὲ εἶπε παρατηρῶν αὐτό. — «Ἐὰν ποτὲ οἱ νόμοι κατήργουν τοὺς τίτλους τῆς εὐγενείας, μόνον δὲν ἔθελον κατορθῶσαι νὰ καταφρονηθῶσι αἱ παλαιὰ αὐταὶ σημαίαι ὡς παλαιὰ βᾶκη· οὕτω καὶ ἡμεῖς· ἐνόσῳ ἡ γενεὰ μας, ὑπάρχει δικαιοματικῶς· θὰ διατηρηθῇ εὐγενὴς μ’ ὅλας τὰς ἐπαναστάσεις.»

Σὰς ἀναφέρω δὲ τοὺς λόγους του τούτους, ὅπως σὰς δώσω ἰδέαν τινὰ περὶ τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ, καὶ συγγρόνης· ἵνα ἐνοσήσητε τὸν ἀκαμπτὸν χαρακτῆρα, ὃν βραδύτερον ἀνέδειξεν.

Ὀλίγον πρὸ τοῦ γέμματος ἦλθεν ἡ Βωαναὶ ἐκ μέρους τῆς βαρωνίδος καὶ μὲ παρεκάλει νὰ περάσω εἰς τὸν θάλαμον αὐτῆς. Τὴν εὔρον δὲ μόνην πρὸς μεγίστην μου δυσἀρέσειαν.

— Καλημέρα, κύριε, εἶπε δίδουσά μοι χαιρέντως τὴν χεῖρα τῆς ν’ ἀσπασθῶ. Ὁ βαρῶνος μὲ προδιέθεσε περὶ τῆς πρωΐνης συνδιελξείως σας, διὰ τοῦτο καὶ ἡμὴν ἀνυπόμονος νὰ σὰς ἴδω καὶ νὰ σὰς ἐκπράσω τὴν ἀγαλλίασίν μου διὰ τὸν ἀβρόβρονα τρόπον σας. Καὶ ἐγὼ ἐπιδοκιμάζω τὴν

ιδέαν σας ταύτην, τοῦ νὰ κερδίσητε πρῶτον τὴν καρδίαν τῆς θυγατρὸς μας· τοῦτο τρηνῶς ἀποδεικνύει τὰ ἱπποτικά ὑμῶν αἰσθήματα.

— Θέλω προσπαθήσει, κυρία, εἶπον ἀφήσας στεναγμόν.

— Ἰδοὺ κατάλληλος περίστασις, ἐπανελάθην ἡ βραχνίς. Ἡ θυγάτηρ μου εἶναι εἰς τὸν κήπον, καταβίητε νὰ τὴν εὐρήτη· σπεύσατε, καὶ μὴ χάσγητε ἐν τέταρτον συνομιλίᾳς εὐχρέστου τὴν ὄψιν σας ἐπεφύλαξα.

Ἡ δεσποσύνη δὲ Μαλεπέρ ἐβάδιζε βραδέως ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ περικυκλουμένου τὸν κήπον ζυγιοφύτου, εἰς τὴν ἄκρην τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε σκιάς, ἂν ὀνομάσωμεν οὕτως εἶδος ἀναδενδράδος λευκοπρασίου, ὅπου εἰσίσσονται λεπτοὶ κλάδοι ἀναρριγομένων φυτῶν. Ἐπροχώρησα μετὰ πάλλουσιν καρδίαν εἰς δένδροστοιχίαν πρὸ ἀλλήλων τῆς τοῦ ζυγιοφύτου, ἀλλὰ τοσοῦτον ἀφρημένη ἦτον ἡ νέα κόρη, ὥστε δὲν ἐνόησε τὴν ἐμφάνισίν μου. Ἐπειτα τὴν εἶδον εἰσερχομένην ἐν τῇ σκιάδι καὶ σύννων καθεζομένην ἐπὶ τοῦ ἐδράνου, ὅπου εἶχεν ἀρῆσει τὸ ἐργόχειρόν της. Ἀφοῦ ἔμεινε στιγμάς τινας μ' ἐσκυμμένην τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ μέτωπον ἐστρηγμένον ἐπὶ τῆς χειρὸς ἤρχισαν ἔπειτα μετὰ σπουδῆς νὰ ἐργάζονται. Ἐτόλμησα τότε νὰ τὴν πλησιάσω, καὶ ἐπειδὴ ἄμα μετ' εἶδεν ἠγέρθη ἡ ἀπομακρυνθῆ, ἔσπευσα νὰ τῇ εἶπω,

— Ἡ μήτηρ σας μοὶ ἐπέτρεψε νὰ ἔλθω νὰ σὰς εὐρῶ· δὲν θέλετε μοὶ παραχωρήσει τὴν τιμὴν τοῦ νὰ δεχθῆτε τὸν βραχιονά μου, ἵνα ἀναβώμεν εἰς τὴν αἴθουσαν; Ἐκλινεν αὕτη τὴν κεφαλὴν μετὰ σχῆμα μὴ ἐκφράζον μὴτε συγκατάνευσιν, μὴτε ἀρνησιν, καὶ ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον της χωρὶς νὰ ὑψώσῃ τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς ἐμέ. Ἐγὼ πάλιν ὑπερβολικῶς συγκεκνημένος ὡν ἐσιώπων ἐν ἀμηχανίᾳ, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ αὕτη ἵσως ἠπόρει. Ἐκαθήμην δὲ πλησίον αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐδράνου καὶ εἶχον λάθει μετὰ τρόπον τὸ ἄκρον πλατείας ταινίας οὐρανοχρόου μεταξωτοῦ, τὴν ὁποίαν ἐκέντα με ἀργυροῦς κροσσούς καὶ ἤρχισα νὰ παρατηρῶ τὴν ἐργασίαν, ἂν καὶ πολλὰ μετρίαν, ὡς τι ἀριστούργημα· ἀφοῦ δὲ ἀρκατὰ τὸ ἐθαύμασα, τὸ ἐπανεθέσα με σεβάς ἐπὶ τῶν γονάτων της ἐρωτήσας διὰ ποῖον εἶχε προωρισμένον τὸ ἔργον ἐκεῖνο τῶν χειρῶν της.

— Δι' ἐκεῖνον ὅστις γίνῃ ἀξίος αὐτοῦ, μ' ἀπεκρίθη, ἐξαπλόνοσα αὐτὸ ἐπὶ τῶν γονάτων της καὶ προαρμόζουσα ἕνα κροσσὸν ἄνωθεν τοῦ κεντήματος.

— Μήπως; θὰ γίνῃ ἱπποτικός ἀγών; εἶπον ἄ-

στενεύόμενος· ἂν ἔχη οὕτως, δεσποσύνη, θὰ εἰσελθῶ εἰς τὸ στάδιον καὶ θὰ διαφιλονεικήσω ἐναντίον πάντων τὸ βραβεῖον.

— Δὲν τὸ πιστεύω, κύριε, εἶπε χαμογελῶσα.

— Καὶ διατί ὄχι, δεσποσύνη; ζωνῶς ἐγὼ ἐπανελάθον· ἐάν περὶ τῆς ζωῆς μου αὐτῆς ἐπρόκειτο, ἐκούτως ἤθελον τὴν ἐκθέσει διὰ μικρότερον ἀκόμη πράγμα, διὰ μίαν ταινίαν, δι' ἐν ἂνθός ἐδικόν σας!

Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐστρεψεν αὕτη τὴν κεφαλὴν ἐξηγρωμένην, ἵνα με τιμωρήσῃ διὰ τὴν αὐθάδειαν ταύτην, ἐπρόθεσα,

— Σὰς καθικετεύω, εἶπατέ μοι, τί νὰ κάμω διὰ νὰ κατασταθῶ ἀξίος πράγματός τῶν πολυτίμου δι' ἐμ;

— Πρέπει νὰ νικήσητε ἀπειραρίθμους συναγωνιστάς, μοὶ ἀπεκρίθη μετὰ σιωπηλικὴν κρυψίνον.

— Ὃ τὸν νικήσω! ἀνεφώνησα πλήρης πεποιθήσεως.

— Οὕτε θὰ τὸ δοκιμάσητε κἄν, μ' εἶπε πάλιν ἡσύχως καὶ μειδιῶσα.

— Καὶ τίς θέλει μ' ἐμποδίσαι; ὑπέλαθον.

— Τὴν ἐρχομένην Κυριακὴν, ἐξηκολούθησε μετὰ τὸν αὐτὸν τόνον, εἶναι ἡ ἐπέτειος ἐθνικῆς ἐορτῆς, ἅπαντα δὲ ἡ νεολαία τῶν περιχώρων θὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰ διάφορα παίγνια· τὸ ἀπόγευμα ὁ ἄνδρος θέλουσι συναγωνισθῆ ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ χωρίου, καὶ ὁ εὐστροφώτερος καὶ ἰσχυρότερος θέλει κερδίσει τὴν ταινίαν ταύτην. Βλέπετε λοιπὸν κύριε, ὅτι δὲν δύνασθε νὰ συναγωνισθῆτε μετὰ τοσοῦτους ἀγωνιστάς, καὶ ἔχω δίκαιον λέγουσα, ὅτι οὕτε θὰ τὸ φαντασθῆτε κἄν νὰ τοῖς διαφιλονεικήσητε τὸ βραβεῖον.

— Λοιπὸν, δεσποσύνη, ἐπανελάθον παρευθὺς πειραχθεὶς, ἕνεκα ἀδυναμίας, ἀπὸ τὴν ἐξήγησιν ταύτην, ἡ ταινία, τὸ ἔργον τοῦτο τῶν χειρῶν σας θέλει καθέξει θέσιν πλησίον τοῦ ἐκ κασσιτέρου ἀγγείου, βραβεῖου ἐπίσης τοῦ ἀγῶνος ὡς τοὐλάχιστον ἔλεγε χθὲς τὸ ἐσπέρξας ὁ πατήρ σας; Νομίζω, ὅτι: μεγάλως θέλετε τιμῆσαι τὸ μαγειρικὸν ἐκεῖνο ἀγγεῖον.

Τὴν ἐπειραχῶ καὶ ἐγὼ, καὶ πολὺ χαυτέρω, παρ' ὅσον ἐστοχαζόμενος, διότι κτερυθρίασα μ' εἶπεν ἐμπλὴως ἀναγκητέως καὶ μετὰ ὑπόκρυπον ἀπειλήν.— Περιφρονεῖτε σεὶς τὰς ἀπλᾶς διασκεδάσεις τοῦ ὄχλου! ἡ ἀλαζονεία σας καταφρονεῖ τοὺς ἐργατικούς τοῖστους ἀθρώπους, τῶν ὁποίων ἡ ἐργασία σας τρέφει· ἀλλ' ὑπομονή, ὑπομονή!

Κατάλληλος ὡρα δὲν ὑπῆρχε νὰ τῇ παραδώσω

μάθημα περὶ πολιτικῆς καὶ φιλοσοφίας καὶ τῆ εἰπον ἀπλῶς καὶ μόνον, — Σὰς διαβεβαίω, ὅτι οὐδένα καταφρονῶ, οὔτε τὸν ταπεινότερον, ἀλλ' ὁμολογῶ, ὅτι αὐθάνομι συμπαθῆσαν, ἡ ἀντιπάθειαν, προσρχομένην ἐκ τῆς ἀνατροφῆς μου.

— Εἶπέτε μᾶλλον ἐκ τῶν προλήψεών σας, ἐπιθύρουν αὕτη.

Δὲν ἠθέλησα πάλιν νὰ ἐπικυλίω τὴν λέξιν ταύτην, μήπως δώσω αἰτίαν ἐριδος, ὅθεν προσέθεσα. Ἄγκω, εἶναι ἀληθές, ἐξαιρετικῶς τὴν κοινωνίαν ἐν τῇ ὁποίᾳ ζῶ, καὶ εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι καὶ ἡμεῖς; θὰ ἀσπαρῶμεν τὰς αὐτὰς ιδέας, ὅταν καταταχθῆτε εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν, μετὰ τῶν ὁμοίων σας, μετὰ τῶν ὡραιότερων, τῶν πλέον ἀξιοεστῶν, τῶν πλέον θαυμαζομένων.

— Ἐγὼ ποτέ! εἶπεν ὑποκόπως καὶ κινήσασα τὴν κεφαλὴν.

— Πῶς! ἀνεφώνησα, δὲν ἐπιθυμεῖτε νὰ γνωρίσητε τὸ ἄνθος τῆς κοινωνίας περὶ τῆς σᾶς ἐδώκεν ἡτῆ ἡ ἀνατροφή σας ἰδέαν τινά; δὲν ἐβασύνθητε τὴν μονοτονίαν ταύτην; δὲν θέλετε νὰ ἰδῆτε τὴν μεγάλην ἐκείνην πόλιν τῶν Παρισίων, περὶ τῆς ὁποίας τοσοῦτος λόγος γίνεται;

— Ὄχι, κύριε, μ' ἀπεκρίθη ἐξ ἐναντίας ἀποστρέφομαι ὅτι δύναται νὰ μ' ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὰ μέρη ταῦτα· λύπην δὲ ἀνέφραστον ἠθέλον αἰσθάνθῃ, ἐάν ἐγκατέλειπον τὰ ἀγαπητὰ μας ὄρη.

Ἡ μετὰ στερῶν τόνον προφερθεῖσα ὁμολογία αὕτη δὲν μ' ἀπαιθάρζονε· διότι προφανές ἦτον, ὅτι ἐάν ἡ δεσποσύνη δὲ Μαλεπέρ ἠθέλεν ἐπιμενεῖν νὰ διέλθῃ τὴν ζωὴν της ἐν τῷ ἀρχίῳ φρουρίῳ ὅπου καὶ εἶχε γεννηθῆ, ἡ ἐκλογὴ αὐτῆς ἠθέλεν ἐξ ἀνάγκης πέσει ἐπ' ἐμοῦ μὴ ὑπάρχοντος ἄλλου μνηστῆρος. Ἐπειτα προβλέπων καὶ ἐγὼ τρικυμίας, μελλούσας νὰ ἐπαπειλήσωσι τὸν ἦτοχον καὶ λαμπρὸν βίον ἐν τῇ ὑπεσχόμεν, δὲν με δυσχερέστησεν ἡ ἰδέα τοῦ νὰ κατακλιθῶ μετ' αὐτῆς εἰς τὴν ἐρημίαν ταύτην.

Μετὰ τινας στιγμάς σιγῆς τῇ εἶπον — Ἔχετε δίκαιον ἵσως, ναι, ἔχετε δίκαιον νὰ προτιμάτε ἀντὶ ὅλων τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν, ἢ ἀπολαύει τις ἐνταύθα. Ὁ βίος σας πανταχῶθεν ἄλλυθι ἠθέλε ταράττεσθαι ὑπὸ συμβάντων, ἀπὸ τὰ ὅποια οὐδέμια ἀθρώπινος πρόσθεψις ἠδύνατο νὰ σὰς προφυλάξῃ. Ἐάν δὲν καταπραῦνθῆ ἡ ἐπανάστασις, τίς ἠξέσει, θεῷ μου! τί μέλλει ν' ἀπογίνη ἡ ἐξευγενισμένη καὶ πνευματώδης κοινωνία, περὶ τῆς προὐλίτου σᾶς ὁμίλου. Προτιμότερον νὰ ταρῆ τις ἐντὸς τῆς βιθυτέρας μοναζίας, ἢ νὰ ἡ-

ναί μάρτυς τῆς διαλύσεως καὶ κατατροφῆς τῆς ἀρχαίας Γαλλικῆς κοινωνίας, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἡ νέα φερόντων πραγμάτων τοσαύτης πληγᾶς κτετρεῖται. Αἱ μὲν τάξεις διελύθησαν, οἱ δὲ εὐγενεῖς μεταναστεύουν, ἡ διασπείρονται εἰς τὰς ἐπαρχίας. Ἐπιστρέφων ἴσως εἰς Παρισίους πλείστους αἰθούσας θέλω εὖρει ἐρήμους καὶ οἴκους κεκλεισμένους. Ταῦτα προβλέπων καὶ ἐγὼ ὑποτάσσομαι ἐκούσως εἰς τὸ νὰ ἀποσυρθῶ τοῦ κόσμου καὶ νὰ ζήσω ὡς ἀπλοῦς ἄρχων ἐπαρχιώτης.

— Σεὶς, κύριε; μετ' ἀντέκωψεν αὕτη ἀποτόμως καὶ θέλετε τὸ καταρῶσαι; εἰ θὰ ὁμοιάσητε τὴν μητέρα μου, ἧτις ἀκατακύστως ἐνθυμῆται τὰς συνναστράς, τὰς ἐπισκέψεις, τὸ χερτοπαίγνιον, τοὺς χοροὺς καὶ ὅλας ἐν γένει τὰς διασκεδάσεις εἰς τὰς ὁποίας εἴσθε καὶ ὑμεῖς συνειθισμένους.

— Ἐξ ὑμῶν κρέμαται νὰ μὴν ἐπιθυμήσω τίποτε εἰς τὸν κόσμον, τῇ ἀπεκρίθη μετὰ ἀκούσιον ἐκχυσιν τρυφερότητος καὶ ἐρωτικῆς ἀφοσίωσις.

Ἄλλ' εἰς τοὺς λόγους μου τοῦτους ὠπισθοδρομήσεν αὕτη μέχρι τοῦ ἄλλου ἄκρου τοῦ ἐδράνου ὑψώσασα τοὺς ὤλους μετὰ τρυφῆς καὶ ὑπερήφανον, τὸ ὅποτον ἠθέλεν ἀσχημίσει ὁποιαδήποτε ἀλλήν γυναῖκα, καὶ ὅμως διὰ σατανικῆς γοητείας καχίστα ταύτην ἐτι θελατικώτερων. Ἐπειτα ἀδιαφορήσασα ἐντελῶς περὶ τῆς παρουσίας μου καὶ ὡς βαρυνθεῖσα τὴν συνομιλίαν ἐπανακούσθησεν ἐπὶ τοῦ ὄρουράκου καὶ ἐθεώρει τὴν ἐξοχὴν μετὰ τῶν εἰδῶν τοῦτοῦ τοῦ δικτυωτοῦ. Ἡ κίνησις αὕτη διετάρχεε τὸ ἐκ γάλλης σκιάδιόν της καὶ, μολονότι εἶχε τὴν κεφαλὴν ἐστρηγμένην, ἔβλεπον μετὰ τῆς ζαυθῆς κόμης της τὸ ἀξιολάτρευτον σχῆμα τοῦ προσώπου της, τὸν στιλπνὸν κρόταφον καὶ τὸν ὡς τοῦ κύκνου λαϊμόν της, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου ἐκυμάτιζον δύο ἄκρα μελανῆς ταινίας. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὴν ἐθεώρουν ἀνήσυχος, σκεπτικῶς καὶ καταγοητευμένος, περιμένον νὰ στρέψῃ ἐκ νέου τοῦς ὀφθαλμούς πρὸς ἐμέ, μὴ τολμῶντα νὰ τῇ ἀπευθύνω τὸν λόγον. Ἄλλ' ἐκείνη οὐδῶπως ἠλλαξέ στάσιν, μάλιστα ἐφαίνετο δυσχεραίνουσα καὶ βεθυθισμένη εἰς σύννοιαν. Ἐξέκρινε τὴν βλέπω ἐρυθρίωσαν καὶ ἀνασκικτρῶσαν ἐδύνατό τις νὰ μετρήσῃ τοὺς ταχεῖς παλμούς τῆς καρδίας της μετὰ τῶν ἀπλῶν πτυχῶν τοῦ ἐκ μουςελίνης μανθελίου της, ἐστηρίχθη δὲ τρέμουσα ἐπὶ τοῦ ὄρουράκου, ὡς αὐθινομένη ἐκτυτῆν ἐπιτόμην νὰ ὑποκίψῃ εἰς ὑπερβολικὴν συγκίνεσιν. Ἄνηγέρθη τότε μετ' ἀνέφραστον παλμὸν καρδίας καὶ ὄρθιός ἐπισθεν αὐτῆς περὶ τὴν ἄνωθεν τοῦ

ώμου της, προσπαθὼν νὰ ἀνκαλύψῃ τὸ αἷτιον τῆς τοσοῦτον μεγάλης ταραχῆς ἄλλ' εἰς μάτην, οὐδεὶς ἐφαίνετο, καὶ τὰ πάντα σ.ω.π.λ.ὰ καὶ ἔρημα πέραξ ὑπῆρχον· μόνον μακρὸθεν διέκρινον τὰς πλυτριάς ἐνχόλολημένας νὰ στεγνόνωσι τὰ πανία των πλησίον τῆς πηγῆς, ὅπου καὶ ὁ ὄρεοκόμος μου ἐπότιζε τὰ φορτηγὰ ζῶα του· ἐκεῖθεν δὲ τοῦ χωρίου ἐφαίνοντο τινες χωρικοὶ διεσκορπισμένοι εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ τινες πτωχοὶ αἰπόλοι ἀκολουθοῦντες τὰ πλανώμενα ποιμνιά των.

Τοῦτο ὀλίγα· στιγμᾶς διήρκασεν. Ἡ δεσποσύνη δὲ Μαλεπὲρ ἀνέπνευσε βαθέως, ἐσπύγγισε διὰ τοῦ μανδουλιῦ τοῦ πρόσωπόν της, τοῦ ὁποῦ ἡ καίουσα ἐρυθρότης εἶχεν ἤδη διαλυθῆ, καὶ ἐστράφη μετὰ ταῦτα ὑπερήφανος καὶ ἤρεμος, βεβχία οὕτα, ὅτι τίποτε δὲν εἶχον εἶδεῖ. Καὶ πραγματικῶς εἰς ἀμφιβολίαν εὐρισκόμην, ἀγνοῶν πῶς νὰ ἐξηγήσω τὸν ἀλλόκοτον ἐκεῖνον τρόπον, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ πιστεύσω ὅτι ἠπατώμην.

Μετ' ὀλίγον ἠκούσθη ὁ κῶδων, ἀναγγέλλων τὸ γεῦμα. Ἡ δεσποσύνη δὲ Μαλεπὲρ ἐγερθεῖσα προηγήθη ἐμοῦ ὑπὸ τὴν πρόφασιν νὰ συλλέξῃ ἄνθη, ὅπως ἀποφύγῃ τὸν βραχίονά μου, τὸν ὁποῖον ἠτοιμαζόμην νὰ τῇ προσφέρω. Ὅτε ὅμως ἔφθασα εἰς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης συνήντησα αὐτὴν πάλιν, καὶ τότε προσκλίνας ἀπέθεσε τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων ἐπὶ τοῦ μανικίου τοῦ ἐνδύματός μου καὶ εἰσήλθομεν ὁμοῦ.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ γεύματος ἡ ὁμιλία περιεστράφη κατὰ φυσικὸν λόγον ἐπὶ τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν τελευταίων συμβάντων.

— Ἡ ταραχὴ ἔως ἐδῶ διεδόθη, μ' εἶπεν ὁ βαρῶνος. Οἱ χωρικοὶ καὶ μάλιστα ἡ νεολαία ὑπὸ κακοῦ δαίμονος παρωξύνθησαν. Ἄπαν τὸ χωρίον εἶναι κατατεταραγμένον καὶ τὸν ἀναβρασμὸν τοῦτον ὑποκινοῦν καὶ ὑποτρέφουν αἱ πολιτικαὶ εἰδήσεις.

— Αἱ πολιτικαὶ εἰδήσεις! ἀνέκραξεν καὶ διὰ τοῦ μέσου λαμβάνουσι πληροφορίας οἱ ἄπλοὶ οὔτοι ἄνθρωποι;

— Διὰ μέσου ἀπείρων καὶ ἀκουράστων ἀγγελῶν, μ' ἀπεκρίθη ὁ βαρῶνος· διὰ μέσου νομάδων ἐμπόρων, οἵτινες διαιτρεχουσι τὰ χωρία τὰς πραγματείας των ἐπὶ τῆς βίχως φέροντες· δι' ὀκνηρῶν κυκλώπων τῶν ὁποίων τὸ ἐπάγγελμα συνίσταται εἰς τὸ νὰ συναζώσιν εἰς τὰς ἐορτὰς καὶ τὰς πανηγύρεις καὶ νὰ ἀπεκδύωνται εἰς τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας. Τὰ δὲ νέα, τὰ ὁποῖα διακοινώνουσι, διαδίδονται ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μὲ

ἀκατανόητον ταχύτητα· μάλιστα μερικοὶ ὑποκινούντες τὴν ἀνταρσίαν ἐπροξένησαν τὸ μεγαλύτερον κακὸν διαδόσαντες ἐσχάτως ὅτι ἡ συνέλευσις ἐξέδωκε ψήφισμα νὰ κατεδαφισθῶσιν οἱ οἶκοι τῶν ἀρχόντων ἀπὸ τῶν ὠχυρομένων πύργων μέχρι τῶν μικροτέρων οἰκιῶν. Διὰ μιᾶς λοιπὸν οἱ χωρικοὶ ἀνασηκωθέντες ὡς μυρμηκοφυλιὰ ἐφόρησαν κατὰ τοῦ φρουρίου τοῦ Μωσαίου, τὸ ὁποῖον ἦτο κτισμένον κατὰ τὸν τελευταῖον συρμὸν, ἔχον τὴν ἰσόγειον εἰσοδὸν εὐρύχωρον ὡς αἰθουσαν χοροῦ. Τὴν ἐπαύριον ἀπέσπασμα τοῦ συντάγματος τῆς Βουργωνίας σταθμῆσον εἰς Δι. . ἀφίχθη πρὸς καταστολὴν τῆς στάσεως ταύτης, ἀλλὰ δυστυχῶς κατόπιν ἐορτῆς, διότι οἱ χωρικοὶ εἶχον διασκορπισθῆ ἀφοῦ κατηρήμωσαν, ἐκεκλάτησαν καὶ κατέκαυσαν τὸ φρούριον.

— Τόπος εἰς τὸν ὁποῖον ἐκτελοῦνται τοιαῦτα βιασπραχίαι ἀτιμωρητὴ εἶναι τόπος χαμένος, εἶπον ἐγὼ περιλύπως.

— Ἡ ἐποχὴ εἶναι κακὴ· ἀλλ' εἶμαι ἡσυχος ὡς πρὸς τὴν ἐκδοσιν τῶν διατρεχόντων, ἐπρόσθεσεν ὁ βαρῶνος μετ' ἀταράχου πεποιθήσεως. Οἱ πρόγονοί μας ἐγίνωσκον τί ἐστὶν ἐμφύλιος πόλεμος, διότι δὲν εἶναι πρώτη φορά καθ' ἣν αἱ φατρίαι κατέθλιψαν τὸ βασίλειον· πολλὰκις μάλιστα, ἄλλοτε εἶχον πολιορκηθῆ τὰ παλαιὰ ταῦτα τείχη, ἀλλ' οὐδέποτε οἱ Οὐγενότοι ἐπέβησαν αὐτῶν. Οὐτω καὶ ἡμεῖς θέλομεν ὑπερασπισθῆ τοὺς νόμους μας, τὴν πίστιν μας καὶ τὰ δικαιώματά μας!

Ἐξελθὼν τοῦ ἐστιατορίου ὁ βαρῶνος ἔλαθε τὸ πυροβόλον καὶ ὑπῆγε νὰ περιέλθῃ τοὺς ἀγρούς του, ὡς ἔλεγεν ἀστευοῦμενος, διότι ὁ περίπατός του διήρκει μέχρι τῆς νυκτός. Ἐμείνα λοιπὸν ἐγὼ μόνος μετὰ τῆς βαρωνίδος, ἐπειδὴ ἡ δεσποσύνη δὲ Μαλεπὲρ εἶχε γίνεῃ ἄφαντος καθ' ἣν στιγμὴν εἰσερχόμεθα εἰς τὴν αἰθουσαν. Τὴν ἠκολούθησα ὅμως διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τὴν εἶδον ἀποσυρθεῖσαν εἰς ἓνα θάλαμον, διὰ τῆς ἡμικυκλικῆς θύρας τοῦ ὁποῦ διεκρίνον τὴν σκιάν αὐτῆς, ἐνῶ ἐπεριπάτει, ἀμυδρῶς διαγραφομένην ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

— Λοιπὸν κύριε, ἐδοκιμάσατε νὰ προσφέρητε τὰς θεραπείας σας; μ' ἠρώτησεν ἡ βαρωνὶς ἀναλαμβάνουσα τὴν θέσιν της εἰς τὸ ἀνάκλιτρον.

— Φεῦ! μάλιστα, κυρία, ἀπεκρίθην, ἀλλὰ δὲν ἔχω καμμίαν ἐλπίδα.

— Ἄ! ἀνεφώνησε, δὲν βλέπω τὴν αἰτίαν. Κατ' ἀρχὰς ἴσως ἡ θυγάτηρ μου δὲν θὰ σὰς περιπαισθῆ ὅσον ἀξίζετε, διότι εἶναι φύσει ὀλίγον εὐαίσθητος, ἀλλὰ κατὰ βάθος σὰς ἐκτιμᾷ, πιστεύσατέ με-

(ἀκολουθεῖ)